

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

Σχολή Δημόσιας Υγείας
Τμήμα Δημόσιας και Κοινωνικής Υγείας

ΠΜΣ Περιβαλλοντική Επικοινωνία και Προαγωγή Υγείας

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Τοξική αρρενωπότητα και Περιβαλλοντική συνείδηση

Μεταπτυχιακός φοιτητής:
Σπυριδάκης Δημήτριος
(Α.Μ: 2141)

Επιβλέπουσα:
Δρ. Μπούνα- Βάιλα Ανδρομάχη

Αθήνα, 2024

UNIVERSITY OF WEST ATTICA

SCHOOL OF PUBLIC HEALTH

DEPARTMENT OF PUBLIC AND COMMUNITY HEALTH

ENVIRONMENTAL COMMUNICATION AND HEALTH PROMOTION (MSc)

Diploma Thesis

Toxic masculinity and Environmental consciousness

Postgraduate student:

Spyridakis Dimitrios

(Registration Number: 2141)

Supervisor:

Dr. Bouna- Vaila Andromachi

Athens, 2024

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ
ΠΜΣ «ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ»

Τοξική αρρενωπότητα και Περιβαλλοντική συνείδηση

Μέλη Εξεταστικής Επιτροπής συμπεριλαμβανομένου και του Εισηγητή

Η μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία εξετάστηκε επιτυχώς
από την κάτωθι Εξεταστική Επιτροπή:

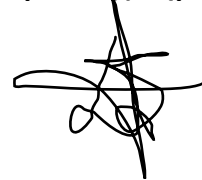
α/α	ΟΝΟΜΑ ΕΠΩΝΥΜΟ	ΒΑΘΜΙΔΑ / ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΨΗΦΙΑΚΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗ
1.	Μπούνα-Βάιλα Ανδρομάχη	ΠΔ 407/80, Επιβλέπουσα, Πανεπιστήμιο Αιγαίου	
2.	Σκαναβή Κωνσταντίνα	Καθηγήτρια, Μέλος εξεταστικής επιτροπής, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής	
3.	Βασσάλου Ευδοκία	Επίκουρη Καθηγήτρια, Μέλος εξεταστικής επιτροπής, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής	

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο κάτωθι υπογεγραμμένος **Σπυριδάκης Δημήτριος**, με αριθμό μητρώου **2141** φοιτητής του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών **Περιβαλλοντική Επικοινωνία και Προαγωγή Υγείας** του Τμήματος **Δημόσιας και Κοινωνικής Υγείας** της Σχολής **Δημόσιας Υγείας** του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, δηλώνω ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Ο Δηλών
Σπυριδάκης Δημήτριος

Στην αγαπημένη μου μητέρα, Μαρία Ζωγραφάκη.

...Είναι Μαρία - δε θέλω να λέω ψέματα –
δύσκολοι καιροί.
Και θα 'ρθουνε κι άλλοι.
Δεν ξέρω - μην περιμένεις κι από μένα πολλά -
τόσα έζησα τόσα έμαθα τόσα λέω
κι απ' όσα διάβασα ένα κρατάω καλά:
«Σημασία έχει να παραμένεις άνθρωπος».
Θα την αλλάξουμε τη ζωή
παρ' όλα αυτά Μαρία.

- Κατερίνα Γώγου, «Θα 'ρθει καιρός»

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής μελέτης, το ταξίδι των μεταπτυχιακών μου σπουδών, φτάνει στο τέλος του. Ένα ταξίδι ιδιαίτερα δύσκολο και φουρτουνιασμένο κατά το οποίο κλήθηκα να αντιμετωπίσω αρκετές κρίσεις που όμως με άφησαν δυνατότερο, σοφότερο και εμπειρότερο.

Πρώτα από όλα, θα ήθελα να ευχαριστήσω...εμένα. Ναι, εμένα, που κατάφερα ό,τι αρχικά έμοιαζε ανέφικτο, δε σταμάτησα ποτέ να προσπαθώ και να εξελίσσομαι, μαθαίνοντας μέρα με τη μέρα όλο και περισσότερο τον εαυτό μου και στα εύκολα και στα δύσκολα.

Τίποτα δεν θα ήταν το ίδιο φυσικά χωρίς τον κόσμο μου, τα αγαπημένα άτομά μου, την οικογένειά μου, τους φίλους και συνοδοιπόρους μου. Ξέρετε ποιοι είστε και θέλω μονάχα να σας πω ένα μεγάλο ευχαριστώ για όλες τις στιγμές που περνάμε μαζί, την αγάπη, την υποστήριξη και τη πίστη σας σε ό,τι είμαι και ό,τι κάνω. Αφιερώνω την εργασία αυτή στη μαμά μου, που η αστείρευτη δύναμη της, τα ταλέντα της και ο πολυμήχανος χαρακτήρας της είναι για εμένα πηγή έμπνευσης.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω για την συνεργασία την επιβλέπουσα μου, κ. Ανδρομάχη Μπούνα-Βάιλα, την οποία προσέγγισα για να της προτείνω ένα θέμα το οποίο προέκυψε από προσωπική μου απορία, κατά την καθημερινή πρακτική και παρατήρηση, και αμέσως δέχτηκε. Μου δόθηκε έτσι η ευκαιρία να ασχοληθώ με κάτι που αποδείχτηκε ιδιαίτερο, επίκαιρο αλλά και καινοτόμο, απολαμβάνοντας τη διαδικασία της έρευνας με μεγάλο ενδιαφέρον για κάθε τι καινούριο που ανακάλυπτα.

Ελπίζω η διπλωματική αυτή εργασία να αποτελέσει ένα μικρό λιθαράκι στην ενίσχυση της υπάρχουσας γνώσης και αφορμή για επέκταση της έρευνας γύρω από τα θέματα που σχετίζονται με το φύλο και το περιβάλλον και να συντελέσει στη δημιουργία ενός κόσμου πιο όμορφου, ελεύθερου, φωτεινού, χαρούμενου, και συμπεριληπτικού.

Σπυριδάκης Δημήτριος

Φεβρουάριος 2024

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Περίληψη	10
Κατάλογος Γραφημάτων.....	12
Κατάλογος Πινάκων	12
Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή.....	13
Κεφάλαιο 2: Θεωρητικό πλαίσιο	14
2.1 Τοξική αρρενωπότητα	14
2.1.1 Ιστορική αναδρομή	14
2.1.2 Αποσαφήνιση ορισμού	16
2.1.3 Χαρακτηριστικά.....	17
2.1.4 Προεκτάσεις	19
2.2 Περιβαλλοντική συνείδηση	21
2.2.1 Ορισμός	21
2.2.2 Παράγοντες διαμόρφωσης	21
2.2.3 Ο ρόλος του φύλου	25
2.3 Περιβάλλον και αρρενωπότητα.....	27
2.3.1 Η σχέση των ανδρών με το περιβάλλον	27
2.3.2 Κλιματική αλλαγή.....	29
2.3.3 Διατροφή.....	30
2.3.4 Καταναλωτικές συνήθειες και περιβαλλοντικές στάσεις.....	31
Κεφάλαιο 3: Έρευνα	34
3.1 Σκοπός και στόχοι έρευνας.....	34
3.2 Σχεδιασμός και εκπόνηση έρευνας	34
3.3 Ανάλυση δεδομένων	38
3.4 Αποτελέσματα	38
3.4.1 Δημογραφικά χαρακτηριστικά.....	38
3.4.3 Περιβαλλοντικές αντιλήψεις	42
3.4.4 Περιβαλλοντικές αξίες και συναισθήματα	43
3.4.5 Περιβαλλοντικές συνήθειες.....	44
3.4.6 Έμφυλα στερεότυπα για το περιβάλλον.....	45

3.4.7 Αρρενωπότητα και περιβάλλον	46
3.5 Έλεγχος συσχέτισης	51
Κεφάλαιο 4: Συζήτηση	52
4.1 Σχολιασμός αποτελεσμάτων	52
4.1.1 Ερευνητικό ερώτημα Α.	52
4.1.2 Ερευνητικό ερώτημα Β.....	55
4.1.2 Ερευνητικό ερώτημα Γ.	57
4.2 Περιορισμοί μελέτης και προτάσεις για μελλοντική έρευνα.....	59
Κεφάλαιο 5: Συμπεράσματα.....	60
Βιβλιογραφία	63
Παραρτήματα	73
Παράρτημα 1: Ενημερωτικό σημείωμα συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου	73
Παράρτημα 2: Δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος	74
Παράρτημα 3: Απαντήσεις ολόκληρου του δείγματος	75
Παράρτημα 4: Απαντήσεις ανδρών	81
Παράρτημα 5: Απαντήσεις δείγματος χωρίς τους άνδρες	87
Παράρτημα 6: Απαντήσεις ετεροφυλόφιλων ανδρών	93
Παράρτημα 7: Έλεγχος συσχέτισης	99

Περίληψη

Εισαγωγή: Στις συζητήσεις αναφορικά με τον ρόλο του ανδρισμού στα κοινωνικά ζητήματα γίνεται ολοένα και συχνότερα αναφορά στον όρο της «τοξικής αρρενωπότητας», ο οποίος συμπυκνώνει τις αρνητικές επιπτώσεις των αρρενωπών μοτίβων συμπεριφοράς που σχετίζονται με τάση για κυριαρχία, υποτίμηση των γυναικών, ομοφοβία, καταπίεση συναισθημάτων, ακραία αυτοπεποίθηση και απρόβλεπτη βία. Η περιβαλλοντική συνείδηση διαμορφώνεται από πλήθος παραγόντων και αφορά τόσο τις αντιλήψεις και τις γνώσεις για τα περιβαλλοντικά ζητήματα όσο και την υιοθέτηση συμπεριφορών και στάσεων σχετικά με αυτά. Λαμβάνοντας υπόψη την επικρατούσα θεώρηση πως οι γυναίκες σε σχέση με τους άνδρες φαίνεται να έχουν προβάδισμα στην ανάληψη δράσης υπέρ του περιβάλλοντος και στον οικολογικό τρόπο ζωής, η σχέση των ανδρών με το περιβάλλον απασχολεί τις μελέτες της αρρενωπότητας ως σύνθετο και πολύπλευρο ζήτημα.

Σκοπός: Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η διερεύνηση των συμπεριφορών και στάσεων των ανδρών προς το περιβάλλον σε σχέση με τις γυναίκες και υπό το πρίσμα της τοξικής αρρενωπότητας.

Μεθοδολογία: Για τη συγγραφή του θεωρητικού μέρους πραγματοποιήθηκε βιβλιογραφική έρευνα μέσω των διαδικτυακών βάσεων Google Scholar και PubMed, αποσαφηνίζοντας τους όρους της τοξικής αρρενωπότητας και της περιβαλλοντικής συνείδησης και αναλύοντας τη σχέση της αρρενωπότητας με το περιβάλλον. Στη συνέχεια, τον Οκτώβριο του 2023, διεξήχθη διαδικτυακή έρευνα μέσω δομημένων ερωτηματολογίων, τα οποία συμπληρώθηκαν ανώνυμα και εθελοντικά από 320 άτομα. Για τη στατιστική ανάλυση των δεδομένων που συλλέχθηκαν, έγινε χρήση του προγράμματος IBM SPSS Statistics έκδοση 29.

Κυριότερα αποτελέσματα: Αν και δεν βρέθηκαν σημαντικές διαφορές στις περιβαλλοντικές στάσεις των συμμετεχόντων με βάση το φύλο, οι άνδρες φάνηκαν να έχουν περισσότερο φιλοπεριβαλλοντικό προφίλ. Παράλληλα επιβεβαιώθηκαν αναφορές της βιβλιογραφίας πως υστερούν σε ορισμένες οικολογικές συνήθειες όπως οι πράσινες αγορές, η ανακύκλωση και η φιλική προς το περιβάλλον διατροφή. Η τοξική αρρενωπότητα βρέθηκε να έχει υψηλή, θετική συσχέτιση με έμφυλα στερεότυπα για το περιβάλλον και πολύ χαμηλή, θετική συσχέτιση με περιβαλλοντικές αντιλήψεις. Τέλος, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων θεωρεί δόκιμο τον όρο της τοξικής αρρενωπότητας, δηλώνει πως αφορά συγκεκριμένους άνδρες και όχι όλους, επηρεάζει τις αντιλήψεις τους ως προς το περιβάλλον αλλά δεν ευθύνεται εν μέρει για την περιβαλλοντική κρίση.

Συμπεράσματα: Η τοξική πτυχή της αρρενωπότητας δύναται να επιδράσει και στην περιβαλλοντική συνείδηση ορισμένων ανδρών, διαμορφώνοντας τις στάσεις τους. Ο επαναπροσδιορισμός και η υποστήριξη των διαφορετικών εκφάνσεων της αρρενωπότητας δύναται να συμβάλει στην εδραίωση ενός πιο δίκαιου και συμπεριληπτικού, χωρίς αποκλεισμούς, κόσμου, ώστε να διασφαλιστεί η προστασία του φυσικού μας περιβάλλοντος.

Λέξεις κλειδιά: τοξική, αρρενωπότητα, περιβαλλοντική, συνείδηση, περιβάλλον

Abstract

Introduction: In discussions about the role of masculinity in social issues, the term "toxic masculinity" is increasingly being referred to, which encapsulates the negative effects of masculine behavior patterns related to a tendency to dominate, devaluation of women, homophobia, suppression of emotions, extreme confidence and unpredictable violence. Environmental awareness is shaped by a number of factors and concerns both the perceptions and knowledge of environmental issues as well as the adoption of behaviors and attitudes regarding them. Taking into account the prevailing view that women in relation to men seem to have a lead in environmental action and ecological lifestyles, men's relationship with the environment engages masculinity studies as a complex and multifaceted issue.

Objective: The purpose of this study is to investigate the behaviors and attitudes of men towards the environment in relation to women and in the light of toxic masculinity.

Design: Firstly, a bibliographic search was carried out through the online databases Google Scholar and PubMed, clarifying the terms of toxic masculinity and environmental consciousness and analyzing the relationship between masculinity and the environment. Then, in October 2023, an online survey was conducted through structured questionnaires, which were completed anonymously and voluntarily by 320 people. For the statistical analysis of the collected data, the IBM SPSS Statistics version 29 program was used.

Results: Although no significant differences were found in participants' environmental attitudes based on gender, men appeared to have a more pro-environmental profile. At the same time, references in the literature were confirmed that men lag behind in certain ecological habits such as green shopping, recycling and environmentally friendly diet. Toxic masculinity was found to have a high, positive correlation with gender stereotypes about the environment and a very low, positive correlation with environmental perceptions. Finally, the majority of participants consider the term toxic masculinity tentative, stating that it concerns specific men and not all, it affects their perceptions of the environment but is not partially responsible for the environmental crisis.

Conclusions: The toxic aspect of masculinity can also affect the environmental consciousness of some men, shaping their attitudes. Redefining and supporting the different manifestations of masculinity can contribute to the establishment of a more just and inclusive world, to ensure the protection of our natural environment.

Key words: toxic, masculinity, environmental, consciousness, environment

Κατάλογος Γραφημάτων

Γράφημα 1: Δημογραφικά χαρακτηριστικά – Ηλικία.....	39
Γράφημα 2: Δημογραφικά χαρακτηριστικά – Φύλο.....	39
Γράφημα 3: Δημογραφικά χαρακτηριστικά - Σεξουαλική Ταυτότητα.....	40
Γράφημα 4: Δημογραφικά χαρακτηριστικά - Μορφωτικό επίπεδο.....	40
Γράφημα 4: Δημογραφικά χαρακτηριστικά - Είδος απασχόλησης.....	41

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1: Μέτρηση επιβλαβούς αρρενωπότητας.....	41
Πίνακας 2: Περιβαλλοντικές αντιλήψεις.....	42
Πίνακας 3: Περιβαλλοντικές αξίες και συναισθήματα.....	43
Πίνακας 4: Περιβαλλοντικές συνήθειες.....	44
Πίνακας 5: Έμφυλα στερεότυπα για το περιβάλλον.....	45
Πίνακας 6: Οι περισσότεροι άνδρες δεν νοιάζονται καθόλου για το περιβάλλον.....	46
Πίνακας 7: Η τοξική αρρενωπότητα είναι ένας άστοχος όρος.....	47
Πίνακας 8: Η τοξική αρρενωπότητα επηρεάζει τις αντιλήψεις και στάσεις των ανδρών.....	48
Πίνακας 9: Η τοξική αρρενωπότητα ευθύνεται εν μέρει για την περιβαλλοντική κρίση.....	49
Πίνακας 10: Η τοξική αρρενωπότητα αφορά κάποιους άνδρες και όχι όλους τους άνδρες.....	50
Πίνακας 11: Έλεγχος συσχέτισης.....	51

Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια η τοξική αρρενωπότητα εμφανίζεται εκτεταμένα στις συζητήσεις γύρω από το ρόλο του ανδρισμού στα κοινωνικά ζητήματα. Έγινε ευρέως γνωστή το 2015 με το hashtag #MasculinitySoFragile στην πλατφόρμα του X (πρώην Twitter), όπως αντίστοιχα και το 2016 με την αποδοκιμασία του επιθετικού λόγου υποψήφιων προέδρων. Την ίδια χρονιά, το Representation Project, ένας οργανισμός που ελέγχει την εκπροσώπηση των μέσων ενημέρωσης, ανέφερε πως υπήρξε το κυρίαρχο θέμα αναλύσεων ολόκληρου του έτους. Συζητήθηκε επίσης η συσχέτιση της με τα αυξημένα περιστατικά σεξουαλικών παρενοχλήσεων και επιθέσεων που κοινοποιήθηκαν με το κίνημα MeToo, ενώ παράλληλα συνδέθηκε με την άνοδο των οπαδών του Trump και τις ένοπλες μαζικές επιθέσεις (Roberts, 2019).

Στο βιβλίο «Is Masculinity Toxic?» συμπεραίνεται πως η απάντηση στο ερώτημα για το αν η αρρενωπότητα είναι τοξική, είναι και «ναι» - το τρέχον κυρίαρχο πολιτισμικό αρσενικό ιδανικό είναι σαφώς επιβλαβές- και «όχι» - οι περισσότεροι άντρες δεν είναι τοξικοί καθώς δεν προσκολλώνται αρκετά σε αυτές τις νόρμες ώστε να προκαλέσουν βλάβη (Smiler, 2019).

Η σχέση μεταξύ ανδρών και περιβάλλοντος είναι ένα σύνθετο και πολύπλευρο ζήτημα που έχει απασχολήσει τις μελέτες της αρρενωπότητας. Οι περιβαλλοντολόγοι και ιδιαίτερα τα άτομα που ασχολούνται με τον οικοφεμινισμό προσάπτουν στους άνδρες μεγάλο μέρος της ευθύνης της τρέχουσας κλιματικής κρίσης, της συνεχόμενης μείωσης της βιοποικιλότητας, των αυξανόμενων αποβλήτων και των κοινωνικών ανισοτήτων που δημιουργούνται από τα ζητήματα αυτά (Hultman & Pulé, 2019). Παράλληλα, σύμφωνα με τον ερευνητή Daggett, η υπερθέρμανση του πλανήτη δίνει το έδαφος στην εξάπλωση νέων δυτικών αρρενωπών κινημάτων αυταρχισμού σε «έναν τοξικό συνδυασμό άρνησης του κλίματος, ρατσισμού και μισογυνισμού» (Daggett, 2018). Υπο αυτές τις συνθήκες, η κατανόηση της σχέσης μεταξύ τοξικής αρρενωπότητας και περιβαλλοντικής συνείδησης καθίσταται απαραίτητη για την αποτελεσματική και καθολική αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων που καλείται να αντιμετωπίσει σήμερα η ανθρωπότητα. Ως εκ τούτου, σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η διερεύνηση της σχέσης αυτής, μέσω σύγκρισης των συμπεριφορών και στάσεων των ανδρών προς το περιβάλλον σε σχέση με τις γυναίκες και υπό το πρίσμα της τοξικής αρρενωπότητας.

Αρχικά, στο θεωρητικό μέρος, αποσαφηνίζονται οι όροι της τοξικής αρρενωπότητας και της περιβαλλοντικής συνείδησης και αναλύεται η σχέση της αρρενωπότητας με το περιβάλλον. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται η εκπόνηση και τα αποτελέσματα της έρευνας που διεξήχθη και στην οποία συμμετείχαν 320 άτομα. Εξετάστηκε, μέσω δομημένων ερωτηματολογίων, αν υπήρξε διαφορά στην περιβαλλοντική συνείδηση και στις στάσεις των ατόμων με βάση τον παράγοντα του φύλου, αν έχουν οι άνδρες συμμετέχοντες κάποιο τοξικό αρρενωπό μοτίβο το οποίο επηρεάζει την περιβαλλοντική τους συνείδηση, καθώς και πως αντιλαμβάνονται οι συμμετέχοντες τον όρο της τοξικής αρρενωπότητας και τον ρόλο της στην περιβαλλοντική συνείδηση.

Κεφάλαιο 2: Θεωρητικό πλαίσιο

2.1 Τοξική αρρενωπότητα

2.1.1 Ιστορική αναδρομή

Στην επιστήμη της κοινωνιολογίας σήμερα, το κοινωνικό φύλο (gender), σε αντίθεση με το βιολογικό (sex), θεωρείται κοινωνικό κατασκεύασμα. (Giordano, 2017). Κατά συνέπεια, τα χαρακτηριστικά που συνδέονται με ένα συγκεκριμένο φύλο, όπως το αρσενικό και κατ' επέκταση το να είναι κάποιος «πραγματικός άντρας», θεωρούνται προϊόντα πολιτισμικής επιρροής του ατόμου και όχι εγγενείς ιδιότητες του. Στο πλαίσιο αυτό, αναμένεται από το άτομο να επιδείξει συγκεκριμένες συμπεριφορές που να ευθυγραμμίζονται με τις κοινωνικές προσδοκίες που επικρατούν γύρω από τον ανδρισμό. (Berke et al., 2017) Υπάρχουν συγκεκριμένες πεποιθήσεις, χαρακτηριστικά (π.χ. φυσική αντοχή, αποφασιστικότητα) και δραστηριότητες (π.χ τα σπορ) που καλούνται ως αρρενωπά καθώς η κοινωνία προωθεί ότι είναι κατάλληλα ή επιθυμητά για άνδρες και αγόρια. (Smiler, 2019)

Σύμφωνα με τον ερευνητή Smiler, στη γραμμή της ανθρώπινης ιστορίας εντοπίζονται τέσσερα εκτεταμένα μοντέλα αρρενωπότητας. Το πρώτο καταγράφεται ως «οργανική ή φυσική» αρρενωπότητα, σε προ-ιστορικές κοινωνίες όπου συμπεριφορές και ρόλοι κατευθύνονταν από τη βιολογική σωματική δύναμη έχοντας στο επίκεντρο τον δυνατό άνδρα - κυνηγό, ζώντας όμως εξισωτικά και χωρίς να υπάρχει κοινωνική ιεραρχία. Το δεύτερο εντοπίζεται κατά τον Διαφωτισμό, στα τέλη του 17^{ου} αιώνα. Η αρρενωπότητα συσχετιζόταν με την δύναμη, την εξουσία, το πάθος και την πατριαρχία και όσοι υιοθετούσαν τα χαρακτηριστικά της απολάμβαναν κοινωνική καταξίωση. Αργότερα, στον 20^ο αιώνα, εμφανίζεται ένα τρίτο βιομηχανικό - καπιταλιστικό μοντέλο, όπου στις ιδιότητες του ανδρισμού προστίθεται η ανταγωνιστικότητα ενώ ταυτόχρονα το πάθος δίνει τη θέση του στην συναισθηματική στωικότητα. Αν και το μοντέλο αυτό φαίνεται να είναι το επικρατέστερο μέχρι και σήμερα, τις τελευταίες 3 δεκαετίες έχει αποδομηθεί και αναδιαμορφωθεί ώστε σήμερα να γίνεται αποδεκτή η πεποίθηση ενός τετάρτου μοντέλου αποτελούμενο από διαφορετικές μορφές αρρενωπότητας οι οποίες δημιουργούνται από το κάθε άτομο ξεχωριστά. (Smiler, 2019)

Παραδοσιακά, φαίνεται να εντοπίζεται στην κοινωνία μια ιεραρχία εξουσίας των ανδρών προς τις γυναίκες, η οποία αφορά κυρίως λευκούς, cisgender και ετεροφυλόφιλους άνδρες. Αυτή η ιεραρχία στην οποία οι άνδρες που ενσαρκώνουν καλύτερα τα καταπιεστικά χαρακτηριστικά της αρρενωπότητας απολαμβάνουν περισσότερα κοινωνικά οφέλη, περιγράφηκε από τον κοινωνιολόγο Connell την δεκαετία του 1990, ως μια ακραία μορφή αρρενωπότητας, η λεγόμενη «ηγεμονική αρρενωπότητα» (Marasco, 2018). Αργότερα γίνεται αναφορά σε αυτήν και από τον ερευνητή Kupers, ο οποίος την χαρακτηρίζει ως την «κυρίαρχη έννοια της αρρενωπότητας σε ένα συγκεκριμένο ιστορικό πλαίσιο» ενώ παράλληλα προτείνει τα

χαρακτηριστικά της να τεθούν υπό την ομπρέλα της «τοξικής αρρενωπότητας». Ωστόσο, αν και εξ' ορισμού πρόκειται για μια γενικά τοξική έκφραση κατασκευής του φύλου, η τάση γενίκευσης της ηγεμονικής αρρενωπότητας φαίνεται να μην ευσταθεί, δεδομένου ότι κάποια από τα χαρακτηριστικά τα οποία συνυπάρχουν είναι θετικά, π.χ θάρρος, αυτοπεποίθηση, πίστη, εκδηλώσεις φροντίδας. (Schaefer, 2020)

Όσον αφορά τις πρώτες εμφανίσεις της έννοιας της τοξικής αρρενωπότητας, χρονολογικά τοποθετούνται στα μέσα της δεκαετίας του 1980, στο Μυθοποιητικό Ανδρικό Κίνημα - από τον επικεφαλής του ψυχολόγο Shepherd Bliss (Sculos, 2017). Το κίνημα αυτό αποτέλεσε μια προοδευτική πρωτοβουλία με έμμεσες αριστερές πολιτικές τάσεις, με στόχο τη δημιουργία κοινοτήτων ανδρών που συσπειρώνονται υπό διάφορες διαστάσεις πνευματικής, συναισθηματικής και σωματικής εγγύτητας. Πρόκειται για κοινότητες που είχαν ως στόχο να διαταράξουν τα κυρίαρχα δυτικά ανδρικά ιδανικά και πρότυπα συμπεριφοράς, όπως αυτά της ανταγωνιστικότητας, της απομόνωσης, της αυτοσυγκράτησης και του ακραίου ορθολογισμού (Gremillion, 2011). Η επινόηση του ορισμού έγινε στο πλαίσιο της προσπάθειας περιγραφής των τοξικών εκφράσεων του αρρενωπού φύλου, από τις οποίες το κίνημα στόχευε να απελευθερώσει τους άνδρες (Roberts, 2019). Ο Bliss έχει χαρακτηριστικά αναφέρει πως με την ερμηνευτική προσέγγιση αυτή επιδίωξε να ενσαρκώσει την αυταρχική και στρατιωτικοποιημένη αρρενωπότητα του πατέρα του. Επέλεξε έναν ιατρικό όρο για να το κάνει καθώς πίστευε ότι όπως κάθε ασθένεια, έτσι και η τοξική αρρενωπότητα, έχει κάποιο αντίδοτο (Harrington, 2020).

Το μετέπειτα διάστημα, από τη δεκαετία του '90 μέχρι και τις αρχές του 2000, ο ορισμός επεκτείνεται από τα κινήματα ανδρών από τα οποία προήλθε και πρωτοεμφανίστηκε. Αναφορές στον όρο γίνονται ευρύτερα από οικογενειακούς θεραπευτές όπως ο Frank Pittman το 1993 και ο Steve Biddulph το 1997. Οι επαγγελματίες υγείας τείνουν να συσχετίζουν τους τοξικά αρρενωπούς άνδρες με αποστασιοποιημένους και συναισθηματικά μη διαθέσιμους πατεράδες, οι οποίοι υιοθετούν μη υγιείς αρρενωπές συμπεριφορές και επιδιώκουν συνεχώς να αποδείξουν τον ανδρισμό τους, λόγω έλλειψης πατρικής φιγούρας. Ο Eberly, το 1999, συσχετίζει τα δεδομένα της τοξικότητας που προκαλεί η έλλειψη πατρικού προτύπου με τα φαινόμενα εκδήλωσης βίας των νέων και τις ένοπλες επιθέσεις σε σχολεία. Αργότερα, η τοξική αρρενωπότητα μελετάται και αποδίδεται στους κοινωνικά περιθωριοποιημένους άνδρες, όπως τους άνδρες στη φυλακή από τον Kupers το 2005 και τους άνδρες σε συμμορίες από τον Bhana το 2005, με κοινές εκφράσεις ανησυχίας ως προς την ευημερία τους (Harrington, 2020). Ο ψυχίατρος Kupers υποστηρίζει πως τα σωφρονιστικά ιδρύματα συντελούν στην εκδήλωση τοξικών συμπεριφορών αλλά η παρουσία της τοξικότητας αυτής είναι ήδη έκδηλη σε ένα ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο (Salter, 2019).

Έλεγχος σε βάσεις δεδομένων αναφορικά με τη συχνότητα εμφάνισης του όρου, δείχνει απότομη αύξηση της δημοτικότητας του σε φεμινιστικές προσεγγίσεις. Το διάστημα 1990 - 2015 υπήρξαν σπάνιες αναφορές, λιγότερες από 20 κάθε χρόνο, και κυρίως σε ακαδημαϊκή βιβλιογραφία. Από το 2017 και μετά, ωστόσο, οι αναφορές αυξήθηκαν ραγδαία σε χιλιάδες το

χρόνο και ήταν κυρίως μη ακαδημαϊκές, ενώ ταυτόχρονα παρατηρείται πως και οι ακαδημαϊκές πηγές αυξάνονται συνεχώς από το 2016 και έπειτα (Harrington, 2020).

Για τις ανάγκες βαθύτερης και ουσιαστικής κατανόησης της ορολογίας στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής εργασίας κρίνεται απαραίτητη η προσπάθεια αποσαφήνισης του ορισμού, με βάση τη διαθέσιμη υπάρχουσα βιβλιογραφία.

2.1.2 Αποσαφήνιση ορισμού

Σύμφωνα με το Oxford University Press, το 2018 η λέξη «toxic» επιλέχθηκε ως η λέξη της χρονιάς που αντικατοπτρίζει τις σύγχρονες κοινωνικές ανησυχίες και προκλήσεις, με τον ορισμό «toxic masculinity» να αναγνωρίζεται ως ο δεύτερος δημοφιλέστερος έπειτα από τα «toxic chemicals» σε μια περίοδο με σημαντικές περιβαλλοντικές καταστροφές. Η εκτεταμένη χρήση του όρου της «τοξικής αρρενωπότητας» όπως αυτός αποδίδεται στα ελληνικά, υποδεικνύει μια ενδεχόμενη κορύφωση των αρνητικών αντιλήψεων που γενικότερα επικρατούν τις τελευταίες δεκαετίες για τους άνδρες και την αρρενωπότητα (Barry et al., 2020).

Αν και μέχρι σήμερα δεν υπάρχει επίσημα μια κοινά συμφωνημένη αποσαφήνιση της ορολογίας, φαίνεται πως κατά γενική αποδοχή η τοξική αρρενωπότητα αφορά τα παραδοσιακά αρρενωπά μοτίβα συμπεριφοράς και τις προσδοκίες και τους κανόνες που τα διέπουν, τα οποία δύναται να επιφέρουν αρνητικές επιπτώσεις ευρύτερα στην κοινωνία και να καταστούν βλαπτικά τόσο για τους ίδιους τους άνδρες όσο και για τις γυναίκες και τα παιδιά (Sculos, 2017). Παράλληλα, το πλαίσιο αυτό δεν υπονοεί ότι η αρρενωπότητα, καθαυτή, είναι εγγενώς αρνητική αλλά αντ' αυτού, κριτικάρει ορισμένες επιβλαβείς στάσεις και χαρακτηριστικά που έχουν συσχετιστεί με τις παραδοσιακές της έννοιες.

Η Αμερικανική Ψυχολογική Εταιρεία (American Psychological Association - APA), μελετά την θέσπιση κατευθυντήριων οδηγιών για την «παραδοσιακή» αρρενωπότητα και την διαχείριση αυτής, καθώς και την προσέγγιση του όρου της τοξικής αρρενωπότητας (de Boise, 2019). Αυτό, προκαλεί ωστόσο αντιδράσεις αντιφεμινιστικών και άλλων ομάδων που χρησιμοποιούν την απλή ύπαρξη αυτών των όρων ως απόδειξη για θυματοποίηση των ανδρών και υποτίμηση της αρρενωπότητας. Σύμφωνα με τον Michael Salter στη δημοσίευση του «The Problem With a Fight Against Toxic Masculinity», η άνοδος στη δημοτικότητα του όρου έχει επιφέρει σύγκρουση ανάμεσα σε συντηρητικούς και προοδευτικούς. Ομάδες συντηρητικών υποστηρίζουν πως η έννοια αυτή αποτελεί επίθεση στον ανδρισμό τη στιγμή που οι άνδρες καλούνται να αντιμετωπίσουν προκλήσεις όπως υψηλά ποσοστά χρήσης ναρκωτικών και αυτοκτονιών, ενώ από την άλλη, οι προοδευτικοί διατείνονται πως είναι το μέσο για την εδραίωση φυλετικής ισότητας. Την ίδια στιγμή, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης αποδίδουν στην τοξική αρρενωπότητα «βιασμούς, δολοφονίες, μαζικούς πυροβολισμούς, βία συμμοριών, διαδικτυακό εκφοβισμό, την κλιματική αλλαγή, το Brexit και την εκλογή του Ντόναλντ Τραμπ» (Salter, 2019).

Με βάση την APA η παραδοσιακή αρρενωπότητα χαρακτηρίζεται από την προσκόλληση σε ένα σύνολο έμφυλων στάσεων όπως «η στωικότητα, η ανταγωνιστικότητα, η κυριαρχία και η επιθετικότητα», οι οποίες εντοπίζονται συχνότερα σε συμπεριφορές ανδρών. Θεωρούνται επιζήμιες τόσο για τους άλλους, καθώς σχετίζονται με εκδήλωση περιστατικών βίας, σεξουαλικής επίθεσης, παρενόχλησης, εκφοβισμού, ρατσισμού, μισογυνισμού, τρανσοφοβίας και ομοφοβίας, όσο και για τα ίδια τα άτομα που ασπάζονται τις στάσεις αυτές, καθώς συνδέονται με υπερκατανάλωση αλκοόλ, κατάχρηση ναρκωτικών ουσιών, λήψη στεροειδών, σωματικούς τραυματισμούς από καυγάδες, διαταραγμένη εικόνα σώματος και δυσκολία έκφρασης συναισθημάτων (Pappas, 2019).

Στα πλαίσια της διαπίστωσης, τόσο από την ίδια την APA, όσο και από διεπιστημονικές προσεγγίσεις, ότι οι έμφυλες συμπεριφορές αποτελούν κοινωνικά κατασκευάσματα και ως εκ τούτου είναι εφικτή η δυνατότητα αποδόμησης τους, ενισχύονται οι θέσεις έναντι εκείνων που τείνουν να εξιδανικεύουν τέτοιες «τοξικές» στάσεις. Υπό αυτές τις συνθήκες, η συζήτηση γύρω από την έννοια της τοξικής αρρενωπότητας δημιουργεί το κατάλληλο πεδίο αποδοχής της ιδέας ότι υπάρχουν τόσο επιζήμιες όσο και μη επιζήμιες εκφράσεις αρρενωπότητας και κατ' επέκταση λειτουργεί ως εργαλείο μελέτης προκειμένου να προσδιοριστεί το πως θα έπρεπε να είναι η αρρενωπότητα και όχι πως εκδηλώνεται (de Boise, 2019).

Για να γίνει αυτό ωστόσο, η τοξική αρρενωπότητα θα πρέπει να αναλυθεί πλήρως, εντοπίζοντας τα χαρακτηριστικά εκείνα των ανδρών όπου δύναται να καταστούν βλαπτικά.

2.1.3 Χαρακτηριστικά

Μερικά χαρακτηριστικά και πεποιθήσεις που φαίνεται να σχετίζονται με την τοξική αρρενωπότητα είναι τα εξής:

- Η υπερανταγωνιστικότητα και η ανάγκη επιβολής κυριαρχίας, τα οποία μπορούν να οδηγήσουν σε συναισθηματικό περιορισμό, δεδομένου ότι προωθούν ένα περιβάλλον στο οποίο οι άνδρες αισθάνονται υποχρεωμένοι να αποδεικνύουν συνεχώς την αξία και την ανωτερότητα τους στους άλλους και δημιουργούν πίεση για νίκη με κάθε κόστος (Marasco, 2018).
- Η ατομικιστική αυτάρκεια, στο πλαίσιο της ιδέας πως οι άνδρες πρέπει να είναι αυτοδύναμοι, αυτάρκεις και ανεξάρτητοι σε ακραίο βαθμό, αποθαρρύνοντας την έκφραση ευαλωτότητας και αναζήτηση βοήθειας όταν αυτή είναι απαραίτητη (Marasco, 2018).
- Η τάση προς βία και η εξύμνηση της βίας ως ένδειξη δύναμης, τα οποία βασίζονται στην κοινωνική προσδοκία ότι οι άνδρες πρέπει να είναι σωματικά επιθετικοί ή πως οι άνδρες “είναι έτσι από τη φύση τους”, καθώς και η αποδοχή της βίας ως μέσο επίλυσης

συγκρούσεων (Sculos, 2017), η άσκηση ελέγχου προς τους άλλους και η επίδειξη σκληρότητας. (Reigeluth & Addis, 2016)

- Ο σοβινισμός, η πατερναλιστική και πατριαρχική στάση απέναντι στις γυναίκες, ο σεξισμός υπό το πρίσμα της αντίληψης περί ανωτερότητας του ανδρικού φύλου και ο μισογυνισμός, το βαθιά ριζωμένο μίσος ή εχθρότητα προς τη γυναικεία φύση που δημιουργεί μη υγιή και αρνητική οπτική τους, τα οποία εμποδίζουν την δημιουργία αμφίδρομων σχέσεων με σεβασμό και ενισχύουν το χάσμα ανάμεσα στα δύο φύλα.
- Οι στερεοτυπικές πεποιθήσεις που σχετίζονται με τη σεξουαλικότητα και την έκφραση φύλου συμπεριλαμβανομένων των προσδοκιών του τι σημαίνει να είσαι άντρας, οι οποίες δύναται να περιορίσουν την προσωπική ανάπτυξη και έκφραση των ατόμων καθώς και την αποδοχή εκείνων που φαίνεται να μην εναρμονίζονται με τις θέσεις αυτές. Σε παρόμοιο πλαίσιο εντάσσεται και η ετεροκανονικότητα, που αφορά την πίστη στη φυσικότητα και ανωτερότητα της ετεροφυλίας και της cis φυλετικής ταυτότητας.
- Η θεώρηση του δικαιώματος σεξουαλικής προσοχής από τις γυναίκες, η σεξουαλική τους αντικειμενοποίηση και η αντιμετώπιση τους ως ανώριμων και αφελών (Sculos, 2017).
- Η ετεροφυλία σε βαθμό εκδήλωσης ομοφοβίας και τρανσφοβίας, όπου κάθε απόκλιση από την παραδοσιακή ετεροφυλοφιλική αρρενωπότητα στιγματίζεται και γελοιοποιείται με παράλληλο φόβο έκφρασης οποιωνδήποτε συναισθημάτων, στάσεων, επιλογών ή συμπεριφορών που θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως «θηλυκά» ή «γκέι» (Magasco, 2018).
- Το συνεχόμενο αίσθημα ανάγκης απόδειξης του ανδρισμού που εντοπίζεται κυρίως σε άτομα που στερούνται πατρικής φιγούρας ή μεγαλώνουν με συναισθηματικά μη διαθέσιμους πατεράδες (Harrington, 2020).
- Οι τάσεις αντίστασης στην ψυχοθεραπεία και στη λήψη ψυχολογικής υποστήριξης, τόσο λόγω της επίδειξης στωικότητας που αναμένεται από τα αρρενωπά πρότυπα συμπεριφοράς και αποτρέπουν την ύπαρξη ευαίσθητης και αδύναμης πλευράς, όσο και από την πεποίθηση ότι οι επαγγελματίες υγείας θα αναμένουν από εκείνους να είναι συναισθηματικά ανοιχτοί και εκφραστικοί (Yousaf et al., 2015).
- Η στάση άρνησης φροντίδας και ελέγχου της υγείας, καθώς ο εντοπισμός κάποιου προβλήματος δύναται να υπονομεύσει την εικόνα του «άτρωτου αρσενικού» (Kirby & Kirby, 2019).

- Το φερόμενο “Networked misogyny”, η εκδήλωση βίας, μίσους και επιθετικότητας προ τις γυναίκες στα διάφορα διαδικτυακά περιβάλλοντα (Banet-Weiser & Portwood-Stacer, 2017).
- Οι συμπεριφορές για τις οποίες οι άνδρες είναι υπερήφανοι και μέσα από αυτές ενισχύουν το αίσθημα του ανδρισμού τους, όπως είναι η ισχυρή δέσμευση στη κατανάλωση κρέατος και οι έμφυλες μορφές μηχανοφιλίας (Banet-Weiser & Portwood-Stacer, 2017).
- Η αδυναμία ή άρνηση αναγνώρισης και αποδοχής των συναισθημάτων ή και η καταπίεση αυτών που θεωρούνται αδύναμα (π.χ. θλίψη, ευαλωτότητα, φόβος) και γενικότερα ο συναισθηματικός περιορισμός, λαμβάνοντας ως δεδομένο ότι η συναισθηματική έκφραση αποτελεί χαρακτηριστικό της θηλυκότητας (Marasco, 2018).
- Η πίεση για την εικόνα του ανδρικού σώματος λόγω της εξίσωσης της μυϊκής μάζας με δύναμη, κυριαρχία και καταξίωση και της απόδοσης εκείνων που φέρουν περισσότερους μυς ως «αληθινούς άνδρες» ενώ εκείνους που δεν ταιριάζουν στα πρότυπα αυτά ως αδύναμους ή θηλυκούς (Marasco, 2018).
- Η ετεροπατριαρχία, ο ρατσισμός, ο θρησκευτικός εξτρεμισμός, η λατρεία του στρατού, ο αντισημιτισμός και ισλαμοφοβία όπως αυτά ενσαρκώνονται από πολλούς Αμερικανούς θεσμικούς ηγέτες (Burns, 2017).

Γίνεται αντιληπτό, από τα παραπάνω χαρακτηριστικά, πως η τοξική αρρενωπότητα επιδρά αρνητικά τόσο στους ίδιους τους άνδρες, όσο και στις γυναίκες και άτομα της LGBTQ+ κοινότητας αλλά και στην κοινωνία και τον πλανήτη ευρύτερα.

2.1.4 Προεκτάσεις

Η τοξική αρρενωπότητα ευθύνεται για θέματα ψυχικής υγείας των ανδρών, όπως κατάθλιψη και αγχώδη διαταραχή, τα οποία προέρχονται από την καταπίεση των συναισθημάτων τους στην προσπάθεια τους να μην φανούν ευάλωτοι (Waling, 2019). Παράλληλα φαίνεται να επιδρά αρνητικά και στη σωματική τους υγεία μέσω πίεσης των συνομηλίκων για χρήση ουσιών, υπερκατανάλωση αλκοόλ, κάπνισμα, ανθυγιεινή διατροφή και συμπεριφορές που τους εκθέτουν σε σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα (Kirby & Kirby, 2019).

Σύμφωνα με έρευνα των Springer και Mouzon οι άνδρες με υψηλή προσκόλληση στις πεποιθήσεις της αρρενωπότητας είναι κατά το ήμισυ λιγότερο πιθανό να αναζητήσουν και να λάβουν προληπτική φροντίδα υγείας, ώστε η τοξική αρρενωπότητα να μπορεί ενδεχομένως να εξηγήσει εν μέρει το παράδοξο του φύλου στην θνησιμότητα, όπου παρά το ότι οι άνδρες

απολαμβάνουν καλύτερες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες διαβίωσης, έχουν μικρότερο προσδόκιμο ζωής (Springer & Mouzon, 2011).

Όσον αφορά τις γυναίκες, η τοξική αρρενωπότητα θεωρείται πως ευθύνεται για τα φαινόμενα σεξουαλικής και ενδοοικογενειακής βίας (Bhana, 2012), βιασμών και σεξουαλικών παρενοχλήσεων από τα οποία απειλούνται ακόμα και μέσα στις ίδιες τους τις σχέσεις (Makhanya, 2023), ενώ ακραίες προεκτάσεις της εντοπίζονται στα περιστατικά γυναικοκτονιών, τα οποία σύμφωνα με ανασκόπηση, διακρίνονται σε γυναικοκτονίες οικείου συντρόφου και γυναικοκτονίες «τιμής» (Messerschmidt, 2017).

Την ίδια στιγμή, τα άτομα της LGBTQ+ κοινότητας και ιδιαίτερα τα trans άτομα βρίσκονται υπό συνεχές καθεστώς απειλής της βίας που απορρέει από τη επιθετικότητα και την επιβολή κυριαρχίας των τοξικών αρρενωπών μοτίβων (Colliver & Jamel, 2023). Αυτό περιλαμβάνει εκφοβισμό, σωματική και λεκτική κακοποίηση και εγκλήματα μίσους (Haider, 2016). Πέρα από τις σημαντικές σωματικές και ψυχολογικές συνέπειες που επέρχονται από τέτοια περιστατικά, σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, διαφαίνεται πως η τοξική αρρενωπότητα λειτουργεί ως τροχοπέδη στην ευρύτερη αποδοχή των ατόμων από το σύνολο και ενισχύει τον κοινωνικό αποκλεισμό τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι δυσκολίες πρόσβασης των τρανς ατόμων στην υγειονομική περίθαλψη λόγω των διακρίσεων και την απουσία κατανόησης και αποδοχής της ταυτότητας τους (Call et al., 2021).

Με βάση τα παραπάνω είναι διακριτό πως η τοξική αρρενωπότητα αποτελεί σημαντική πρόκληση για την κοινωνία, αφού ενισχύει τις φυλετικές ανισότητες, τροφοδοτεί φαινόμενα βίας, επιβαρύνει την δημόσια υγεία και διαταράσσει τις διαπροσωπικές σχέσεις. Παράλληλα, σύμφωνα με τους Hultman και Puilé, οι έννοιες της αρρενωπότητας συσχετίζονται και με την κλιματική αλλαγή και κατ' επέκταση με την περιβαλλοντική υποβάθμιση, δεδομένου ότι οι περισσότερες «αρρενωπές» στρατιωτικές – βιομηχανικές μονάδες είναι και κατά βάση και οι πιο ρυπογόνες (Hultman & Puilé, 2018). Το ζήτημα αυτό παρουσιάζεται ως φυλετικό και έμφυλο, λαμβάνοντας υπόψη ποιος έχει τη μεγαλύτερη επίδραση στη κρίση αυτή, ποιος δύναται να επιφέρει την αλλαγή και ποιος εν τέλει επηρεάζεται περισσότερο (de Boise, 2019). Η σχέση αρρενωπότητας και περιβάλλοντος και οι επιδράσεις αυτής, αναλύονται εκτενώς στην υποενότητα 2.3 του κεφαλαίου αυτού.

Απαραίτητη προϋπόθεση για να εξεταστεί σε βάθος το δίπολο τοξικής αρρενωπότητας και περιβαλλοντική συνείδησης, είναι η παράλληλη αποσαφήνιση τόσο του ορισμού της περιβαλλοντικής συνείδησης όσο και των παραγόντων που την διαμορφώνουν.

2.2 Περιβαλλοντική συνείδηση

2.2.1 Ορισμός

Η περιβαλλοντική συνείδηση δύναται να οριστεί με διάφορους τρόπους και περιλαμβάνει τους ψυχολογικούς παράγοντες εκείνους που διαμορφώνουν και καθορίζουν την τάση των ατόμων για υιοθέτηση φιλικών στάσεων προς το περιβάλλον (Kim & Lee, 2023). Πρόκειται ουσιαστικά για την συνειδητοποίηση των σύγχρονων περιβαλλοντικών ζητημάτων, την επίγνωση και αποδοχή της σημαντικότητας των επιπτώσεων της ανθρώπινης δραστηριότητας, το ενδιαφέρον για τα μέσα πρόληψης της περιβαλλοντικής υποβάθμισης και την προθυμία ανάληψης δράσης για την προστασία του πλανήτη σε προσωπικό και συλλογικό επίπεδο (Y. C. Lin & Chang, 2012). Υπό αυτές τις συνθήκες, γίνεται αντιληπτό πως δεν αφορά μόνο τις αντιλήψεις και τις γνώσεις για την περιβαλλοντική κρίση αλλά και τις συμπεριφορές που κατά συνέπεια επιλέγονται προς υιοθέτηση με στόχο την αντιμετώπιση αυτής.

Στις διάφορες περιβαλλοντικές μελέτες που ο όρος εμφανίζεται, φαίνεται να λαμβάνεται υπόψη ως εγγενής παράγοντας διαμόρφωσης της φιλικής προς το περιβάλλον ή αλλιώς «πράσινης» καταναλωτικής συμπεριφοράς (Kim & Lee, 2023). Με την ενδυνάμωση της περιβαλλοντικής συνείδησης της κοινωνίας επέρχεται και μεγαλύτερη διάθεση πρόληψης των περιβαλλοντικών ζητημάτων μέσω του «πράσινου καταναλωτισμού», ο οποίος περιλαμβάνει τις αγοραστικές και μη αγοραστικές αποφάσεις που καθορίζονται από την ευαισθησία σε περιβαλλοντικά και κοινωνικά κριτήρια (Peattie, 2010).

Έχουν υπάρξει διάφορες προσεγγίσεις αναφορικά με τη ανάλυση της προέλευσης της περιβαλλοντικής συνείδησης, η οποία φαίνεται να δομείται κατά βάση από γνωστικούς και συμπεριφορικούς παράγοντες. Κάποια από τα βασικά στοιχεία που εντοπίζονται σε τέτοιες μελέτες σύμφωνα με τους ερευνητές Kim και Lee είναι: περιβαλλοντικές γνώσεις και στάσεις, συμπεριφορές σχετικές με την ανακύκλωση, βαθμός εκτέλεσης ανακύκλωσης, συμμετοχή σε περιβαλλοντικές δραστηριότητες, συνειδητές καταναλωτικές πρακτικές, περιβαλλοντικό ενδιαφέρον και περιβαλλοντικές αξίες (Kim & Lee, 2023).

2.2.2 Παράγοντες διαμόρφωσης

Η περιβαλλοντική συνείδηση ή αλλιώς η ευαισθητοποίηση και η ανησυχία για περιβαλλοντικά ζητήματα, μπορεί να διαμορφωθεί από έναν συνδυασμό παραγόντων, όπως:

Περιβαλλοντική εκπαίδευση και γνώση

Σε αυτό τον παράγοντα περιλαμβάνονται η τυπική, μη τυπική και άτυπη περιβαλλοντική εκπαίδευση και οι γνώσεις αναφορικά με το περιβάλλον και την κλιματική κρίση. Σε αυτές συγκαταλέγεται και η ενημέρωση για τις σύγχρονες περιβαλλοντικές προκλήσεις που δημιουργεί η ανθρώπινη δραστηριότητα όπως είναι η έκπτωση της βιοποικιλότητας, η σπατάλη των φυσικών πόρων, η ρύπανση του αέρα και των υδάτινων και χερσαίων

οικοσυστημάτων. Οι πληροφορίες αυτές προσφέρουν στο άτομο την ευκαιρία να αντιληφθεί τη προσωπική του ευθύνη και τον τρόπο με τον οποίο δύναται να συνεισφέρει στη πράξη, μέσω βιώσιμων καθημερινών επιλογών και πρακτικών (Fan, Y. W., Fang, Y. H., & Cer, 2012). Σύμφωνα με τους ακαδημαϊκούς Lin και Niu, αρκετές είναι οι έρευνες οι οποίες επαληθεύουν πως όταν το άτομο είναι σε θέση να επιβεβαιώσει και να προσδιορίσει τα περιβαλλοντικά ζητήματα γύρω του, μπορεί ακολούθως να μετατρέψει τις γνώσεις του σε συμπεριφορές και καταναλωτικές συνήθειες φιλικές προς το περιβάλλον (S. T. Lin & Niu, 2018).

Κοινωνικά πρότυπα

Οι κοινωνικές νόρμες, αφορούν τους άτυπους, κοινά αποδεκτούς κανόνες διαμόρφωσης συμπεριφορών σε ομάδες και κοινωνίες, οι οποίοι εντοπίζονται προσαρμοσμένοι στα διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα και έχουν τη δύναμη να επηρεάσουν και να ωθήσουν τα άτομα σε συγκεκριμένες επιλογές, δράσεις και καταναλωτικές ενέργειες (Bicchieri et al., 2018). Η βιβλιογραφική ανασκόπηση των Farrow και των συνεργατών του, καταδεικνύει πως τα κοινωνικά πρότυπα, και κυρίως οι περιγραφικοί κανόνες («descriptive norms») που προκύπτουν από τις συνήθειες «των άλλων» μπορούν τόσο να καθορίσουν σημαντικά την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση των ατόμων όσο και να τα οδηγήσουν στη διατήρηση στάσεων προστατευτικών προς το περιβάλλον (Farrow et al., 2017). Αντίστοιχα, δύναται να επηρεάσουν σημαντικά και την αγοραστική τους συμπεριφορά σε περισσότερο βιώσιμες επιλογές προϊόντων (Wansink et al., 2017).

Οικογένεια

Ο ρόλος της οικογένειας, και ιδιαίτερα των γονέων είναι καταλυτικός στη διαμόρφωση της περιβαλλοντικής συνείδησης μέσω της μετάδοσης αξιών, πεποιθήσεων και συμπεριφέρων που μπορούν να λειτουργήσουν ως πρότυπα. Σε έρευνα που έγινε σε οικογένειες στο Βέλγιο το 2012 βρέθηκε πως και οι δυο γονείς έχουν σημαντική επίδραση στη μετάδοση γόνιμων προβληματισμών στα παιδιά τους αναφορικά με το περιβάλλον, η οποία εδραιωνόταν σε μεγαλύτερο βαθμό όταν η επικοινωνία για τέτοια ζητήματα ήταν τακτική (Meeusen, 2014). Αντίστοιχη έρευνα το 2018 στη Νότια Καρολίνα στην οποία συμμετείχαν 182 οικογένειες έδειξε πως οι συζητήσεις αναφορικά με την κλιματική αλλαγή που διεξάγονται εντός της οικογένειας και οι αντίστοιχες συμπεριφορές των γονέων αποτελούν προγνωστικό δείκτη για την μετέπειτα εμπλοκή των ατόμων σε ατομικό επίπεδο σε δράσεις μετριασμού της κλιματικής κρίσης (Lawson et al., 2019).

Κοινωνικός περίγυρος

Εδώ συγκαταλέγονται οι συνομήλικοι, ομάδες φίλων και ατόμων που βρίσκονται σε παρόμοια κοινωνική θέση, που μπορούν να επηρεάσουν τις πεποιθήσεις και τις συμπεριφορές του ατόμου, μέσω της λεγόμενης «πίεσης των συνομηλίκων» («peer pressure»). Έχει βρεθεί πως ο οικείος αυτός περίγυρος μπορεί να ενισχύσει άμεσα το ηθικό αίσθημα ευθύνης των εφήβων απέναντι στο περιβάλλον (Collado et al., 2017). Κατ' επέκταση, σύμφωνα με βιβλιογραφικά δεδομένα, ο κοινωνικός κύκλος έχει θετικό αντίκτυπο στη καθιέρωση βιώσιμων στάσεων ζωής,

στη πράσινη καταναλωτική συμπεριφορά, στην επιλογή αγοράς βιολογικών τροφίμων έναντι συμβατικών και στην ισχυρότερη δέσμευση για ανακύκλωση (Essiz & Mandrik, 2022).

Μέσα επικοινωνίας

Τα τελευταία χρόνια η ενημέρωση γύρω από ζητήματα βιωσιμότητας και οικολογίας αποκτά ολοένα και περισσότερο χώρο και συγκεντρώνει μεγαλύτερο ενδιαφέρον έναντι των άλλων ειδήσεων, με την αύξηση της κάλυψης αυτών να επεκτείνει ανάλογα και την αύξηση των πράσινων συνειδήσεων (Saikia, 2017). Τα μέσα ενημέρωσης (όπως οι εφημερίδες, τα περιοδικά, το ραδιόφωνο, η τηλεόραση, το διαδίκτυο) μπορούν να επιδράσουν στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση των ατόμων με τη διάδοση πληροφοριών για τα περιβαλλοντικά προβλήματα, τις προτεινόμενες λύσεις τους και τις επιπτώσεις τους στην κοινωνία (Singh Kushwaha, 2015). Σε χώρες όπως η Κένυα, οι πολίτες της οποίας εμπιστεύονται και βασίζονται στην τηλεόραση για την ενημέρωσή τους, τα μέσα μπορούν να έχουν καθοριστικό ρόλο εκπαίδευσης και παρακίνησης (Otinga, 2014). Την ίδια στιγμή όμως, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (π.χ Facebook, Instagram, πρώην Twitter / νυν 'X', LinkedIn, Skype, Google+, Snapchat, WhatsApp) έχουν μεγαλύτερη επίδραση, καθώς δύναται να αφυπνίσουν μαζικά για περιβαλλοντικά ζητήματα, σε πολύ σύντομο διάστημα. Οι χρήστες τους δεν μπορούν μονάχα να ενημερωθούν, αλλά και να συνδεθούν με άτομα με παρόμοιες ανησυχίες, να ανταλλάξουν απόψεις, να υποστηρίξουν περιβαλλοντικές εκστρατείες, να παρακολουθήσουν δείκτες όπως π.χ ποιότητα αέρα και άλλα δεδομένα και να επηρεάσουν την διαδικτυακή τους κοινότητα (Mallick & Bajrai, 2019).

Ψυχικά χαρακτηριστικά

Τα μεμονωμένα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας των ατόμων μπορούν επίσης να παίξουν ρόλο στη διαμόρφωση της περιβαλλοντικής τους συνείδησης. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας των Abdollahi et al., υψηλότερα επίπεδα εξωστρέφειας, ευσυνειδησίας, συνεργατικότητας αλλά και νευρωτισμού, συνδέονται με προδιάθεση περιβαλλοντικής ανησυχίας. Άτομα τα οποία φέρουν αυτά τα στοιχεία, υιοθετούν υπεύθυνες συμπεριφορές, αντιλαμβάνονται τους κινδύνους, προτείνουν ουσιαστικές λύσεις και εναρμονίζονται με κανόνες και κατευθυντήριες οδηγίες προάσπισης της φύσης (Abdollahi et al., 2017). Σε παρόμοια ευρήματα καταλήγει και η έρευνα των Farizo et al. όπου βρέθηκε και σε αυτή θετική συσχέτιση των επιλογών που κάνουν τα άτομα για το περιβάλλον με το μοντέλο των πέντε παραγόντων της προσωπικότητας που περιλαμβάνει τη διαθεσιμότητα σε εμπειρίες, την ευσυνειδησία, την εξωστρέφεια, τη συνεργατικότητα και τον νευρωτισμό (Farizo et al., 2016). Ακόμη, έχει βρεθεί πως οι γνωστικές δεξιότητες και λειτουργίες, όπως η νοημοσύνη, σχετίζονται θετικά και σημαντικά με την ευαισθητοποίηση για την κλιματική αλλαγή (Salahodjaev, 2018).

Θρησκευτικές, φιλοσοφικές και πολιτικές αντιλήψεις

Αν και οι περισσότερες θρησκείες πρεσβεύουν αξίες οι οποίες κατ' επέκταση συνάδουν και με το σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον, τα αποτελέσματα της σχετικής βιβλιογραφίας δείχνουν πως γενικά η θρησκευτική πίστη δεν ευνοεί την παρακίνηση των ατόμων για περιβαλλοντικά ζητήματα. Μεταξύ των θρησκευτικών παραδόσεων εντοπίζονται διαφορές: Οι δραστηριότητες των Ισλαμικών κοινοτήτων φαίνεται να μην προωθούν την περιβαλλοντική συνείδηση (Putra et al., 2021), άτομα ενταγμένα στον Ιουδαίο-Χριστιανισμό είναι λιγότερο ευαίσθητοποιημένα από εκείνα που δεν είναι θρησκευόμενα και όσο μεγαλύτερη η πίστη καθολικών και ευαγγελικών προτεστάντων τόσο λιγότερη η ανησυχία τους για την κλιματική κρίση (Arbuckle & Kopisky, 2015). Την ίδια στιγμή σε πολιτισμούς με πνευματικές πεποιθήσεις που ταυτίζουν το φυσικό κόσμο με την ιερότητα, όπως σε κοινότητες ιθαγενών (Arriah-Oroku, 2007) υπάρχει έντονο αίσθημα ευθύνης για την προστασία της Γης, το οποίο όμως σύμφωνα με σχετική μελέτη ενδέχεται να επιφέρει και αντίθετα αποτελέσματα (Sachdeva, 2017). Αναφορικά με τις πολιτικές πεποιθήσεις, δεδομένου ότι οι αριστεροί και φιλελεύθεροι ψηφοφόροι είναι περισσότερο φιλικόι προς το περιβάλλον από τους υποστηρικτές δεξιών παρατάξεων, εκτιμάται πως τα πολιτικά πιστεύω των ατόμων μπορούν να λειτουργήσουν ως προγνωστικοί παράγοντες ανάπτυξης οικολοφικών αξιών (Olofsson & Öhman, 2006). Η έρευνα των Taniguchi και Marshall έδειξε πως η προβλεπόμενη, τυπική και άτυπη περιβαλλοντική συμπεριφορά των ατόμων ενισχύεται σημαντικά από τον μεταυλισμό («post-materialism»), τον αριστερισμό και την γενικευμένη εμπιστοσύνη προς την κοινωνία (Taniguchi & Marshall, 2018).

Παγκόσμια γεγονότα και κρίσεις

Η έκθεση σε περιβαλλοντικά συμβάντα και κρίσεις, όπως τα ακραία και απρόβλεπτα καιρικά φαινόμενα, οι φυσικές καταστροφές και τα βιώματα περιβαλλοντικής υποβάθμισης δύναται να παρακινήσουν το ενδιαφέρον των ατόμων για τα οικολογικά ζητήματα και να αυξήσουν τα επίπεδα ευσυνειδησίας για την προστασία του περιβάλλοντος. Σε μελέτη που έγινε σε χωριά της Κίνας το 2023 βρέθηκε πως εμπειρίες που σχετίζονται με καταστροφές αυξάνουν την ευαίσθητοποίηση των κατοίκων για την ρύπανση του περιβάλλοντος ανεξαρτήτως κοινωνικοοικονομικού επιπέδου (Y. Wang, 2023). Μια άλλη μελέτη που έγινε το 2019 σε 863 φοιτητές στην Ταϊλάνδη για την επίδραση εγχώριων και παγκόσμιων συμβάντων έδειξε πως και οι δυο αυτές συνιστώσες μπορούν να επηρεάσουν θετικά τις «πράσινες» γνώσεις και στάσεις και να συντελέσουν στην ενδυνάμωση της ηθικής ευθύνης προάσπισης του περιβάλλοντος. Η επίδραση είναι μεγαλύτερη όταν λαμβάνονται μαζί υπόψη, με τις εγχώριες να συμβάλλουν λιγότερο όταν αυτές εξετάζονται ξεχωριστά (Janmaimool & Chudech, 2020).

Με βάση τα παραπάνω, φαίνεται πως η περιβαλλοντική συνείδηση διαμορφώνεται τόσο από τον τρόπο που μεγαλώνει το άτομο, από τα χαρακτηριστικά που διαμορφώνει και τις αντιλήψεις που υιοθετεί όσο και από τον κοινωνικό του περίγυρο και τα εξωτερικά ερεθίσματα που λαμβάνει. Πέραν όμως της εξατομικευμένης προσέγγισης, αντικείμενο μελέτης έχει αποτελέσει και ο ρόλος του παράγοντα του φύλου.

2.2.3 Ο ρόλος του φύλου

Οι φυλετικές διαφορές στη περιβαλλοντική συνείδηση αφορούν τις διακυμάνσεις που παρατηρούνται στον τρόπο αντίληψης, προβληματισμού, ενασχόλησης και αξιακής ιεράρχησης των περιβαλλοντικών ζητημάτων ανάμεσα σε άτομα διαφορετικού φύλου. Αυτές οι διαφορές στη συνείδηση έχουν παρατηρηθεί από πλήθος μελετών (Arnocky Steven & Stroink Mirella, 2011).

Με βάση τα δεδομένα αυτών και ανεξαρτήτως άλλων συμπαραγόντων όπως για παράδειγμα η εθνικότητα ή η ηλικία, σε επίπεδο γενικού πληθυσμού, επικρατεί η διαπίστωση πως οι γυναίκες, σε σχέση με τους άνδρες, διακατέχονται από ισχυρότερη συνείδηση, μεγαλύτερη ευαισθησία και περισσότερες ανησυχίες για το περιβάλλον (McCright & Xiao, 2014). Αυτό αντίστοιχα μεταφράζεται στις αξίες που φέρουν και αφορούν την πρόληψη αρνητικών επιπτώσεων (π.χ. ανακύκλωση, χρήση μέσων μαζικής μεταφοράς, εξοικονόμηση ενέργειας), σε στάσεις και συμπεριφορές (Xiao & McCright, 2013). Παράλληλα, σύμφωνα με τον ερευνητή Schultz φυλετικές διαφορές εντοπίζονται και κατά την διάκριση των περιβαλλοντικών ανησυχιών σε εγωιστικές, κοινωνικο-αλτρουιστικές (που αφορούν τα άλλα άτομα όπως τα παιδιά) και εκείνες που αφορούν τη βιόσφαιρα, (δηλαδή το φυσικό κόσμο, τα φυτά και τα ζώα), όπου και στις τρεις οι γυναίκες έχουν προβάδισμα (Arnocky Steven & Stroink Mirella, 2011).

Ωστόσο, δεδομένου ότι κάθε άτομο είναι ξεχωριστό και ο σχηματισμός της συνείδησης πολύπλευρος και σύνθετος, θα πρέπει πάντα να λαμβάνεται υπόψη και η ατομική διαφοροποίηση, καθώς υπάρχουν πολλοί άνδρες οι οποίοι αποτελούν την «εξαίρεση» στον «κανόνα» και αντίστοιχα αρκετές γυναίκες που δεν διαθέτουν κανένα ενδιαφέρον για τέτοια ζητήματα.

Έρευνα που έγινε στη Σουηδία το 2014 και αφορούσε μια περίοδο ελέγχου 22 ετών, έδειξε πως το μοτίβο αυτό στο γενικό πληθυσμό της χώρας παραμένει σταθερό στη πάροδο του χρόνου. Οι γυναίκες εξέφραζαν σταθερά εντονότερη ανησυχία για την κλιματική αλλαγή και την επιβάρυνση του πλανήτη. Αντίστοιχα υποστήριζαν πιο θερμά την προστασία του σε σχέση με τους άνδρες Σουηδούς, επιβεβαιώνοντας την αναμενόμενη διαφορά μεταξύ των δύο φύλων και κυρίως ανακαλύπτοντας για πρώτη φορά πως στο διάστημα αυτό δεν υπήρχε μεταβολή των αποτελεσμάτων στους επαναλαμβανόμενα προσμετρούμενους δείκτες (McCright & Sundström, 2013). Άλλη μια μελέτη που έγινε το έτος αυτό στη χώρα, επιχείρησε να διερευνήσει τον φυλετικό παράγοντα για τις περιβαλλοντικές ανησυχίες πολιτών και πολιτικών σε τέσσερις ομάδες ελέγχου: απλοί πολίτες, εκπρόσωποι δημοτικών συμβουλίων, εκπρόσωποι νομαρχιακών συμβουλίων και μέλη του Σουηδικού κοινοβουλίου. Για τις τρεις πρώτες ομάδες ατόμων επιβεβαιώθηκε και εδώ το προβάδισμα των γυναικών. Ωστόσο, στη περίπτωση των βουλευτών, βρέθηκε πως δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στα δυο φύλα υποδεικνύοντας ότι η πολιτική ιδεολογία και κομματική πολιτική ενδέχεται να καθοδηγεί τις περιβαλλοντικές στάσεις σε μεγαλύτερο βαθμό από προσωπικά γνωρίσματα και βιώματα των ατόμων (Sundström & McCright, 2014). Σε αντίστοιχη ωστόσο έρευνα που έγινε

στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αν και βρέθηκε πως γυναίκες και άνδρες έχουν παρόμοιες περιβαλλοντικές ανησυχίες, οι γυναίκες είχαν προβάδισμα στο ενδεχόμενο υποστήριξης περιβαλλοντικών νομοθετικών πλαισίων, ανεξάρτητα από την ιδεολογία και την εθνικότητα (Ramstetter & Habersack, 2020).

Οι μελέτες οι οποίες αποδεικνύουν ότι οι γυναίκες είναι περισσότερο συνειδητοποιημένες από τους άνδρες σε περιβαλλοντικά θέματα πληθαίνουν και το ερώτημα που προκύπτει είναι για ποιο λόγο συμβαίνει αυτό. Στη βιβλιογραφία εντοπίζονται διαφορετικές προσεγγίσεις και θεωρίες με επικρατέστερες αυτές που σχετίζονται με την κοινωνικοποίηση του φύλου (gender socialization) και τον έμφυλο ρόλο (gender role) (Huluka, 2022).

Η κοινωνικοποίηση του φύλου αποτελεί διαδικασία η οποία ξεκινά από την παιδική ηλικία και κατά την οποία τα άτομα ενθαρρύνονται να υιοθετήσουν συγκεκριμένες αξίες και προσανατολισμούς της αρρενωπότητας και της θηλυκότητας. Εκπαιδεύονται στο να ενσωματωθούν κοινωνικά ως αρσενικές και θηλυκές ταυτότητες, κατανοώντας τι σημαίνει να είσαι άνδρας και τι γυναίκα (Strapko et al., 2016). Τα αγόρια μαθαίνουν πως η ταυτότητα τους συνδέεται με ανταγωνιστικότητα, ανεξαρτησία, έλεγχο, κυριαρχία και αποστασιοποίηση, ενώ τα κορίτσια βιώνουν τη δική τους συνδεόμενη με συμπόνια, έκφραση ανησυχίας, φροντίδα και προσκόλληση (Huluka, 2022). Με βάση τη θεωρία αυτή, οι άνδρες και οι γυναίκες, υπό το πρίσμα της αρσενικής και θηλυκής τους ταυτότητα αντίστοιχα, διαφέρουν ως προς τις αξίες και τις πεποιθήσεις τους, το οποίο διαμορφώνει ανάλογα και τις περιβαλλοντικές τους ανησυχίες (McCright & Xiao, 2014).

Αναφορικά με τον έμφυλο ρόλο, η θεωρία περιγράφει την επίδραση των διαφορετικών κοινωνικών ρόλων που επιτελούν οι άνδρες και οι γυναίκες ως ενήλικες με τους πρώτους να ωθούνται να υιοθετήσουν μια «νοοτροπία αγοράς» και με τις δεύτερες μια «νοοτροπία μητρότητας» (Huluka, 2022). Ως εκ τούτου, οι γυναίκες βρίσκονται σε μεγαλύτερη επαγρύπνηση για το περιβάλλον καθώς συχνά αναλαμβάνουν ρόλους φροντίδας και ανατροφής, είναι μητέρες και νοικοκυρές, ενώ αντίθετα οι άνδρες ενσαρκώνουν τους βιοπαλαιστές που απαρτίζουν το εργατικό δυναμικό και δεν ασπάζονται οικολογικές συμπεριφορές, καθώς ιεραρχούν υψηλότερα εκείνες που επιφέρουν οικονομικό όφελος και εκμετάλλευση των φυσικών πόρων παρά τις όποιες συνέπειες (Strapko et al., 2016).

Η κατανόηση αυτών των διαφορών μεταξύ των φύλων στην περιβαλλοντική συνείδηση καθίσταται σημαντική, τόσο για τον σχεδιασμό αποτελεσματικών πρωτοβουλιών περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης, όσο και για την ανάπτυξη πολιτικών και στρατηγικών προσαρμοσμένων σε διαφορετικά κοινά. Για την ακόμα καλύτερη κατανόηση του μοτίβου αυτού, κρίνεται απαραίτητη η περαιτέρω διερεύνηση της σχέσης του ανδρικού φύλου με το περιβάλλον.

2.3 Περιβάλλον και αρρενωπότητα

2.3.1 Η σχέση των ανδρών με το περιβάλλον

Η βιβλιογραφική ανασκόπηση 160 μελετών που δημοσιεύτηκε το 2019 από την ερευνητική ομάδα των Paulson και Boose επιβεβαιώνει την συσχέτιση συγκεκριμένων αρρενωπών συμπεριφορών και στάσεων με επιβλαβείς προεκτάσεις στους ακόλουθους τομείς: περιβαλλοντικές κρίσεις (φυσικές ή ανθρώπινες καταστροφές, κλιματική αλλαγή, προσφυγική κρίση), επιχειρήσεις (κτηνοτροφία, αγροτική παραγωγή, υλοτομία, εξορύξεις, εκμετάλλευση πετρελαίου και άλλων φυσικών πόρων) και τρόπος ζωής (φροντίδα υγείας, οικογένειας, φύσης) (Paulson & Boose, 2019).

Τόσο το χάσμα της περιβαλλοντικής συνείδησης ανάμεσα στα δυο φύλα που αναλύθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο όσο και οι βλαπτικές αρρενωπές τάσεις μπορούν να ερμηνευτούν από την ύπαρξη του κοινωνικού «πράσινου – θηλυκού» στερεότυπου, το οποίο βρίσκει απήχηση και στα δύο φύλα (Bennett & Williams, 2011). Με βάση αυτό, οι οικολογικές συμπεριφορές και στάσεις ταυτίζονται με θηλυκά μοτίβα ώστε συχνά να θεωρούνται άνανδρα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι άνδρες όχι μόνο να τις αποστρέφονται αλλά και να οδηγούνται σε αντίθετες πρακτικές, στα πλαίσια της ανησυχίας τους για διατήρηση της ταυτότητας φύλου τους, της παραδοσιακής αρρενωπής τους εικόνας και την απόδειξη του ανδρισμού τους.

Μέσα από μια σειρά επτά σχετικών ερευνών, η ομάδα των Brough και των συνεργατών του το 2016 επιβεβαίωσε τη γνωστική συσχέτιση του στερεοτύπου σε άνδρες και γυναίκες και εντόπισε πως αυτή επιδρά τόσο στις αντιλήψεις των άλλων όσο και στην αυτό-αντίληψη και στα δύο φύλα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα σε μια από αυτές ήταν η θεώρηση από τους συμμετέχοντες ότι τα άτομα, ανεξαρτήτως φύλου, που χρησιμοποιούν βιώσιμες υφασμάτινες τσάντες (tote bags) φαίνονται λιγότερο αρρενωπά σε σύγκριση με εκείνα που επιλέγουν πλαστικές σακούλες. Επιπλέον, όταν οι συμμετέχοντες ανακάλεσαν κάποιες περιβαλλοντικά υπεύθυνες πράξεις τους, έτειναν να τις συνδέουν με τη θηλυκότητα. Ωστόσο, βρέθηκε πως οι άνδρες είναι εκείνοι που επηρεάζονται περισσότερο και αυτό εκφράζεται αντίστοιχα σε αντίσταση σε βιώσιμες καταναλωτικές συνήθειες και ενέργειες. Καθίσταται αντιληπτό πως η περιβαλλοντική βιωσιμότητα συνδέεται με τη διατήρηση της φυλετικής ταυτότητας και οι άνδρες είναι άμεσα εξαρτώμενοι από αυτήν (Brough et al., 2016).

Την ίδια στιγμή, ο Wilson αναφέρει πως αν και οι φιλοπεριβαλλοντικές συμπεριφορές χαρακτηρίζονται ως κατά βάση θηλυκές (π.χ στέγνωμα ρούχων), υπάρχουν και κάποιες που είναι αρρενωπές (π.χ. συντήρηση οχήματος). Έτσι δύναται να διακριθούν σε εκείνες που συμμορφώνονται με το φύλο («gender conformity») και σε εκείνες που είναι αντίθετες με αυτό («gender bending»). Μέσα από μια σειρά τριών διαφορετικών μελετών, βρέθηκε πως τα άτομα δύναται να χρησιμοποιήσουν την προσκόλληση κάποιου σε βιώσιμες επιλογές που συμμορφώνονται ή όχι με το φύλο για να συμπεράνουν την σεξουαλικότητά του. Τα αποτελέσματα τους δείχνουν πως άνδρες οι οποίοι είχαν περισσότερο θηλυκές πράσινες

συμπεριφορές κρίνονταν ως λιγότερο πιθανό να είναι ετεροφυλόφιλοι σε σχέση με εκείνους που ευθυγραμμίζονταν με τις αρρενωπές (Swim et al., 2020). Δεδομένου ότι η ετεροφυλία αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό της ηγεμονικής αρρενωπότητας και κατ' επέκταση και της τοξικής, καθώς και το ότι η επιβεβαίωση της σεξουαλικότητας συνάδει με την επιβεβαίωση του ανδρισμού, οι θηλυκές οικολογικές συμπεριφορές συχνά εκλαμβάνονται ως απειλή της εικόνας και της ταυτότητας πολλών ανδρών και ως εκ τούτου τις κατακρίνουν και τις απορρίπτουν (Wilson, 2023).

Σημαντική επίδραση στη σχέση των ανδρών με το περιβάλλον φαίνεται να έχει και ο συναισθηματικός περιορισμός που εντοπίζεται σε αυτούς, μαζί με την σθεναρή άρνηση για ευαλωτότητα και την απόδοσή αυτής ως θηλυκό χαρακτηριστικό, που όπως αναφέρθηκε στο υποκεφάλαιο 2.1 αποτελεί γνώρισμα της τοξικής αρρενωπότητας. Σε μελέτη των Arnocky και Stroink αναφορικά με τον ρόλο της ενσυναίσθησης για το φυσικό περιβάλλον, βρέθηκε πως οι γυναίκες «εξέφρασαν μεγαλύτερα επίπεδα αλτρουιστικής ανησυχίας και συνεργασίας για χάρη του οικοσυστήματος», ενώ οι άνδρες «εξέφρασαν μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα για πόρους», αποδίδοντας τη φυλετική διαφορά που υπάρχει στις περιβαλλοντικές πεποιθήσεις στη μεγαλύτερη συναισθηματική ενσυναίσθηση που εντοπίζεται στις γυναίκες (Arnocky Steven & Stroink Mirella, 2011). Σε παρόμοια ευρήματα για την ενσυναίσθηση κατέληξε και η μελέτη των Kleppesø et al. που όμως διερεύνησε παράλληλα και τον παράγοντα της τάσης για κοινωνική κυριαρχία - Social Dominance Orientation (SDO). Ο προσανατολισμός της κοινωνικής κυριαρχίας αφορά τη συνολική τάση για τη δημιουργία και τη διατήρηση ιεραρχικών σχέσεων μεταξύ διαφορετικών κοινωνικών ομάδων, ανεξάρτητα από το πού βρίσκεται η ομάδα ή οι ομάδες σε αυτήν την ιεραρχία (Kleppesø et al., 2021). Τα αποτελέσματα έδειξαν πως οι άνδρες έχουν μεγαλύτερη τάση για κοινωνική κυριαρχία από τις γυναίκες, το οποίο ερμηνεύει τόσο την φυλετική διαφορά στην έκφραση προκαταλήψεων όσο και το γιατί οι άνδρες τοποθετούν χαμηλότερα τα περιβαλλοντικά ζητήματα στο αξιακό τους σύστημα (Milfont & Sibley, 2016). Ωστόσο, σύμφωνα με τους Economidou και Halkos οι αποκλείσεις ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες δεν απορρέουν καθαυτές από τα αντίθετα χαρακτηριστικά τους αλλά από τις αντιδράσεις των ατόμων σε αυτά και με την ευθύνη να μετατοπίζεται στην «ατομική συμπεριφορική, πολιτισμική, ψυχολογική και προσωπική ετερογένεια» (Economidou & Halkos, 2020). Κατά συνέπεια, η διαφορά στο φύλο έχει λιγότερο να κάνει με την περιβαλλοντική συνείδηση και περισσότερο με την έννοια του φύλου ως κοινωνικό κατασκεύασμα και τις προσδοκίες της αρρενωπότητας σε μια πατριαρχική κοινωνία που τα αγόρια μεγαλώνονται και αντιμετωπίζονται διαφορετικά από τα κορίτσια (Gwendolyn, 2019).

Μια από τις μεγαλύτερες περιβαλλοντικές προκλήσεις σήμερα είναι η κλιματική αλλαγή, για την οποία ο ρόλος της αρρενωπότητας έχει μελετηθεί τόσο υπό το πρίσμα της αποδοχής και κατανόησής της ως φαινόμενο όσο και ως προωθητικός παράγοντας.

2.3.2 Κλιματική αλλαγή

Σε έρευνα που έγινε στην Αμερική το 2010 βρέθηκε πως οι γυναίκες έχουν καλύτερες επιστημονικές γνώσεις από τους άνδρες για την κλιματική αλλαγή, αλλά χαμηλότερη αυτοπεποίθηση για αυτές, ώστε να τις υποεκτιμούν. Συνολικά οι άνδρες παρουσιάζουν μεγαλύτερη κατανόηση στο φαινόμενο αλλά ανησυχούν για αυτό λιγότερο. Οι γυναίκες εκφράζουν εντονότερη ανησυχία για την υπερθέρμανση του πλανήτη ως σημαντικό ζήτημα (σε ποσοστό 35% έναντι 29% των ανδρών) και για το ότι μελλοντικά θα απειλήσει την ζωή τους (37% έναντι 28%), ενώ πιστεύουν πως δεν παρουσιάζεται στα μέσα ενημέρωσης στο βαθμό που θα έπρεπε (35% έναντι 28%) (McCright, 2010).

Τα ευρήματα επιβεβαιώνονται και από έρευνα στο Ηνωμένο Βασίλειο που δημοσιεύθηκε το 2011, όπου οι άνδρες, και ιδίως οι ηλικιωμένοι, βρέθηκε να είναι περισσότερο δύσπιστοι αναφορικά με την κλιματική αλλαγή. Στην ίδια έρευνα συμπεραίνεται πως ο σκεπτικισμός δεν καθορίζεται από τις γνώσεις, αλλά διαμορφώνεται άμεσα από τις περιβαλλοντικές και πολιτικές αξίες των ατόμων και επηρεάζεται έμμεσα από την ηλικία, το φύλο, την τοποθεσία και τον τρόπο ζωής (Whitmarsh, 2011). Το 2012, έρευνα που έγινε στην ίδια χώρα ενισχύει την βιβλιογραφία εντοπίζοντας επίσης σημαντικές διαφορές στις στάσεις για την κλιματική αλλαγή ανάμεσα στα δύο φύλα. Εδώ ο σκεπτικισμός για την κλιματική αλλαγή σχετίζεται με προφίλ ενός ατόμου που είναι πιθανότερο να είναι «άνδρας, ο οποίος είναι λιγότερο μορφωμένος, υποστηρίζει τους Συντηρητικούς και έχεις δεξιές ιδεολογικές πεποιθήσεις» (Clements, 2012). Αναφορικά με το συντηρητισμό, σύμφωνα με μελέτη των McCright και Dunlap στις ΗΠΑ, οι «μοναδικές απόψεις συντηρητικών λευκών ανδρών» συμβάλλουν σημαντικά στην άρνηση της κλιματικής αλλαγής (McCright & Dunlap, 2011), ενώ σε αντίστοιχη μελέτη που έγινε στη Νορβηγία το φαινόμενο «συγχωνεύεται με ευρύτερα πρότυπα δεξιού εθνικισμού» (Krange et al., 2019).

Οι έμφυλες προεκτάσεις του εθνικισμού ενσαρκώνονται σε ακροδεξιές λαϊκίστικες αφηγήσεις και έχουν συσχετιστεί με την τοξική αρρενωπότητα ως «έμφυλες απαντήσεις στην οντολογική ανασφάλεια», όπως η κλιματική κρίση (Agius et al., 2021). Συγκεκριμένα, οι αναφορές της βιβλιογραφίας περιλαμβάνουν την ρητορική του προέδρου Donald Trump, ο οποίος τόσο κατά τον προεκλογικό του αγώνα όσο και μετά την εκλογή του δήλωνε συστηματικά την άρνηση του στην αποδοχή της κλιματικής αλλαγής (Cheung, 2020), καθώς και την εναντίωση των ακροδεξιών σουηδικών μέσων ενημέρωσης στην ακτιβίστρια Greta Thunberg. Οι Vowles & Hultman περιγράφουν πως το κίνημα της Thunberg αποτελεί απειλή για την βιομηχανική πατριαρχική κοινότητα της ακροδεξιότητας, η οποία με μισογυνιστικό τρόπο προσπαθούσε ουσιαστικά να διαφυλάξει τα συμφέροντα της στη χρήση πόρων και στις εκπομπές άνθρακα (Vowles & Hultman, 2021).

Τα παραπάνω, δύναται να ιδωθούν και υπό το πρίσμα της «πέτρο-αρρενωπότητας» (“petro-masculinity”), ένας όρος ο οποίος απαντάται σε ακαδημαϊκούς και ακτιβιστικούς κύκλους για την ανάλυση της σχέσης μεταξύ του φύλου, της ενέργειας και του περιβάλλοντος. Με βάση τον ερευνητή Daggett, η έννοια αυτή της πετρο-αρρενωπότητας συνοψίζει τον «ιστορικό ρόλο

των συστημάτων ορυκτών καυσίμων στην υποστήριξη της λευκής πατριαρχικής κυριαρχίας». Υπό αυτές τις συνθήκες, τα ορυκτά καύσιμα έχουν βαθύτερο νόημα από εκείνο της κερδοφορίας, αποτελώντας φορείς δημιουργίας ταυτοτήτων, οι οποίες καθίστανται απειλητικές προς την ενεργειακή πολιτική, την κλιματική κρίση και την υπάρχουσα φυλετική ανισότητα (Daggett, 2018).

Σύμφωνα με συστηματική βιβλιογραφική ανασκόπηση που αφορά σκανδιναβικές μελέτες με περίοδο δημοσίευσης 2007 – 2021, οι καταναλωτικές συνήθειες και άλλα σχετικά πρότυπα συμπεριφοράς των ανδρών, όπως αυτά που αφορούν τη διατροφή, την ενέργεια, τις μετακινήσεις, είναι περισσότερο επιβαρυντικά προς το περιβάλλον σε σχέση με αυτά των γυναικών. Η ανάλυση των δεδομένων που έχουν συλλεχθεί στην ανασκόπηση αυτή δείχνει πως τα άτομα που προσανατολίζονται σε ένα περισσότερο βιώσιμο τρόπο ζωής είναι εκείνα που παρουσιάζουν «θηλυκές τάσεις» με «γυναικεία ιδανικά περίθαλψης» και «ευθύνες φροντίδας» (Sand, 2022).

2.3.3 Διατροφή

Οι διατροφικές επιλογές των ατόμων επηρεάζουν και μπορούν να συμβάλλουν στην περιβαλλοντική πίεση και υποβάθμιση. Το κρέας, ιδίως το κόκκινο και τα παράγωγά του είναι τα τρόφιμα εκείνα που για την παραγωγή τους, μέσω της κτηνοτροφίας, επιφέρουν τις περισσότερες εκλύσεις αερίων του θερμοκηπίου, την μεγαλύτερη κατανάλωση ενέργειας και νερού, την μείωση της βιοποικιλότητας και άλλες περιβαλλοντικές επιπτώσεις (Spyridakis, 2021). Μεταξύ των φύλων, τα δεδομένα δείχνουν πως οι άνδρες καταναλώνουν περισσότερο κόκκινο και επεξεργασμένο κρέας απ' ότι οι γυναίκες (Clonan et al., 2016).

Η διατροφική συμπεριφορά των ατόμων, διαμορφώνεται και καθορίζεται από πολλούς παράγοντες. Δεδομένου ότι αποτελεί μέρος της ταυτότητας τους, μεταξύ άλλων, σε αυτούς συγκαταλέγονται και οι αντιλήψεις γύρω από το φύλο, όπως η θεώρηση πως «οι πραγματικοί άνδρες τρώνε κρέας» (Rosenfeld & Tomiyama, 2021). Ταυτόχρονα, σύμφωνα με την επιστήμη της κοινωνιολογίας, υπάρχουν συγκεκριμένες διατροφικές επιλογές οι οποίες τείνουν τυπικά να θεωρούνται περισσότερο αρρενωπές (π.χ. μπύρα, κρέας, κόκκινο κρέας) ή περισσότερο θηλυκές (π.χ. τσάι, sushi) (Ritzel & Mann, 2021).

Σε μελέτη των Rosenfeld και Tomiyama στις Η.Π.Α, βρέθηκε πως στους 813 άνδρες που συμμετείχαν η μεγαλύτερη προσκόλληση σε παραδοσιακούς αρρενωπούς ρόλους και κανόνες αντιστοιχεί σε μεγαλύτερη κατανάλωση βόειου κρέατος και κοτόπουλου και ισχυρότερη αντίσταση υιοθέτησης χορτοφαγικών διατροφικών σχημάτων. Αντίστοιχα, χαμηλότερη προσκόλληση στους ρόλους του φύλου έκανε τους άνδρες περισσότερο δεκτικούς και πρόθυμους στη μείωση της κατανάλωσης κρέατος, κυρίως για περιβαλλοντικούς λόγους (Rosenfeld & Tomiyama, 2021). Στο ίδιο ερευνητικό πεδίο, η έρευνα των Schösler et al. εξέτασε την συσχέτιση της κατανάλωσης κρέατος και αρρενωπότητας στην Ολλανδία σε διαφορετικά πολιτισμικά πλαίσια, περιλαμβάνοντας δεύτερης γενιάς κινέζους, τούρκους και ολλανδούς

κατοίκους. Τα ευρήματα έδειξαν πως η τούρκικη ομάδα έχει τις μεγαλύτερες φυλετικές διαφορές και αντίστοιχα τις ισχυρότερες συσχετίσεις κρέατος – αρρενωπότητας, ενώ η ομάδα των ντόπιων παρουσίαζε τις μικρότερες τιμές και στις δύο παραμέτρους αντίστοιχα, υποδηλώνοντας πως τα λιγότερο παραδοσιακά πλαίσια αρρενωπότητας συμβάλλουν στην αποδοχή εναλλακτικών και περισσότερο υγιεινών, από το κρέας, διατροφικών επιλογών (Schösler et al., 2015).

Δεδομένης της περιβαλλοντικής επιβάρυνσης των σύγχρονων συστημάτων τροφίμων και προκειμένου να επιτευχθούν οι 17 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης που έχουν τεθεί για το 2030 από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, η ανάγκη προώθησης και υιοθέτησης υγιεινών και φιλικών προς το περιβάλλον διαιτών από όλα τα άτομα καθίσταται επιτακτική (FAO and WHO, 2019). Σε αυτές, περιλαμβάνονται χορτοφαγικές δίαιτες με λιγότερα ή καθόλου ζωικά τρόφιμα (vegetarian/vegan) ή δίαιτες με μετριασμένες ποσότητες κρέατος, όπως η Μεσογειακή διατροφή (Spyridakis, 2021). Το 2020, η ερευνητική ομάδα των Modlinska et al. πραγματοποίησε συστημική ανασκόπηση της βιβλιογραφίας προκειμένου να εξετάσει τις φυλετικές διαφορές που εντοπίζονται στις vegetarian και vegan δίαιτες. Στα 29 άρθρα που συμπεριλήφθηκαν, εντοπίζονται σημαντικές διαφοροποιήσεις στις προτιμήσεις σε φυτικά προϊόντα, στις στάσεις αναφορικά με την κατανάλωση κρέατος, και στα κίνητρα υιοθέτησης μιας χορτοφαγικής διατροφής ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες. Μια γυναίκα είναι δύο φορές πιθανότερο από έναν άνδρα να είναι vegan / vegetarian, καθώς οι άνδρες φαίνεται να «φοβούνται μήπως χάσουν την αρρενωπότητά τους». Αυτό συμβαίνει διότι οι δίαιτες που βασίζονται στα φυτικά τρόφιμα θεωρούνται λιγότερο αρρενωπές, συνοδεύοντας με αντίστοιχες προκαταλήψεις τα άτομα που τις υιοθετούν, ώστε οι παμφάγοι άνδρες να έχουν λιγότερο θετική στάση προς τους χορτοφάγους σε σχέση με τις παμφάγες γυναίκες. Οι στερεοτυπικοί αρσενικοί κανόνες και οι κοινωνικές αντιλήψεις για τις δίαιτες υπό το πρίσμα της αρρενωπότητας - θηλυκότητας συχνά προκαλεί εσωτερικές συγκρούσεις ακόμα και σε εκείνους οι οποίοι είναι χορτοφάγοι, οι οποίες δύναται να τους ωθήσουν ακόμα και σε παραίτηση από τις επιλογές τους (Modlinska et al., 2020).

2.3.4 Καταναλωτικές συνήθειες και περιβαλλοντικές στάσεις

Οργανικά και βιολογικά προϊόντα

Αναφορικά με τα οργανικά προϊόντα, φαίνεται πως οι γυναίκες έχουν περισσότερες γνώσεις (Fatha & Ayoubi, 2023) και τείνουν να είναι πιο πρόθυμες στο να τα αγοράσουν και να τα καταναλώσουν σε σχέση με τους άνδρες (Ureña et al., 2008). Η θετική αυτή στάση και πρόθεση αγοράς βιολογικών τροφίμων των γυναικών σχετίζεται με την αυξημένη τους προσοχή στην υγεία και στο περιβάλλον και η φυλετική αυτή συμπεριφορική διαφορά επιβεβαιώνεται από αρκετές μελέτες (Irianto, 2015). Η έρευνα των Gundala et al. επιβεβαιώνει πως η πρόθεση αγοράς βιολογικών τροφίμων διαφέρει ανάμεσα στα δύο φύλα και δεδομένου

ότι οι άνδρες καταναλωτές τείνουν να δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στην κοινωνική αποδοχή, προτείνεται για εκείνους ο σχεδιασμός ειδικών στρατηγικών μάρκετινγκ με έμφαση σε κοινωνικούς παράγοντες (π.χ. οικογένεια, επιρροή των συνομηλίκων, κουλτούρα) (Gundala et al., 2022).

Ανακύκλωση

Φυλετικές διαφορές εντοπίζονται και σε ατομικές δραστηριότητες που αφορούν τις δουλειές του σπιτιού, όπως είναι η ανακύκλωση (Xiao & McCright, 2014). Οι Oztekin et al. αναφέρουν πως τα περισσότερα δεδομένα της υπάρχουσας βιβλιογραφίας συμφωνούν στο ότι οι άνδρες ενδιαφέρονται λιγότερο και δεν επιδίδονται στον ίδιο βαθμό με τις γυναίκες σε συμπεριφορές που σχετίζονται με την ανακύκλωση (Oztekin et al., 2017). Σε διεθνή μελέτη που συμμετείχαν 22 χώρες βρέθηκε πως οι διαφορές των φύλων στην ιδιωτική περιβαλλοντική συμπεριφορά είναι γενικά πιο ομοιόμορφες στα πλουσιότερα έθνη, ιδιαίτερα στο υψηλότερο άκρο του φάσματος πλούτου (Hunter et al., 2004).

Δαπάνη ενέργειας

Η συνολική χρήση ενέργειας από τα πρότυπα οικιακής κατανάλωσης φαίνεται να μην έχει διερευνηθεί εκτενώς και συστηματικά με βάση τον φυλετικό παράγοντα. Ωστόσο, υπάρχουν έρευνες όπως αυτή των Permana et al. σε νοικοκυριά της Ινδονησίας, στην οποία μελετήθηκε η οικιακή κατανάλωση ενέργειας που αφορά το φωτισμό, την ψυχαγωγία, την θέρμανση και το μαγείρεμα. Βρέθηκε πως όταν ο έλεγχος της δαπάνης ενέργειας γίνεται αποκλειστικά από την γυναίκα της οικογένειας, η συνολική κατανάλωση είναι λιγότερη, το οποίο αποδίδεται τόσο στο ότι οι γυναίκες κάνουν καλύτερη διαχείριση όσο και στο ότι οι άνδρες νοιάζονται και προσέχουν λιγότερο (Permana et al., 2015). Παράλληλα, σε έρευνα που έγινε σε 1500 νοικοκυριά της Φιλανδίας, εντοπίστηκε πως οι γυναίκες έχουν αντίστοιχα προβάδισμα στην προθυμία αλλαγής συμπεριφοράς για εξοικονόμηση ενέργειας, υπό το πρίσμα της αναγκαιότητας που επιφέρει η κλιματική κρίση (Kopsakangas-Savolainen et al., 2013).

Σε μια άλλη μελέτη που συμπεριέλαβε μονάχα μονομελή νοικοκυριά της Γερμανίας, Νορβηγίας, Ελλάδας και Σουηδίας, βρέθηκε πως και στις τέσσερις χώρες ο μέσος άγαμος άνδρας είχε μεγαλύτερες δαπάνες ενέργειας από τη μέση άγαμη γυναίκα σε στέγαση, μεταφορές, φαγητό και αναψυχή. Οι μεγαλύτερες διαφορές εντοπίζονται στην άμεση και έμμεση χρήση ενέργειας που αφορά τις μετακινήσεις, με τους άνδρες να ξοδεύουν περισσότερα χρήματα σε αγορές, συντήρηση και καύσιμα αυτοκινήτων (Räty & Carlsson-Kanyma, 2010).

Η μεταβλητή του φύλου φαίνεται να επιδρά στις συμπεριφορές που αφορούν τις μετακινήσεις και σύμφωνα με τους Havet et al. εντοπίζονται διακυμάνσεις ακόμη και όταν γυναίκες και άνδρες επιτελούν παρόμοιους ρόλους στην καθημερινότητά τους, καθώς οι γυναίκες διανύουν μικρότερες αποστάσεις, ταξιδεύουν σε αλυσίδα («chain trips») και επιλέγουν περισσότερο το περπάτημα και τα μέσα μαζικής μεταφοράς για τις μετακινήσεις τους (Havet et al., 2021). Ως εκ τούτου, το διοξείδιο του άνθρακα που εκλύεται κατά τις μετακινήσεις των ανδρών είναι

περισσότερο από αυτό των μετακινήσεων των γυναικών. Σε αυτό φαίνεται να συμβάλλουν η κάλυψη μεγαλύτερων αποστάσεων από τους άνδρες, η επιλογή οχημάτων με μεγαλύτερη κατανάλωση ενέργειας, το αυξημένο εισόδημα τους, ο έμφυλος τρόπος ζωής τους και άλλες κοινωνικές πρακτικές (Pearse, 2017).

Περιβαλλοντικός ακτιβισμός

Σύμφωνα με κάποιους ερευνητές οι γυναίκες εμφανίζουν πιο ενεργή δράση από τους άνδρες στα περιβαλλοντικά ακτιβιστικά κινήματα, αλλά τα στοιχεία της υπάρχουσας βιβλιογραφίας είναι περιορισμένα. Σε έρευνα στην Βρετανική Κολούμπια του Καναδά στην οποία συμμετείχαν 381 άτομα δεν βρέθηκαν σημαντικές φυλετικές διαφορές στο επίπεδο εμπλοκής των ατόμων με τον ακτιβισμό. Οι γυναίκες του δείγματος είχαν ωστόσο προβάδισμα στη φιλική προς το περιβάλλον συμπεριφορά, ώστε τα όμοια αποτελέσματα στον ακτιβισμό να ερμηνεύονται με βάση τον περιορισμό διαθέσιμου χρόνου για εμπλοκή τους λόγω συνδυασμού επαγγελματικών και οικιακών υποχρεώσεων (Tindall et al., 2003).

Μια μορφή ακτιβιστικής δράσης είναι η συμμετοχή σε πορείες για την αλλαγή του κλίματος, όπως για παράδειγμα το κίνημα “Fridays for Future” της Greta Thunberg, το οποίο φαίνεται σύμφωνα με τους Noth και Tonzer να το υποστηρίζουν και να συμμετέχουν σε αυτό περισσότερο οι γυναίκες, δίνοντας θετικό παράδειγμα τη στιγμή που εξακολουθούν μέχρι σήμερα να υποεκπροσωπούνται στα όργανα λήψης αποφάσεων και σε ηγετικές θέσεις (Noth & Tonzer, 2022). Το χάσμα αυτό ανδρών και γυναικών διερεύνησαν οι Stoddart και Tindall θέλοντας να ανακαλύψουν τις συσχετίσεις που κάνουν ακτιβιστές ανάμεσα στην περιβαλλοντική πολιτική και το φεμινισμό. Ο κύριος λόγος για τον οποίο οι συμμετέχοντες έκριναν πως οι άνδρες δεν εμπλέκονται με το περιβάλλον ήταν η ηγεμονική αρρενωπότητα και ως εκ τούτου, η αποδόμηση αυτής από τα ίδια τα άτομα κρίνεται σημαντική για την προώθηση του περιβαλλοντικού κινήματος (Stoddart & Tindall, 2011).

Από την άλλη, σε δημοσίευση τους οι Carson et al. αναλύουν το παράδοξο του «Mainstream environmentalism»: αν και οι γυναίκες και οι έγχρωμοι άνθρωποι είναι εκείνοι που πλήττονται σε μεγαλύτερο βαθμό από την περιβαλλοντική υποβάθμιση και συνήθιζαν να ηγούνται των οικολογικών κινήσεων για δεκαετίες, οκτώ από τις δέκα μεγαλύτερες περιβαλλοντικές οργανώσεις και δίκτυα των Η.Π.Α (π.χ. Sierra Club, the World Wild- life Fund, Friends of the Earth) διοικούνται από λευκούς άνδρες. Στην έρευνα τους σε πανεπιστημιακή περιβαλλοντική καμπάνια, εντόπισαν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά ηγεμονικής αρρενωπότητας σε λευκούς άνδρες συμμετέχοντες, οι οποίοι έθεταν τους εαυτούς τους ως αυθεντίες χωρίς να έχουν περισσότερα προσόντα, απεύθυναν το λόγο μονάχα σε άλλους άνδρες και μιλούσαν συχνά και αυταρχικά, αποκλείοντας άλλες φωνές. Στην ανάλυση τους, επισημαίνουν πως η ηγεμονική αρρενωπότητα αποτελεί σήμερα πρόκληση εντός των περιβαλλοντικών κινήσεων δεδομένου ότι πλέον κυριαρχούνται από άνδρες και είναι πιο αρρενωπά από ποτέ (Carson et al., 2017).

Κεφάλαιο 3: Έρευνα

3.1 Σκοπός και στόχοι έρευνας

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η διερεύνηση των συμπεριφορών και στάσεων των ανδρών προς το περιβάλλον σε σχέση με τις γυναίκες και υπό το πρίσμα της τοξικής αρρενωπότητας.

Οι επιμέρους στόχοι της έρευνας είναι να αξιολογηθούν τα ακόλουθα ερωτήματα:

A. Εάν εντοπίζονται διαφορές στην περιβαλλοντική συνείδηση και στις στάσεις των ατόμων με βάση τον παράγοντα του φύλου.

B. Εάν υπάρχει κάποιο τοξικό αρρενωπό μοτίβο στους άνδρες συμμετέχοντες το οποίο επηρεάζει την περιβαλλοντική τους συνείδηση.

Γ. Πως αντιλαμβάνονται οι συμμετέχοντες τον όρο της τοξικής αρρενωπότητας και τον ρόλο της στην περιβαλλοντική συνείδηση.

3.2 Σχεδιασμός και εκπόνηση έρευνας

Η παρούσα έρευνα διεξήχθη τον Οκτώβριο του 2023, διαδικτυακά, με τη συλλογή δεδομένων μέσω δομημένων ερωτηματολογίων της πλατφόρμας Google Forms, τα οποία κοινοποιήθηκαν σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης και παρέμειναν διαθέσιμα προς συμπλήρωση για 14 ημέρες.

Η συμπλήρωση ήταν ανώνυμη και εθελοντική και απευθύνονταν σε άτομα που είναι άνω των 18 ετών και κατοικούν μόνιμα στην Ελλάδα. Οι συμμετέχοντες πριν την συμπλήρωση τους ενημερώθηκαν για τους σκοπούς της μελέτης, το πλαίσιο στο οποίο διεξάγεται, τις έννοιες της τοξικής αρρενωπότητας και περιβαλλοντικής συνείδησης, τις προϋποθέσεις συμμετοχής και την προστασία των προσωπικών τους δεδομένων. (Παράρτημα 1)

Τα ερωτηματολόγια περιλάμβαναν 35 ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής, εκ των οποίων δυο που αφορούν δημογραφικά στοιχεία διέθεταν τη δυνατότητα εισαγωγής επιπρόσθετης ελεύθερης απάντησης με την ένδειξη «Άλλο», κατηγοριοποιημένες σε 7 μέρη. Για την επιτυχή κατάθεση των απαντήσεων απαιτούνταν η συμπλήρωση όλων των ερωτημάτων.

Το πρώτο μέρος αφορά δημογραφικά στοιχεία:

1. Ηλικία:

18 - 30 ετών, 31 - 40 ετών, 41 - 50 ετών, > 50 ετών

2. Φύλο:

Cisgender Άνδρας, Cisgender Γυναίκα, Transgender Άνδρας, Transgender Γυναίκα, Non-binary / Μη δυαδικό, Άλλο

3. Σεξουαλική Ταυτότητα:

Γκέι (Gay), Λεσβία (Lesbian), Ετεροφυλόφιλ@ (Straight), Αμφιφυλόφιλ@ (Bisexual), Πανσεξουαλ (Pansexual), Κουίρ (Queer), Άλλο

4. Μορφωτικό επίπεδο:

Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, Τριτοβάθμια εκπαίδευση, Μεταπτυχιακό, Διδακτορικό

5. Είδος απασχόλησης:

Δημόσιος τομέας, Ιδιωτικός τομέας, Ελεύθερο επάγγελμα, Σπουδές, Ανεργία

Τα υπόλοιπα έξι μέρη περιλαμβάνουν το καθένα από 5 δηλώσεις στις οποίες οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να αντιστοιχίσουν με έναν αριθμό 0, 1, 2, 3 ή 4 που σχετίζεται με το πόσο τους αντιπροσωπεύει, δηλώνοντας τους εξ αρχής πως δεν υπάρχει καμία σωστή ή λανθασμένη απάντηση και ταυτόχρονα προτρέποντας τους να μην ξοδέψουν πάρα πολύ χρόνο σε οποιαδήποτε δήλωση.

0: Διαφωνώ απόλυτα

1: Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό

2: Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ

3: Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό

4: Συμφωνώ απόλυτα

Οι έξι αυτές ενότητες δηλώσεων δεν περιείχαν τους θεματικούς τους τίτλους που αναγράφονται παρακάτω παρα μόνο την αρίθμηση των δηλώσεων από 1 έως 5.

Ενότητα 1: Μέτρηση επιβλαβούς αρρενωπότητας

Η ενότητα αυτή αποτελεί την συνοπτική μορφή της κλίμακας Man Box, η οποία έχει σχεδιαστεί για να αξιολογεί τις επιβλαβείς μορφές της αρρενωπότητας και ενδείκνυται προς χρήση σε μελέτες, κλινικές αξιολογήσεις και προγράμματα παρέμβασης (Hill et al., 2020).

1. Κατά τη γνώμη μου, ένας άντρας δεν πρέπει να κάνει δουλειές του σπιτιού.
2. Κατά τη γνώμη μου, οι άντρες θα πρέπει να χρησιμοποιούν βία για να λάβουν σεβασμό αν χρειαστεί.
3. Κατά τη γνώμη μου, ένας πραγματικός άντρας πρέπει να έχει όσο περισσότερους σεξουαλικούς συντρόφους μπορεί.
4. Κατά τη γνώμη μου, ένας άντρας που μιλάει πολύ για τις ανησυχίες, τους φόβους και τα προβλήματά του δεν πρέπει να λαμβάνει σεβασμό.
5. Κατά τη γνώμη μου, ένας γκέι δεν είναι «πραγματικός άντρας».

Στις ενότητες 2,3 και 4 εντάχθηκαν δηλώσεις από τις μελέτες των Alsmadi και Hiramatsu et al., , αυτούσιες ή με αλλαγές στη διατύπωση τους, οι οποίες έχουν ήδη χρησιμοποιηθεί για να αξιολογήσουν την περιβαλλοντική συνείδηση και τις οικολογικές συνήθειες καταναλωτών.

Ενότητα 2: Περιβαλλοντικές αντιλήψεις

1. Κατά τη γνώμη μου, τα περιβαλλοντικά ζητήματα είναι σημαντικά προβλήματα προς επίλυση. (Hiramatsu et al., 2015)
2. Κατά τη γνώμη μου, οι όροι «οικολογικό/φιλικό προς το περιβάλλον» είναι ύποπτοι. (Hiramatsu et al., 2015)
3. Κατά τη γνώμη μου, η ατομική δράση δεν θα βελτιώσει το περιβάλλον. (Hiramatsu et al., 2015)
4. Κατά τη γνώμη μου, οι φυσικοί πόροι είναι σπάνιοι, επομένως πρέπει να χρησιμοποιούνται με σύνεση. (Alsmadi, 2007)
5. Κατά τη γνώμη μου, η υπερθέρμανση του πλανήτη δεν συμβαίνει τόσο έντονα όσο την παρουσιάζουν στα μέσα ενημέρωσης. (Hiramatsu et al., 2015)

Ενότητα 3: Περιβαλλοντικές αξίες και συναισθήματα

1. Η κλιματική αλλαγή είναι ένα επείγον ζήτημα που μου προκαλεί ανησυχία.
2. Εκνευρίζομαι όταν κάποιος μολύνει το περιβάλλον. (Alsmadi, 2007)
3. Όταν δεν ανακυκλώνω τις συσκευασίες μου αισθάνομαι τύψεις.
4. Νιώθω ικανοποίηση όταν η διατροφή που ακολουθώ είναι φιλική προς το περιβάλλον.
5. Στη πραγματικότητα δεν με απασχολεί καθόλου το περιβάλλον. (Hiramatsu et al., 2015)

Ενότητα 4: Περιβαλλοντικές συνήθειες

1. Συχνά επιλέγω να μετακινηθώ με τα πόδια ή με τα μέσα μαζικής μεταφοράς για να μειώσω τους ρύπους μου. (Alsmadi, 2007)
2. Όταν αγοράζω ένα προϊόν, λαμβάνω πάντα υπόψη τον αντίκτυπό του στο περιβάλλον. (Alsmadi, 2007)
3. Συνήθως χρησιμοποιώ πλαστικές σακούλες για τα ψώνια μου.
4. Ανακυκλώνω πάντα τις συσκευασίες των απορριμμάτων μου.
5. Καταναλώνω συχνά κρέας παρότι γνωρίζω ότι μπορεί να έχει αρνητική επίπτωση στο περιβάλλον.

Ενότητα 5: Έμφυλα στερεότυπα για το περιβάλλον

Στην ενότητα αυτή δημιουργήθηκαν δηλώσεις που σχετίζονται με στερεοτυπικές αντιλήψεις για το φύλο και τη σεξουαλικότητα (δήλωση 2,3,4) καθώς και με την αυτό-αντίληψη των ατόμων: ευαλωτότητα (δήλωση 1) και έμφυλη εικόνα (δήλωση 5). Η επιλογή τους στηρίχθηκε στις αντίστοιχες έρευνες των Brough et al., 2016 και Swim et al., 2020 που έχουν αναλυθεί στο κεφάλαιο 2.3.1.

1. Αν κάποιος μάθαινε ότι νοιάζομαι για το περιβάλλον θα αισθανόμουν αμήχανα.
2. Κατά τη γνώμη μου, τα βιολογικά / οργανικά τρόφιμα επιλέγονται κυρίως από γυναίκες.
3. Κατά τη γνώμη μου, ένας πραγματικός άνδρας δεν θα ήταν ποτέ vegetarian ή vegan.
4. Κατά τη γνώμη μου, ένας άνδρας που ασχολείται με το περιβάλλον είναι πιθανό να μην είναι τόσο αρρενωπός ή και να είναι ομοφυλόφιλος.
5. Δεν επιλέγω επαναχρησιμοποιούμενες σακούλες / πάνινες τσάντες στα ψώνια μου διότι νιώθω ότι δεν ταιριάζουν με την εικόνα μου.

Ενότητα 6: Αρρενωπότητα και περιβάλλον

Η ενότητα αυτή δημιουργήθηκε με σκοπό να συλλεχθούν πληροφορίες για το πως τα άτομα αντιλαμβάνονται την σχέση αρρενωπότητας και περιβάλλοντος, καθώς και για να διερευνηθεί η ευρύτερη αποδοχή του όρου της τοξικής αρρενωπότητας και των προεκτάσεων της με βάση τα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος.

1. Κατά τη γνώμη μου, οι περισσότεροι άνδρες δεν νοιάζονται καθόλου για το περιβάλλον.
2. Κατά τη γνώμη μου, η τοξική αρρενωπότητα είναι ένας άστοχος όρος.
3. Κατά τη γνώμη μου, η τοξική αρρενωπότητα επηρεάζει τις αντιλήψεις και στάσεις των ανδρών προς το περιβάλλον.
4. Κατά τη γνώμη μου, η τοξική αρρενωπότητα ευθύνεται εν μέρει για την περιβαλλοντική κρίση.
5. Κατά τη γνώμη μου, η τοξική αρρενωπότητα αφορά κάποιους άνδρες και όχι όλους τους άνδρες.

3.3 Ανάλυση δεδομένων

Για τη στατιστική ανάλυση των δεδομένων που συλλέχθηκαν, έγινε χρήση του προγράμματος IBM SPSS Statistics έκδοση 29. Στο σύνολο τους οι μεταβλητές ήταν ονομαστικές ποιοτικές, οι οποίες αρχικά αναλύθηκαν περιγραφικά. Στη συνέχεια, υπολογίστηκαν οι συχνότητες και τα ποσοστά τους, τόσο για το σύνολο του δείγματος όσο και με βάση το φύλο αλλά και τη σεξουαλικότητα. Τέλος, πραγματοποιήθηκε έλεγχος συσχέτισης (correlations) μεταβλητών, μέσω υπολογισμού του συντελεστή Pearson.

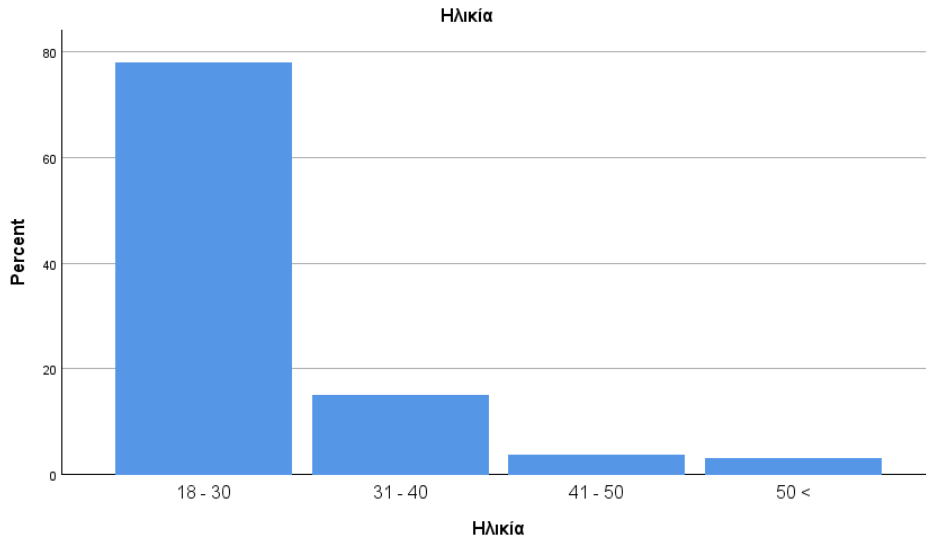
3.4 Αποτελέσματα

Οι πίνακες των αποτελεσμάτων με τις απαντήσεις των συμμετεχόντων του δείγματος παρουσιάζονται αναλυτικά στα Παραρτήματα.

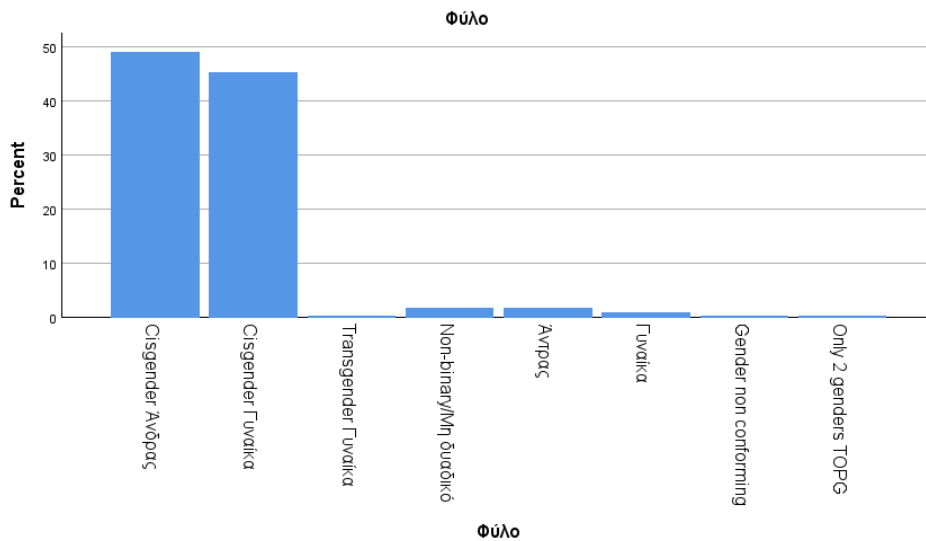
3.4.1 Δημογραφικά χαρακτηριστικά

Στην έρευνα συμμετείχαν συνολικά 320 άτομα των οποίων τα δημογραφικά χαρακτηριστικά παρουσιάζονται στο Παράρτημα 2 και στα γραφήματα 1,2,3,4 και 5. Η πλειονότητα των συμμετεχόντων ήταν ηλικίας 18-30 ετών (78,1%), ετεροφυλόφιλοι (69,1%), απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (55,3%) και απασχολούμενοι στον ιδιωτικό τομέα (52,5%).

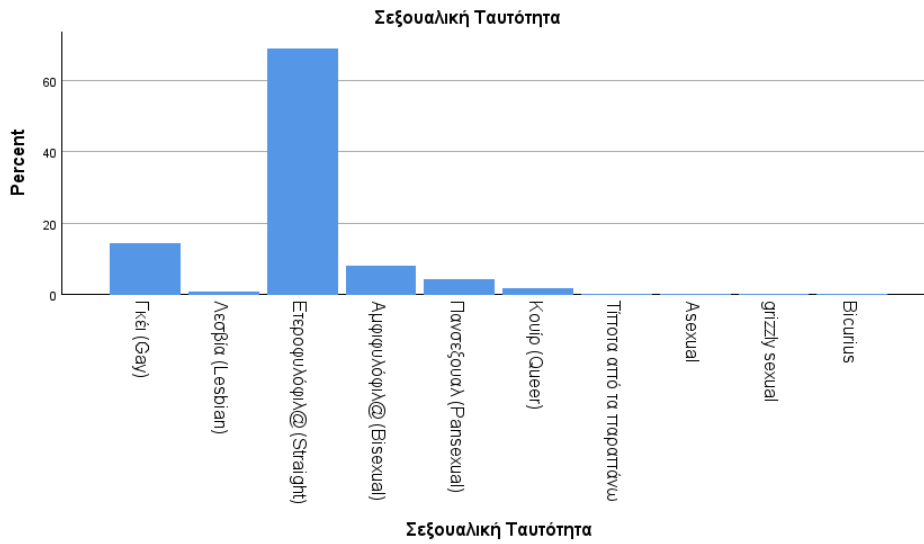
Αναφορικά με το φύλο των συμμετεχόντων, υπήρχαν 163 άνδρες (51%), 149 γυναίκες (46,5%), 6 non-binary (1,9%), 1 gender non-conforming (0,3%) και 1 άτομο που δήλωσε “Only 2 genders TOPG” (0,3%). Από τους 163 άνδρες, ετεροφυλόφιλοι (straight) ήταν οι 106 (65%).

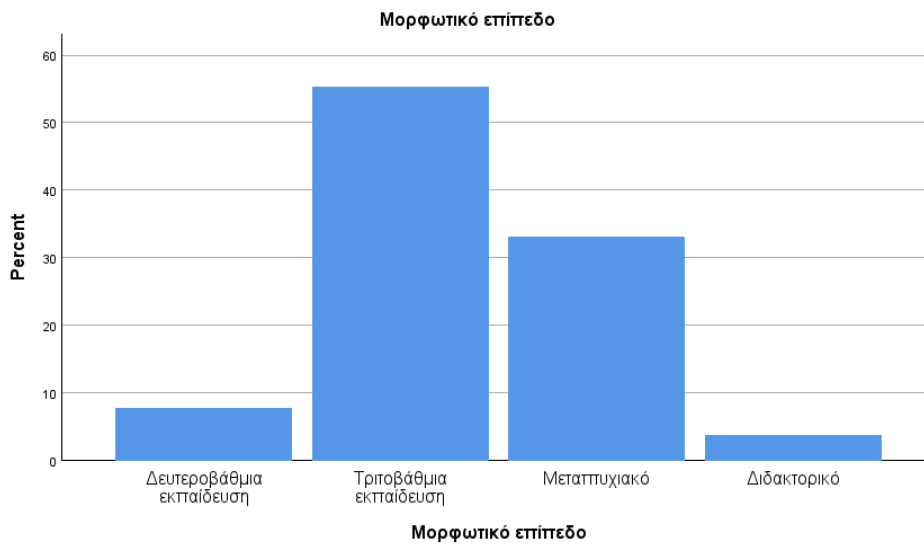
Γράφημα 1: Δημογραφικά χαρακτηριστικά - Ηλικία

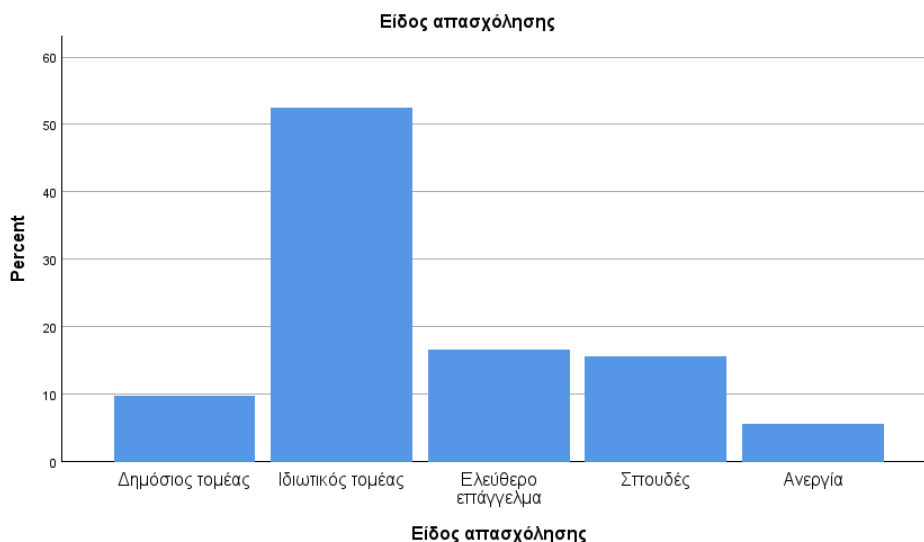
Γράφημα 2: Δημογραφικά χαρακτηριστικά - Φύλο

Γράφημα 3: Δημογραφικά χαρακτηριστικά - Σεξουαλική Ταυτότητα

Γράφημα 4: Δημογραφικά χαρακτηριστικά - Μορφωτικό επίπεδο

Γράφημα 5: Δημογραφικά χαρακτηριστικά - Είδος απασχόλησης

3.4.2 Μέτρηση επιβλαβούς αρρενωπότητας

Στην πρώτη ενότητα του ερωτηματολογίου, όπως αναφέρθηκε, οι 5 πρώτες ερωτήσεις προστέθηκαν για την διερεύνηση τοξικών αρρενωπών μοτίβων. Σε αυτές, με βάση τις απαντήσεις των ατόμων, φαίνεται να υπάρχει υποστήριξη των δηλώσεων («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό» και «Συμφωνώ απόλυτα») στα παρακάτω ποσοστά:

1. Κατά τη γνώμη μου, ένας άντρας δεν πρέπει να κάνει δουλειές του σπιτιού.	22 άτομα (6,9% του συνολικού δείγματος) εκ των οποίων οι 11 ήταν άνδρες (6,8% του ποσοστού των ανδρών) και οι 10 από αυτούς ήταν ετεροφυλόφιλοι.
2. Κατά τη γνώμη μου, οι άντρες θα πρέπει να χρησιμοποιούν βία για να λάβουν σεβασμό αν χρειαστεί.	16 άτομα (5% του συνολικού δείγματος) εκ των οποίων οι 11 ήταν άνδρες (6,8% του ποσοστού των ανδρών) και οι 9 από αυτούς ήταν ετεροφυλόφιλοι.
3. Κατά τη γνώμη μου, ένας άντρας που μιλάει πολύ για τις ανησυχίες, τους φόβους και τα προβλήματά του δεν πρέπει να λαμβάνει σεβασμό.	21 άτομα (6,6% του συνολικού δείγματος) εκ των οποίων οι 10 ήταν άνδρες (6,1% του ποσοστού των ανδρών) και οι 7 από αυτούς ήταν ετεροφυλόφιλοι.
4. Κατά τη γνώμη μου, ένας πραγματικός άντρας πρέπει να έχει όσο περισσότερους σεξουαλικούς συντρόφους μπορεί.	18 άτομα (5,7% του συνολικού δείγματος) εκ των οποίων οι 8 ήταν άνδρες (4,9% του ποσοστού των ανδρών) και οι 6 από αυτούς ήταν ετεροφυλόφιλοι.
5. Κατά τη γνώμη μου, ένας γκέι δεν είναι «πραγματικός άντρας».	22 άτομα (6,9% του συνολικού δείγματος) εκ των οποίων οι 9 ήταν άνδρες (5,5% του ποσοστού των ανδρών) και οι 8 από αυτούς ήταν ετεροφυλόφιλοι.

Πίνακας 1: Μέτρηση επιβλαβούς αρρενωπότητας

3.4.3 Περιβαλλοντικές αντιλήψεις

1. Κατά τη γνώμη μου, τα περιβαλλοντικά ζητήματα είναι σημαντικά προβλήματα προς επίλυση.	19 άτομα (5,9% του συνολικού δείγματος) διαφώνησαν με τη δήλωση αυτή (δήλωσαν «Διαφωνώ απόλυτα», «Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό») εκ των οποίων 10 άνδρες (6,1% του ποσοστού των ανδρών) και 9 άλλου φύλου (5,7% του ποσοστού των υπόλοιπων ατόμων)
2. Κατά τη γνώμη μου, οι όροι «οικολογικό/φιλικό προς το περιβάλλον» είναι ύποπτοι.	55 άτομα (17,2% του συνολικού δείγματος) δήλωσαν πως συμφωνούν με τη δήλωση αυτή («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό», «Συμφωνώ απόλυτα») εκ των οποίων 26 άνδρες (15,9% του ποσοστού των ανδρών) και 29 άλλου φύλου (18,5% του ποσοστού των υπόλοιπων ατόμων)
3. Κατά τη γνώμη μου, η ατομική δράση δεν θα βελτιώσει το περιβάλλον.	46 άτομα (14,4% του συνολικού δείγματος) δήλωσαν πως συμφωνούν με τη δήλωση αυτή («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό», «Συμφωνώ απόλυτα») εκ των οποίων 21 άνδρες (12,8% του ποσοστού των ανδρών) και 25 άλλου φύλου (15,9% του ποσοστού των υπόλοιπων ατόμων)
4. Κατά τη γνώμη μου, οι φυσικοί πόροι είναι σπάνιοι, επομένως πρέπει να χρησιμοποιούνται με σύνεση.	28 άτομα (8,8% του συνολικού δείγματος) διαφώνησαν με τη δήλωση αυτή (δήλωσαν «Διαφωνώ απόλυτα», «Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό») εκ των οποίων 13 άνδρες (7,9% του ποσοστού των ανδρών) και 15 άλλου φύλου (9,5% του ποσοστού των υπόλοιπων ατόμων)
5. Κατά τη γνώμη μου, η υπερθέρμανση του πλανήτη δεν συμβαίνει τόσο έντονα όσο την παρουσιάζουν στα μέσα ενημέρωσης.	38 άτομα (11,9% του συνολικού δείγματος) δήλωσαν πως συμφωνούν με τη δήλωση αυτή («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό», «Συμφωνώ απόλυτα») εκ των οποίων 18 άνδρες (11,1% του ποσοστού των ανδρών) και 20 άλλου φύλου (12,7% του ποσοστού των υπόλοιπων ατόμων)

Πίνακας 2: Περιβαλλοντικές αντιλήψεις

3.4.4 Περιβαλλοντικές αξίες και συναισθήματα

1. Η κλιματική αλλαγή είναι ένα επείγον ζήτημα που μου προκαλεί ανησυχία.	24 άτομα (7,6% του συνολικού δείγματος) διαφώνησαν με τη δήλωση αυτή (δήλωσαν «Διαφωνώ απόλυτα», «Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό») εκ των οποίων 11 άνδρες (6,7% του ποσοστού των ανδρών) και 13 άλλου φύλου (8,2% του ποσοστού των υπόλοιπων ατόμων)
2. Εκνευρίζομαι όταν κάποιος μολύνει το περιβάλλον.	23 άτομα (7,2% του συνολικού δείγματος) διαφώνησαν με τη δήλωση αυτή (δήλωσαν «Διαφωνώ απόλυτα», «Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό») εκ των οποίων 11 άνδρες (6,8% του ποσοστού των ανδρών) και 12 άλλου φύλου (7,6% του ποσοστού των υπόλοιπων ατόμων)
3. Όταν δεν ανακυκλώνω τις συσκευασίες μου αισθάνομαι τύψεις.	74 άτομα (23,2% του συνολικού δείγματος) διαφώνησαν με τη δήλωση αυτή (δήλωσαν «Διαφωνώ απόλυτα», «Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό») εκ των οποίων 38 άνδρες (23,3% του ποσοστού των ανδρών) και 36 άλλου φύλου (23% του ποσοστού των υπόλοιπων ατόμων)
4. Νιώθω ικανοποίηση όταν η διατροφή που ακολουθώ είναι φιλική προς το περιβάλλον.	81 άτομα (25,3% του συνολικού δείγματος) διαφώνησαν με τη δήλωση αυτή (δήλωσαν «Διαφωνώ απόλυτα», «Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό») εκ των οποίων 44 άνδρες (27% του ποσοστού των ανδρών) και 37 άλλου φύλου (23,6% του ποσοστού των υπόλοιπων ατόμων)
5. Στη πραγματικότητα δεν με απασχολεί καθόλου το περιβάλλον.	18 άτομα (5,6% του συνολικού δείγματος) δήλωσαν πως συμφωνούν με τη δήλωση αυτή («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό», «Συμφωνώ απόλυτα») εκ των οποίων 10 άνδρες (6,1% του ποσοστού των ανδρών) και 8 άλλου φύλου (5% του ποσοστού των υπόλοιπων ατόμων)

Πίνακας 3: Περιβαλλοντικές αξίες και συναισθήματα

3.4.5 Περιβαλλοντικές συνήθειες

1. Συχνά επιλέγω να μετακινηθώ με τα πόδια ή με τα μέσα μαζικής μεταφοράς για να μειώσω τους ρύπους μου.	107 άτομα (33,4% του συνολικού δείγματος) διαφώνησαν με τη δήλωση αυτή (δήλωσαν «Διαφωνώ απόλυτα», «Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό») εκ των οποίων 53 άνδρες (32,5% του ποσοστού των ανδρών) και 54 άλλου φύλου (34,4% του ποσοστού των υπόλοιπων ατόμων)
2. Όταν αγοράζω ένα προϊόν, λαμβάνω πάντα υπόψη τον αντίκτυπό του στο περιβάλλον.	130 άτομα (40,8% του συνολικού δείγματος) διαφώνησαν με τη δήλωση αυτή (δήλωσαν «Διαφωνώ απόλυτα», «Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό») εκ των οποίων 72 άνδρες (42,4% του ποσοστού των ανδρών) και 58 άλλου φύλου (37% του ποσοστού των υπόλοιπων ατόμων)
3. Συνήθως χρησιμοποιώ πλαστικές σακούλες για τα ψώνια μου.	79 άτομα (24,7% του συνολικού δείγματος) δήλωσαν πως συμφωνούν με τη δήλωση αυτή («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό», «Συμφωνώ απόλυτα») εκ των οποίων 40 άνδρες (24,5% του ποσοστού των ανδρών) και 39 άλλου φύλου (24,8% του ποσοστού των υπόλοιπων ατόμων)
4. Ανακυκλώνω πάντα τις συσκευασίες των απορριμμάτων μου.	84 άτομα (26,2% του συνολικού δείγματος) διαφώνησαν με τη δήλωση αυτή (δήλωσαν «Διαφωνώ απόλυτα», «Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό») εκ των οποίων 46 άνδρες (28,2% του ποσοστού των ανδρών) και 38 άλλου φύλου (24,2% του ποσοστού των υπόλοιπων ατόμων)
5. Καταναλώνω συχνά κρέας παρότι γνωρίζω ότι μπορεί να έχει αρνητική επίπτωση στο περιβάλλον.	191 άτομα (59,7% του συνολικού δείγματος) δήλωσαν πως συμφωνούν με τη δήλωση αυτή («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό», «Συμφωνώ απόλυτα») εκ των οποίων 102 άνδρες (62,6% του ποσοστού των ανδρών) και 89 άλλου φύλου (56,7% του ποσοστού των υπόλοιπων ατόμων)

Πίνακας 4: Περιβαλλοντικές συνήθειες

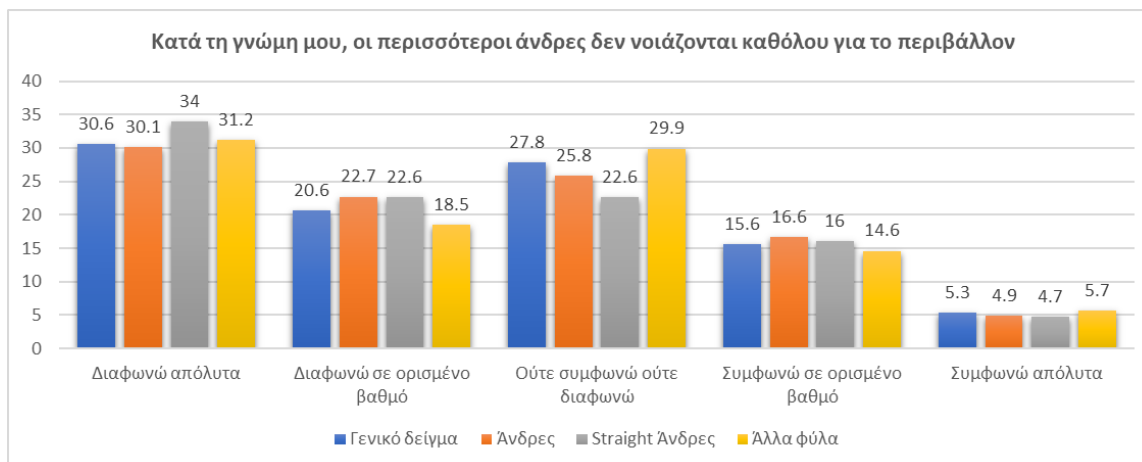
3.4.6 Έμφυλα στερεότυπα για το περιβάλλον

1. Αν κάποιος μάθαινε ότι νοιάζομαι για το περιβάλλον θα αισθανόμουν αμήχανα.	13 άτομα (4,1% του συνολικού δείγματος) δήλωσαν πως συμφωνούν με τη δήλωση αυτή («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό», «Συμφωνώ απόλυτα») εκ των οποίων 8 άνδρες (4,9% του ποσοστού των ανδρών) και 5 άλλου φύλου (3,1% του ποσοστού των υπόλοιπων ατόμων)
2. Κατά τη γνώμη μου, τα βιολογικά / οργανικά τρόφιμα επιλέγονται κυρίως από γυναίκες.	60 άτομα (18,7% του συνολικού δείγματος) δήλωσαν πως συμφωνούν με τη δήλωση αυτή («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό», «Συμφωνώ απόλυτα») εκ των οποίων 29 άνδρες (17,8% του ποσοστού των ανδρών) και 31 άλλου φύλου (19,7% του ποσοστού των υπόλοιπων ατόμων)
3. Κατά τη γνώμη μου, ένας πραγματικός άνδρας δεν θα ήταν ποτέ vegetarian ή vegan.	21 άτομα (6,6% του συνολικού δείγματος) δήλωσαν πως συμφωνούν με τη δήλωση αυτή («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό», «Συμφωνώ απόλυτα») εκ των οποίων 10 άνδρες (6,2% του ποσοστού των ανδρών) και 11 άλλου φύλου (7% του ποσοστού των υπόλοιπων ατόμων)
4. Κατά τη γνώμη μου, ένας άνδρας που ασχολείται με το περιβάλλον είναι πιθανό να μην είναι τόσο αρρενωπός ή και να είναι ομοφυλόφιλος.	23 άτομα (7,2% του συνολικού δείγματος) δήλωσαν πως συμφωνούν με τη δήλωση αυτή («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό», «Συμφωνώ απόλυτα») εκ των οποίων 11 άνδρες (6,7% του ποσοστού των ανδρών) και 12 άλλου φύλου (7,6% του ποσοστού των υπόλοιπων ατόμων)
5. Δεν επιλέγω επαναχρησιμοποιούμενες σακούλες / πάνινες τσάντες στα ψώνια μου διότι νιώθω ότι δεν ταιριάζουν με την εικόνα μου.	19 άτομα (6% του συνολικού δείγματος) δήλωσαν πως συμφωνούν με τη δήλωση αυτή («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό», «Συμφωνώ απόλυτα») εκ των οποίων 10 άνδρες (6,1% του ποσοστού των ανδρών) και 9 άλλου φύλου (5,7% του ποσοστού των υπόλοιπων ατόμων)

Πίνακας 5: Έμφυλα στερεότυπα για το περιβάλλον

3.4.7 Αρρενωπότητα και περιβάλλον

1. Κατά τη γνώμη μου, οι περισσότεροι άνδρες δεν νοιάζονται καθόλου για το περιβάλλον.

Πίνακας 6: Οι περισσότεροι άνδρες δεν νοιάζονται καθόλου για το περιβάλλον

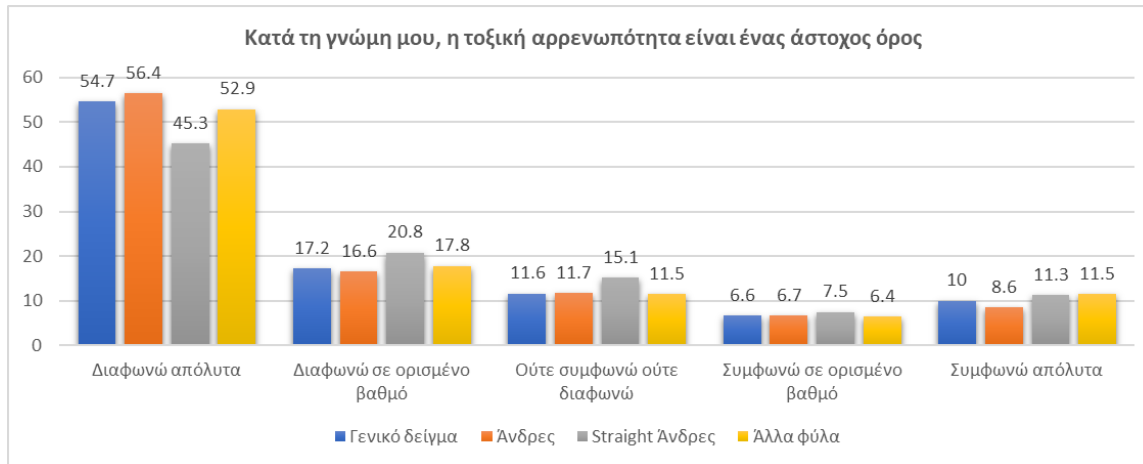
Όσον αφορά το γενικό δείγμα των συμμετεχόντων, 164 άτομα (51,2%) διαφώνησαν με τη δήλωση αυτή («Διαφωνώ απόλυτα», «Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό») 89 άτομα (27,8%) ούτε συμφώνησαν ούτε διαφώνησαν, ενώ 67 άτομα (20,9%) δήλωσαν πως συμφωνούν με τη δήλωση αυτή («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό», «Συμφωνώ απόλυτα»).

Όσον αφορά το δείγμα των ανδρών 86 άτομα (52,8%) διαφώνησαν με τη δήλωση αυτή («Διαφωνώ απόλυτα», «Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό») 42 άτομα (25,8%) ούτε συμφώνησαν ούτε διαφώνησαν, ενώ 35 άτομα (21,5%) δήλωσαν πως συμφωνούν με τη δήλωση αυτή («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό», «Συμφωνώ απόλυτα»).

Όσον αφορά το δείγμα των ετεροφυλόφιλων ανδρών 60 άτομα (56,6%) διαφώνησαν με τη δήλωση αυτή («Διαφωνώ απόλυτα», «Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό») 24 άτομα (22,6%) ούτε συμφώνησαν ούτε διαφώνησαν, ενώ 22 άτομα (20,7%) δήλωσαν πως συμφωνούν με τη δήλωση αυτή («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό», «Συμφωνώ απόλυτα»).

Όσον αφορά το δείγμα των υπόλοιπων φύλων 78 άτομα (49,7%) διαφώνησαν με τη δήλωση αυτή («Διαφωνώ απόλυτα», «Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό») 47 άτομα (29,9%) ούτε συμφώνησαν ούτε διαφώνησαν, ενώ 32 άτομα (20,3%) δήλωσαν πως συμφωνούν με τη δήλωση αυτή («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό», «Συμφωνώ απόλυτα»).

2. Κατά τη γνώμη μου, η τοξική αρρενωπότητα είναι ένας άστοχος όρος.

Πίνακας 7: Η τοξική αρρενωπότητα είναι ένας άστοχος όρος

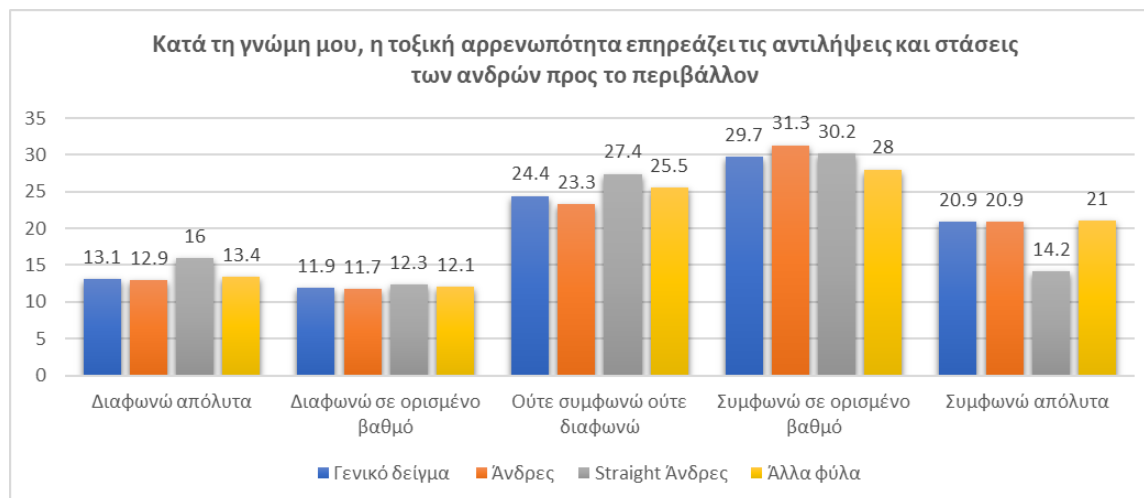
Όσον αφορά το γενικό δείγμα των συμμετεχόντων, 230 άτομα (71,9%) διαφώνησαν με τη δήλωση αυτή («Διαφωνώ απόλυτα», «Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό») 37 άτομα (11,6%) ούτε συμφώνησαν ούτε διαφώνησαν, ενώ 53 άτομα (16,6%) δήλωσαν πως συμφωνούν με τη δήλωση αυτή («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό», «Συμφωνώ απόλυτα»).

Όσον αφορά το δείγμα των ανδρών 119 άτομα (73%) διαφώνησαν με τη δήλωση αυτή («Διαφωνώ απόλυτα», «Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό») 19 άτομα (11,7%) ούτε συμφώνησαν ούτε διαφώνησαν, ενώ 25 άτομα (15,3%) δήλωσαν πως συμφωνούν με τη δήλωση αυτή («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό», «Συμφωνώ απόλυτα»).

Όσον αφορά το δείγμα των ετεροφυλόφιλων ανδρών 70 άτομα (66,1%) διαφώνησαν με τη δήλωση αυτή («Διαφωνώ απόλυτα», «Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό») 16 άτομα (15,1%) ούτε συμφώνησαν ούτε διαφώνησαν, ενώ 20 άτομα (18,8%) δήλωσαν πως συμφωνούν με τη δήλωση αυτή («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό», «Συμφωνώ απόλυτα»).

Όσον αφορά το δείγμα των υπόλοιπων φύλων 111 άτομα (70,7%) διαφώνησαν με τη δήλωση αυτή («Διαφωνώ απόλυτα», «Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό») 18 άτομα (11,5%) ούτε συμφώνησαν ούτε διαφώνησαν, ενώ 28 άτομα (17,9%) δήλωσαν πως συμφωνούν με τη δήλωση αυτή («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό», «Συμφωνώ απόλυτα»).

3. Κατά τη γνώμη μου, η τοξική αρρενωπότητα επηρεάζει τις αντιλήψεις και στάσεις των ανδρών προς το περιβάλλον.

Πίνακας 8: Η τοξική αρρενωπότητα επηρεάζει τις αντιλήψεις και στάσεις των ανδρών προς το περιβάλλον

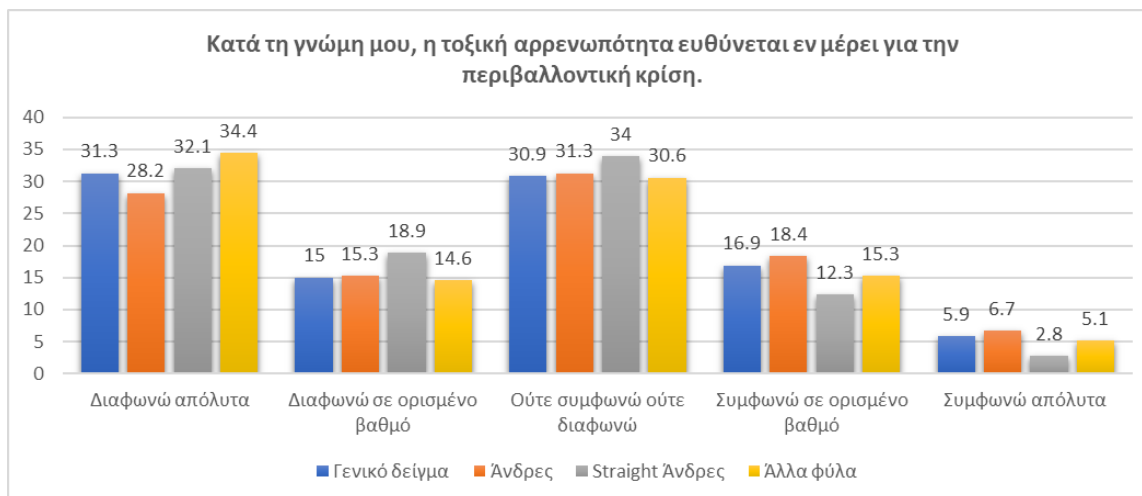
Όσον αφορά το γενικό δείγμα των συμμετεχόντων, 80 άτομα (25%) διαφώνησαν με τη δήλωση αυτή («Διαφωνώ απόλυτα», «Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό») 78 άτομα (24,4%) ούτε συμφώνησαν ούτε διαφώνησαν, ενώ άτομα 162 (50,6%) δήλωσαν πως συμφωνούν με τη δήλωση αυτή («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό», «Συμφωνώ απόλυτα»).

Όσον αφορά το δείγμα των ανδρών 40 άτομα (24,5%) διαφώνησαν με τη δήλωση αυτή («Διαφωνώ απόλυτα», «Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό») 38 άτομα (23,3%) ούτε συμφώνησαν ούτε διαφώνησαν, ενώ 85 άτομα (52,2%) δήλωσαν πως συμφωνούν με τη δήλωση αυτή («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό», «Συμφωνώ απόλυτα»).

Όσον αφορά το δείγμα των ετεροφυλόφιλων ανδρών 30 άτομα (28,3%) διαφώνησαν με τη δήλωση αυτή («Διαφωνώ απόλυτα», «Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό») 29 άτομα (27,4%) ούτε συμφώνησαν ούτε διαφώνησαν, ενώ 47 άτομα (44,4%) δήλωσαν πως συμφωνούν με τη δήλωση αυτή («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό», «Συμφωνώ απόλυτα»).

Όσον αφορά το δείγμα των υπόλοιπων φύλων 40 άτομα (25,5%) διαφώνησαν με τη δήλωση αυτή («Διαφωνώ απόλυτα», «Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό») 40 άτομα (25,5%) ούτε συμφώνησαν ούτε διαφώνησαν, ενώ 77 άτομα (49%) δήλωσαν πως συμφωνούν με τη δήλωση αυτή («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό», «Συμφωνώ απόλυτα»).

4. Κατά τη γνώμη μου, η τοξική αρρενωπότητα ευθύνεται εν μέρει για την περιβαλλοντική κρίση.

Πίνακας 9: Η τοξική αρρενωπότητα ευθύνεται εν μέρει για την περιβαλλοντική κρίση

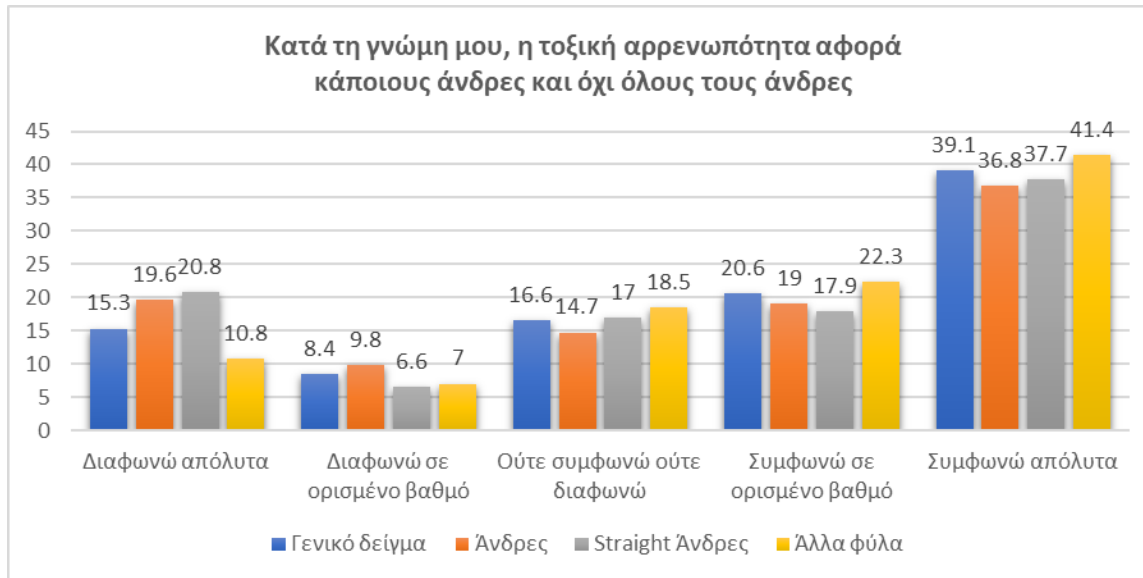
Όσον αφορά το γενικό δείγμα των συμμετεχόντων, 148 άτομα (46,3%) διαφώνησαν με τη δήλωση αυτή («Διαφωνώ απόλυτα», «Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό») 99 άτομα (30,9%) ούτε συμφώνησαν ούτε διαφώνησαν, ενώ 73 άτομα (22,8%) δήλωσαν πως συμφωνούν με τη δήλωση αυτή («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό», «Συμφωνώ απόλυτα»).

Όσον αφορά το δείγμα των ανδρών άτομα 71 (43,5%) διαφώνησαν με τη δήλωση αυτή («Διαφωνώ απόλυτα», «Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό») άτομα 51 (31,3%) ούτε συμφώνησαν ούτε διαφώνησαν, ενώ 41 άτομα (25,1%) δήλωσαν πως συμφωνούν με τη δήλωση αυτή («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό», «Συμφωνώ απόλυτα»).

Όσον αφορά το δείγμα των ετεροφυλόφιλων ανδρών 54 άτομα (51%) διαφώνησαν με τη δήλωση αυτή («Διαφωνώ απόλυτα», «Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό») 36 άτομα (34%) ούτε συμφώνησαν ούτε διαφώνησαν, ενώ 16 άτομα (15,1%) δήλωσαν πως συμφωνούν με τη δήλωση αυτή («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό», «Συμφωνώ απόλυτα»).

Όσον αφορά το δείγμα των υπόλοιπων φύλων 77 άτομα (49%) διαφώνησαν με τη δήλωση αυτή («Διαφωνώ απόλυτα», «Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό») 48 άτομα (30,6%) ούτε συμφώνησαν ούτε διαφώνησαν, ενώ 32 άτομα (20,4%) δήλωσαν πως συμφωνούν με τη δήλωση αυτή («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό», «Συμφωνώ απόλυτα»).

5. Κατά τη γνώμη μου, η τοξική αρρενωπότητα αφορά κάποιους άνδρες και όχι όλους τους άνδρες.

Πίνακας 10: Η τοξική αρρενωπότητα αφορά κάποιους άνδρες και όχι όλους τους άνδρες

Όσον αφορά το γενικό δείγμα των συμμετεχόντων, 76 άτομα (23,7%) διαφώνησαν με τη δήλωση αυτή («Διαφωνώ απόλυτα», «Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό») 53 άτομα (16,6%) ούτε συμφώνησαν ούτε διαφώνησαν, ενώ 191 άτομα (59,7%) δήλωσαν πως συμφωνούν με τη δήλωση αυτή («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό», «Συμφωνώ απόλυτα»).

Όσον αφορά το δείγμα των ανδρών 48 άτομα (29,4%) διαφώνησαν με τη δήλωση αυτή («Διαφωνώ απόλυτα», «Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό») 24 άτομα (14,7%) ούτε συμφώνησαν ούτε διαφώνησαν, ενώ 91 άτομα (55,8%) δήλωσαν πως συμφωνούν με τη δήλωση αυτή («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό», «Συμφωνώ απόλυτα»).

Όσον αφορά το δείγμα των ετεροφυλόφιλων ανδρών 29 άτομα (27,4%) διαφώνησαν με τη δήλωση αυτή («Διαφωνώ απόλυτα», «Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό») 18 άτομα (17%) ούτε συμφώνησαν ούτε διαφώνησαν, ενώ 59 άτομα (55,6%) δήλωσαν πως συμφωνούν με τη δήλωση αυτή («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό», «Συμφωνώ απόλυτα»).

Όσον αφορά το δείγμα των υπόλοιπων φύλων 28 άτομα (17,8%) διαφώνησαν με τη δήλωση αυτή («Διαφωνώ απόλυτα», «Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό») 29 άτομα (18,5%) ούτε συμφώνησαν ούτε διαφώνησαν, ενώ 100 άτομα (63,7%) δήλωσαν πως συμφωνούν με τη δήλωση αυτή («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό», «Συμφωνώ απόλυτα»).

3.5 Έλεγχος συσχέτισης

Στους 163 άνδρες συμμετέχοντες του δείγματος έγινε ανάλυση συσχέτισης για να διερευνηθεί εάν υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην πρώτη ενότητα των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου που αφορούν τη μέτρηση επιβλαβούς αρρενωπότητας με την κάθε μια από τις υπόλοιπες ενότητες ερωτήσεων του δείγματος που αφορούν περιβαλλοντικές αξίες, αντιλήψεις, αξίες και συναισθήματα, έμφυλα στερεότυπα.

Correlations^a

		Αρρενωπότητα	Περιβαλλοντικές αντιλήψεις	Περιβαλλοντικές αξίες και συναισθήματα	Περιβαλλοντικές συνήθειες	Αρρενωπά στερεότυπα για το περιβάλλον	Τοξική αρρενωπότητα και περιβάλλον
Αρρενωπότητα	Pearson Correlation	1	,179*	-,456**	-,247**	,787**	-,146
	Sig. (2-tailed)		,022	,000	,001	,000	,063
	N	163	163	163	163	163	163
Περιβαλλοντικές αντιλήψεις	Pearson Correlation	,179*	1	-,344**	-,185*	,201*	-,105
	Sig. (2-tailed)	,022		,000	,018	,010	,181
	N	163	163	163	163	163	163
Περιβαλλοντικές αξίες και συναισθήματα	Pearson Correlation	-,456**	-,344**	1	,443**	-,421**	,237**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000		,000	,000	,002
	N	163	163	163	163	163	163
Περιβαλλοντικές συνήθειες	Pearson Correlation	-,247**	-,185*	,443**	1	-,175*	,103
	Sig. (2-tailed)	,001	,018	,000		,025	,191
	N	163	163	163	163	163	163
Αρρενωπά στερεότυπα για το περιβάλλον	Pearson Correlation	,787**	,201*	-,421**	-,175*	1	-,055
	Sig. (2-tailed)	,000	,010	,000	,025		,482
	N	163	163	163	163	163	163
Τοξική αρρενωπότητα και περιβάλλον	Pearson Correlation	-,146	-,105	,237**	,103	-,055	1
	Sig. (2-tailed)	,063	,181	,002	,191	,482	
	N	163	163	163	163	163	163

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

a. Φύλο = Άντρας

Πίνακας 11: Έλεγχος συσχέτισης

Από τα αποτελέσματα (Παράρτημα 7) φαίνεται ότι:

Υπάρχει πολύ χαμηλή, θετική συσχέτιση μεταξύ των απαντήσεων που αφορούν την τοξική αρρενωπότητα και των περιβαλλοντικών αντιλήψεων ($r = 0,179$, $p < 0,05$).

Υπάρχει μέτρια, αρνητική συσχέτιση μεταξύ των απαντήσεων που αφορούν την τοξική αρρενωπότητα και αυτές που αφορούν τις περιβαλλοντικές αξίες και συναισθήματα ($r = -0,456$, $p < 0,01$).

Υπάρχει χαμηλή, αρνητική συσχέτιση μεταξύ των απαντήσεων που αφορούν την τοξική αρρενωπότητα και αυτές που αφορούν τις περιβαλλοντικές συνήθειες ($r = -0,247$, $p < 0,01$).

Υπάρχει υψηλή, θετική συσχέτιση μεταξύ των απαντήσεων που αφορούν την τοξική αρρενωπότητα και των έμφυλων στερεότυπων για το περιβάλλον ($r = 0,787$, $p < 0,01$).

Κεφάλαιο 4: Συζήτηση

4.1 Σχολιασμός αποτελεσμάτων

4.1.1 Ερευνητικό ερώτημα Α.

Το πρώτο ερευνητικό ερώτημα που τέθηκε στα πλαίσια της έρευνας αφορούσε το αν εντοπίζονται διαφορές στην περιβαλλοντική συνείδηση και στις στάσεις των ατόμων με βάση τον παράγοντα του φύλου. Τα ευρήματα τα οποία υποστηρίζουν το συγκεκριμένο ερώτημα είναι μικτά.

Όσον αφορά τις περιβαλλοντικές αντιλήψεις, φαίνεται πως, με βάση το κεφάλαιο 3.4.3, οι άνδρες συμμετέχοντες στις 4 από τις 5 ερωτήσεις της ενότητας είχαν ελαφρώς καλύτερα αποτελέσματα στα ποσοστά των δηλώσεων που σχετίζονταν με αντιπεριβαλλοντικές στάσεις: καχυποψία προς τους όρους «οικολογικό/φιλικό προς το περιβάλλον» (15,9% έναντι 18,5%), δυσπιστία ως προς την αξία της ατομικής περιβαλλοντικής δράσης (12,8% έναντι 15,9%), άρνηση αναγκαιότητας σύνεσης στη χρήση φυσικών πόρων (7,9% έναντι 9,5%) και καχυποψία ως προς την ρεαλιστική κάλυψη της υπερθέρμανσης του πλανήτη από τα μέσα ενημέρωσης (11,1% έναντι 12,7%). Εξαιρεση αποτελεί η δήλωση πως τα περιβαλλοντικά ζητήματα είναι σημαντικά προβλήματα προς επίλυση με διαφορά 0,4% (διαφωνία 6,1% έναντι 5,7%). Παράλληλα σε απαντήσεις που σχετίζονται με φιλοπεριβαλλοντική συνείδηση (συμφωνώ/διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό ή απόλυτα) στην ενότητα αυτή, οι άνδρες είχαν προβάδισμα, 3,4%, 1,1%, 0,5%, 2,2% και 0,4% σε κάθε μια από τις παραπάνω ερωτήσεις αντίστοιχα.

Όσον αφορά την ενότητα που περιείχε ερωτήσεις που συνέδεαν περιβαλλοντικές αξίες και συναισθήματα με βάση το κεφάλαιο 3.4.4, και εδώ οι άνδρες στις 3 από τις 5 δηλώσεις φάνηκαν να έχουν καλύτερα αποτελέσματα. Στις δύο πρώτες θέσεις για την ύπαρξη ανησυχίας ως προς την κλιματική αλλαγή και εκνευρισμού όταν κάποιο άτομο μολύνει το περιβάλλον, οι άνδρες είχαν μικρότερα ποσοστά διαφωνίας (6,7 έναντι 8,2% και 6,8 έναντι 7,6% αντίστοιχα). Ταυτόχρονα, στα άτομα που πήραν θέση υποστηρίζοντας τις προτάσεις («Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό», «Συμφωνώ απόλυτα»), οι άνδρες είχαν και εδώ ελαφρώς καλύτερα ποσοστά (79,7% έναντι 79% και 86,5 έναντι 81,6% αντίστοιχα). Στην ύπαρξη τύψεων όταν δεν κάνουν ανακύκλωση, οι άνδρες συμφώνησαν σε ποσοστό 58,9% έναντι 56,1% των υπολοίπων ατόμων, ενώ τα ποσοστά διαφωνίας ήταν παραπλήσια (23,3% και 23% αντίστοιχα). Εξαιρεση αποτέλεσε η δήλωση «Νιώθω ικανοποίηση όταν η διατροφή που ακολουθώ είναι φιλική προς το περιβάλλον» με το ποσοστό διαφωνίας των ανδρών να υπερέχει με 27% έναντι 23,6% των άλλων φύλων και έχοντας ταυτόχρονα πιο συγκρατημένο ποσοστό συμφωνίας (41,1% έναντι 49,7%). Τέλος, το 6,1% του ποσοστού των ανδρών συμφώνησε με τη δήλωση «Στη πραγματικότητα δεν με απασχολεί καθόλου το περιβάλλον.» με το αντίστοιχο ποσοστό των

υπόλοιπων ατόμων να είναι 5%. Το ποσοστό που διαφώνησε με τη δήλωση ήταν ελαφρώς μικρότερο στους άνδρες (87,1% έναντι 88,5%), ώστε να μην προκύπτει κάποιο σαφές συμπέρασμα.

Αν και οι διαφορές που παρατηρούνται είναι μικρές στατιστικά, σε γενικές γραμμές φαίνεται συνολικά οι απαντήσεις των ανδρών που συμμετείχαν να υποδηλώνουν ένα περισσότερο φιλικό προς το περιβάλλον προφίλ ώστε ενδεχομένως να προκύπτει κάποια διαφορά με βάση το φύλο. Το εύρημα αυτό ταυτόχρονα φαίνεται να επιβεβαιώνει τις αντιφάσεις των αποτελεσμάτων που προκύπτουν κατά την μελέτη της σχέσης φύλου και περιβαλλοντικής συνείδησης τα τελευταία χρόνια. Σύμφωνα με τους Vicente-Molina et al., ορισμένες μελέτες υποστηρίζουν ότι οι γυναίκες έχουν πιο έντονες φιλοπεριβαλλοντικές στάσεις σε σύγκριση με τους άνδρες, ενώ άλλες μελέτες διαφωνούν με αυτό το συμπέρασμα (Vicente-Molina et al., 2018). Στην Κίνα, για παράδειγμα, παρατηρείται ότι οι άνδρες εκφράζουν μεγαλύτερη περιβαλλοντική ανησυχία από τις γυναίκες, ενώ στις δυτικές χώρες η τάση αυτή αντιστρέφεται. Παρά την επικρατούσα αντίληψη και παρατήρηση ότι οι γυναίκες συχνά αναφέρουν περισσότερες περιβαλλοντικές ανησυχίες, οι επιπτώσεις αυτών των ανησυχιών στη συμπεριφορά τους δεν έχουν ερευνηθεί εκτενώς. Δεδομένης της πολυπλοκότητας των παραγόντων διαμόρφωσης συνείδησης και κατ' επέκταση δράσης, και για την ουσιαστική κατανόηση των συνδέσεων ανάμεσα στην ανησυχία για το περιβάλλον και την πραγματική συμπεριφορά, και πώς το φύλο μπορεί να επηρεάζει αυτήν τη σχέση, κρίνεται αναγκαία η επέκταση της έρευνας.

Αναφορικά με τις περιβαλλοντικές συνήθειες, στην επιλογή μετακίνησης με πόδια ή μέσα μαζικής μεταφοράς για μείωση ρύπων, οι άνδρες είχαν μικρότερο ποσοστό άρνησης στη πρακτική αυτή (32,5% έναντι 34,4%) και μεγαλύτερο ποσοστό υποστήριξης (44,2% έναντι 39,5%). Το εύρημα αυτό έρχεται σε αντίθεση με ενδείξεις της βιβλιογραφίας ότι οι γυναίκες είναι πιθανότερο να επιλέγουν τα μέσα μαζικής μεταφοράς, να κάνουν χρήση αυτοκινήτου λιγότερο συχνά από τους άνδρες και να οδηγούν σε κοντινότερες αποστάσεις. Επιβεβαιώνει ωστόσο την έρευνα των Briscoe et al. οι οποίοι συμπέραναν πως αν και οι γυναίκες έχουν περισσότερες από διπλάσιες πιθανότητες από τους άντρες να εκτελέσουν την πρακτική του συνεπιβατισμού, δεν υπάρχει σημαντική διαφορά μεταξύ ανδρών και γυναικών όσον αφορά τη χρήση των μέσων μαζικής μεταφοράς ή το περπάτημα ή το ποδήλατο (Briscoe et al., 2019).

Στο αν κατά την αγορά ενός προϊόντος λαμβάνουν πάντα υπόψη τον περιβαλλοντικό αντίκτυπο, προκύπτει διαφορά με βάση το φύλο δεδομένου ότι οι άνδρες διαφώνησαν περισσότερο (42,4% έναντι 37%) και ταυτόχρονα το ποσοστό που δήλωσε πως το κάνει, ήταν σε μικρότερο ποσοστό σε σχέση με τα άλλα φύλα (22,1% έναντι 28,7%). Αυτό φαίνεται να επιβεβαιώνει την έρευνα των Dagher et al. σύμφωνα με τους οποίους ο παράγοντας του φύλου επηρεάζει τόσο τις περιβαλλοντικές ανησυχίες όσο και τη στάση απέναντι στην πράσινη αγοραστική συμπεριφορά (Dagher et al., 2015). Σε έρευνα που έγινε σε 650 άτομα στην Πολωνία το 2021 βρέθηκε πως μεταξύ των καταναλωτών, οι γυναίκες έχουν περισσότερο θετική στάση στην αφορά προϊόντων φιλικών προς το περιβάλλον, ενώ παράλληλα

συμπεραίνεται πως η πρόθεση πράσινων αγορών είναι ανάλογη της προσωπικής οικονομικής κατάστασης των ατόμων (Witek & Kuźniar, 2020).

Αναφορικά με τη χρήση πλαστικής σακούλας στα ψώνια, φάνηκε να μην υπάρχει σημαντική διαφορά σε όσα άτομα δήλωσαν πως τις χρησιμοποιούν. Το ποσοστό μεταξύ ανδρών ήταν 24,5% ενώ μεταξύ των άλλων ατόμων ήταν 24,8%. Ωστόσο το ποσοστό μεταξύ των ανδρών που δήλωσε πως δεν χρησιμοποιεί πλαστικές τσάντες ήταν μεγαλύτερο σε σχέση αυτό μεταξύ των άλλων ατόμων (58,4% έναντι 50,35%). Η χρήση της συνιστά ένα από τα πιο επιτακτικά περιβαλλοντικά ζητήματα παγκοσμίως με την εφαρμογή στρατηγικών παρέμβασης όπως η αύξηση του κόστους της, να αποτελεί προτεραιότητα για πολλά κράτη (O'Brien & Thondhlana, 2019). Σε μελέτη που έγινε στην Κίνα το 2021 βρέθηκε πως κατά μέσο όρο οι άνδρες υπερέχουν σημαντικά στη χρήση πλαστικής σακούλας και υστερούν στην επιλογή επαναχρησιμοποιούμενης σε σχέση με τις γυναίκες. Συγκεκριμένα σε λαχαναγορές αυτό προκύπτει από την αντίσταση χρήσης επαναχρησιμοποιήσιμων σακουλών, ενώ στα σουπερ μάρκετ αποδίδεται στη συχνότερη χρήση των διαθέσιμων δωρεάν πλαστικών σακουλών συσκευασίας, στη στην σπανιότερη επιλογή επαναχρησιμοποιήσιμων και παλιών πλαστικών σακουλών (B. Wang & Li, 2021).

Στην πιστή ανακύκλωση των απορριμμάτων οι άνδρες έδειξαν τόσο μεγαλύτερη αντίσταση (ποσοστό διαφωνίας 28,2% έναντι 24,2%) όσο και μικρότερη συνέπεια (ποσοστό συμφωνίας 52,7% έναντι 54,1%). Τα ποσοστά αυτά επιβεβαιώνουν τα ευρήματα της βιβλιογραφίας που αναφέρονται στο κεφάλαιο 2.3.4 και που θέλουν τους άνδρες να εμφανίζουν λιγότερο ενδιαφέρον και να μην ασχολούνται στον ίδιο βαθμό με τις γυναίκες σε συμπεριφορές που σχετίζονται με την ανακύκλωση.

Η τακτική κατανάλωση κρέατος παρά την επίγνωση των αρνητικών περιβαλλοντικών συνεπειών υποστηρίχθηκε εντονότερα από τους άνδρες (62,6% του ποσοστού των ανδρών) από ότι τα άτομα άλλου φύλου (56,7% του ποσοστού των υπόλοιπων ατόμων). Όπως αναλύεται στο κεφάλαιο 2.3.3, έχει βρεθεί ότι συχνά οι άνδρες, λόγω φόβου ότι θα χάσουν την αρρενωπότητά τους, αντιστέκονται σε φυτικές δίαιτες οι οποίες τείνουν γενικότερα να θεωρούνται περισσότερο θηλυκές από το κοινωνικό σύνολο (Modlinska et al., 2020). Η σύνδεση του κρέατος με την αρρενωπότητα ιστορικά εντοπίζεται πρωτίστως στο κυνήγι ως ανδροκρατούμενη πρακτική, από την οποία οι γυναίκες αποκλειόταν. Στην Ευρώπη ήταν διαθέσιμο σε εκείνους που είχαν εξουσία και όχι σε αγρότες, γυναίκες και παιδιά, στις ΗΠΑ οι άνδρες σκλάβοι λάμβαναν διπλάσια ποσότητα από τις σκλάβες, ενώ στο Β' Παγκόσμιο οι γυναίκες στερούνταν την κατανάλωση του ώστε να δοθεί σε στρατιώτες. Ο αποκλεισμός αυτός των γυναικών, παιδιών και κατώτερων τάξεων έναντι της ευνοϊκής πρόσβασης των ανδρών, φαίνεται να κατέστησε το τρόφιμο ως σύμβολο ισχύος, πατριαρχικού κύρους και αξιοπρέπειας για τον άνδρα το οποίο ενδέχεται να φέρει τα κατάλοιπα αυτά ακόμα και σήμερα (Sumpter, 2015).

4.1.2 Ερευνητικό ερώτημα Β.

Το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα που τέθηκε στα πλαίσια της έρευνας αφορούσε το αν υπάρχει κάποιο τοξικό αρρενωπό μοτίβο στους άνδρες συμμετέχοντες το οποίο επηρεάζει την περιβαλλοντική τους συνείδηση.

Εξετάζοντας τις απαντήσεις της πρώτης ενότητας του ερωτηματολογίου που αφορούσε την μέτρηση της τοξικής αρρενωπότητας, διαφαίνεται πως από τους άνδρες που έδωσαν απαντήσεις οι οποίες μπορούν να συσχετιστούν με τοξικές αρρενωπές αντιλήψεις, ήταν στην πλειοψηφία τους ετεροφυλόφιλοι. Συγκεκριμένα, 10 από τους 11 άνδρες που συμφώνησαν σε ορισμένο βαθμό/απόλυτα πως «ένας άντρας δεν πρέπει να κάνει δουλειές του σπιτιού», 9 από τους 11 άνδρες που συμφώνησαν σε ορισμένο βαθμό/απόλυτα πως «οι άντρες θα πρέπει να χρησιμοποιούν βία για να λάβουν σεβασμό αν χρειαστεί», 7 από τους 10 που συμφώνησαν σε ορισμένο βαθμό/απόλυτα πως «ένας άντρας που μιλάει πολύ για τις ανησυχίες, τους φόβους και τα προβλήματά του δεν πρέπει να λαμβάνει σεβασμό», 6 από τους 8 που συμφώνησαν σε ορισμένο βαθμό/απόλυτα πως «ένας πραγματικός άντρας πρέπει να έχει όσο περισσότερους σεξουαλικούς συντρόφους μπορεί» και 8 από τους 9 που συμφώνησαν σε ορισμένο βαθμό/απόλυτα πως «ένας γκέι δεν είναι πραγματικός άντρας».

Οι άνδρες βιώνουν από πολύ μικρή ηλικία και καθημερινά πιέσεις και οδηγίες από τα οικεία τους περιβάλλοντα προκειμένου να ενσαρκώνουν την στερεοτυπική εικόνα της αρρενωπότητας (Rothfuss-Hanke, 2022). Η συνθήκη αυτή περιγράφεται από τον Justin Baldoni με την μεταφορά ενός «κλουβιού», το λεγόμενο Man – Box των αρρενωπών επιδόσεων, στο οποίο οι άνδρες παγιδεύονται και αδυνατούν να εκφραστούν ελεύθερα. Οι πιέσεις αυτές συνοψίζονται μέσω της κλίμακα GEMS - Gender Equitable men scale σε αυτάρκεια, σκληρότητα, φυσική ελκυστικότητα, άκαμπτους ρόλους φύλων, έμφαση στην ετεροφυλοφιλία και την ομοφοβία, υπερεξουαλικότητα και τέλος, επιθετικότητα και έλεγχος (Rotundi, 2020).

Στο κεφάλαιο 2.1.3 αναλύθηκαν τα χαρακτηριστικά της τοξικής αρρενωπότητας, στα οποία περιλαμβάνονται τόσο η ομοφοβία όσο και η εξύμνηση της ετεροφυλίας. Η τελευταία αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την επιβεβαίωση του ανδρισμού των αγοριών και η επαλήθευση της κοινωνικής αυτής προσδοκίας εκδηλώνεται με τη μορφή ομοφοβικών πράξεων. Με παιχνιδιάρικη διάθεση τα αγόρια συχνά επιδίδονται από μικρή ηλικία σε μια μορφή αστυνόμησης εντός της ομάδας των συνομηλίκων τους, δημιουργώντας μια δυναμική όπου ο κατήγορος τοποθετεί τον εαυτό του ως κυρίαρχο, κάνοντας χρήση ομοφοβικών προσβολών. Με αυτόν τον τρόπο, θεωρεί τον εαυτό του ως το κεντρικό πρόσωπο της ετεροφυλοφιλίας και μπορεί να υποψιάζεται ποιος ενδέχεται να μην είναι ετεροφυλόφιλος (Rotundi, 2020).

Από τους 8 ετεροφυλόφιλους άνδρες που απάντησαν πως ένας γκέι δεν είναι πραγματικός άντρας, εντοπίστηκαν οι απαντήσεις των 7 οι οποίοι είχαν δηλώσει πως συμφωνούν απόλυτα με τη δήλωση. Η επιλογή αυτή έγινε λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές αναφορές της βιβλιογραφίας που εντάσσουν την ομοφοβία στα βασικά χαρακτηριστικά της τοξικής

αρρενωπότητας (Pappas, 2019). Ανάλογα με τη χρονική σειρά κατάθεσης των ερωτηματολογίων η πλατφόρμα Google forms, αποδίδει στον κάθε συμμετέχοντα έναν αριθμό 1-320, ώστε τα ερωτηματολόγια των παραπάνω να είναι αυτά με αριθμό 64, 125, 176, 178, 180, 182, 208, 217. Από αυτούς, τα άτομα 176, 178, 180 συμφώνησαν απόλυτα με κάθε δήλωση της πρώτης ενότητας του ερωτηματολογίου που εξετάζεται η τοξική αρρενωπότητα οπότε και επιλέχθηκαν για ποιοτική ανάλυση των απαντήσεων που έδωσαν. Και τα τρία άτομα δήλωσαν 18 - 30 ετών, Cisgender Άνδρας, Ετεροφυλόφιλο (Straight).

Οι απαντήσεις των ατόμων 176 και 180 ταυτίζονταν απόλυτα σε κάθε δήλωση, συμφωνώντας ή διαφωνώντας πάντοτε απόλυτα. Στις ενότητες «Περιβαλλοντικές αντιλήψεις», «Περιβαλλοντικές αξίες και συναισθήματα» και «Περιβαλλοντικές συνήθειες», όλες οι δηλώσεις τους επιδεικνύουν καθολική αντι-περιβαλλοντική συνείδηση και στάσεις. Στην ενότητα «Αρρενωπά στερεότυπα για το περιβάλλον» συμφώνησαν απόλυτα με κάθε δήλωση υποστηρίζοντας μεταξύ άλλων πως ένας πραγματικός άνδρας δεν θα ήταν ποτέ vegetarian ή vegan, ένας άνδρας που ασχολείται με το περιβάλλον είναι πιθανό να μην είναι τόσο αρρενωπός ή και να είναι ομοφυλόφιλος και πως δεν επιλέγουν επαναχρησιμοποιούμενες σακούλες / πάνινες τσάντες στα ψώνια καθώς δεν ταιριάζουν με την εικόνα τους.

Αναφορικά με τις απαντήσεις του ατόμου 178, οι δηλώσεις του επιδεικνύουν παρομοίως αντι-περιβαλλοντική συνείδηση και στάσεις σε κάθε ενότητα, χωρίς ωστόσο να συμφωνεί/διαφωνεί πάντοτε απόλυτα όπως τα άλλα δύο άτομα, αλλά επιλέγοντας συμφωνία/διαφωνία σε ορισμένο βαθμό σε κάποιες δηλώσεις. Στη δήλωση «Εκνευρίζομαι όταν κάποιος μολύνει το περιβάλλον» δεν πήρε θέση, επιλέγοντας πως ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί. Στην ενότητα «Αρρενωπά στερεότυπα για το περιβάλλον» συμφώνησε σε ορισμένο βαθμό με την πρώτη δήλωση και απόλυτα με τις υπόλοιπες, υποστηρίζοντας και αυτό πως ένας πραγματικός άνδρας δεν θα ήταν ποτέ vegetarian ή vegan, ένας άνδρας που ασχολείται με το περιβάλλον είναι πιθανό να μην είναι τόσο αρρενωπός ή και να είναι ομοφυλόφιλος και πως δεν επιλέγει επαναχρησιμοποιούμενες σακούλες / πάνινες τσάντες στα ψώνια καθώς δεν ταιριάζει με την εικόνα του.

Τα συγκεκριμένα παραδείγματα επιβεβαιώνουν το εύρημα πως υπάρχει υψηλή, θετική συσχέτιση μεταξύ των απαντήσεων που αφορούν την τοξική αρρενωπότητα και των έμφυλων στερεοτύπων για το περιβάλλον ($r = 0,787$, $p < 0,01$) και πολύ χαμηλή, θετική συσχέτιση μεταξύ των απαντήσεων που αφορούν την τοξική αρρενωπότητα και των περιβαλλοντικών αντιλήψεων ($r = 0,179$, $p < 0,05$). Κατ' επέκταση λαμβάνοντας υπόψη τα χαρακτηριστικά της, φαίνεται πως η τοξική αρρενωπότητα ενδέχεται να μπορεί να επηρεάσει τις περιβαλλοντικές συμπεριφορές με άμεσο ή έμμεσο τρόπο, καθορίζοντας σε σημαντικό βαθμό στα άτομα με τέτοια χαρακτηριστικά τη σχέση με βάση την οποία αλληλεπιδρούν και αντιλαμβάνονται το περιβάλλον. Ένας τοξικά αρρενωπός άνδρας μπορεί να συμβάλει στην υπερκατανάλωση πόρων λόγω έμφυτης υπερανταγωνιστικής νοοτροπίας και ανάγκης για εμφανή κατανάλωση επιδεικνύοντας παράλληλα αντίσταση σε βιώσιμες πρακτικές και επιθυμία κυριαρχίας στη φύση.

4.1.2 Ερευνητικό ερώτημα Γ.

Το τρίτο ερευνητικό ερώτημα που τέθηκε στα πλαίσια της έρευνας αφορούσε το πως αντιλαμβάνονται οι συμμετέχοντες τον όρο της τοξικής αρρενωπότητας και τον ρόλο της στην περιβαλλοντική συνείδηση.

Σε μια προσπάθεια διερεύνησης του τρόπου με τον οποίο τα άτομα και κυρίως οι ίδιοι οι άντρες αντιδρούν στη θεώρηση των δυτικών μέσων πως η αρρενωπότητα μπορεί να καταστεί βλαπτική, η ερευνητική ομάδα των Barry et al. μελέτησαν τις απόψεις 203 ανδρών και 52 γυναικών πάνω στο ζήτημα. Τα ευρήματα τους έδειξαν πως η πλειοψηφία θα χαρακτήριζε τον όρο «τοξική αρρενωπότητα» προσβλητικό, ενδεχομένως επιβλαβή και χωρίς να υποστηρίζει τη θέση πως αυτός μπορεί να βελτιώσει τη συμπεριφορά των ανδρών. Βρέθηκε ωστόσο πως οι συμμετέχοντες οι οποίοι ασπάζονταν φεμινιστικές απόψεις και ιδίως αντι-πατριαρχικές ήταν περισσότερο ανοιχτοί στην αποδοχή και την υποστήριξη της έννοιας, ενώ παράλληλα σχεδόν όλα τα άτομα δήλωσαν πως θα τους προκαλούσε θλίψη αν η έκφραση του φύλου τους ευθύνονταν για κάποια από τα προβλήματα τους (Barry et al., 2020).

Με βάση την ανάλυση των απαντήσεων του δείγματος των 320 ατόμων της έρευνας, σύμφωνα με τον Πίνακα 6, φαίνεται πως η πλειοψηφία διαφωνεί με τη θέση ότι οι περισσότεροι άνδρες δεν νοιάζονται για το περιβάλλον (51,2% έναντι 20,9% που συμφώνησε). Εκείνοι που φάνηκε να διαφωνούν εντονότερα είναι οι ετεροφυλόφιλοι άνδρες (56,5% έναντι 51,2% του γενικού δείγματος). Ωστόσο δεν βρέθηκε σημαντική διαφορά στον βαθμό υποστήριξης ανά φύλο (21,5% στους άνδρες και 20,7% στα υπόλοιπα φύλα).

Η τοξική αρρενωπότητα, σύμφωνα με τον Πίνακα 7, θεωρείται εύστοχος όρος για το 71,9% του δείγματος και άστοχος για το 16,6%. Ομοίως και εδώ, οι ετεροφυλόφιλοι άνδρες είχαν το μεγαλύτερο ποσοστό υποστήριξης στη δήλωση «η τοξική αρρενωπότητα είναι ένας άστοχος όρος» (18,8% έναντι 16,6% του γενικού δείγματος) και το μικρότερο ποσοστό εναντίωσης (66,1% έναντι 71,9% του γενικού δείγματος). Τα ποσοστά διαφωνίας ανδρών – γυναικών/άλλων φύλων ήταν 73% και 70,7% αντίστοιχα.

Στο ερώτημα για το αν η τοξική αρρενωπότητα επηρεάζει τις αντιλήψεις των ανδρών για το περιβάλλον (Πίνακας 8), η πλειοψηφία του δείγματος συμφώνησε σε ποσοστό 50,6%, έναντι 25% του ποσοστού διαφωνίας. Οι ετεροφυλόφιλοι άνδρες συμφωνούν λιγότερο (44,4% έναντι 50,6% του γενικού δείγματος) και διαφωνούν εντονότερα (28,3% έναντι 25% του γενικού δείγματος). Τα ποσοστά συμφωνίας ανδρών – γυναικών/άλλων φύλων ήταν 52,2% και 49% αντίστοιχα.

Μονάχα το 22,8% του γενικού δείγματος φάνηκε να εκτιμά πως η τοξική αρρενωπότητα ευθύνεται εν μέρει για την περιβαλλοντική κρίση (Πίνακας 9). Η πλειοψηφία (46,3%) φαίνεται να διαφωνεί ή να μην έχει ξεκάθαρη γνώμη (30,9%), επιλέγοντας πως ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί. Η ευθύνη της τοξικής αρρενωπότητας στην περιβαλλοντική κρίση αναγνωρίζεται κυρίως από άνδρες (25,1%) παρά από γυναίκες / άλλα φύλα (20,4%). Και εδώ, οι ετεροφυλόφιλοι άνδρες εκφράζουν το μεγαλύτερο ποσοστό διαφωνίας (51% έναντι 46,3% του

γενικού δείγματος) και το μικρότερο ποσοστό συμφωνίας (15,1% έναντι 22,8% του γενικού δείγματος). Από τους 41 άνδρες που συμφώνησαν ετεροφυλόφιλοι ήταν οι 16.

Τέλος, η πλειοψηφία του δείγματος εκτιμά πως η τοξική αρρενωπότητα αφορά κάποιους άνδρες και όχι όλους τους άνδρες (Πίνακας 10), ενώ μεταξύ των γυναικών/άλλων φύλων εντοπίζονται τα μεγαλύτερα ποσοστά συμφωνίας (63,7% έναντι 59,7% του γενικού δείγματος) και μικρότερα ποσοστά διαφωνίας (17,8% έναντι 23,7% του γενικού δείγματος). Οι ετεροφυλόφιλοι άνδρες φαίνεται να συμφώνησαν πιο συγκρατημένα σε σχέση με τα υπόλοιπα άτομα, ενώ το ποσοστό διαφωνίας τους ήταν μικρότερο από το ευρύτερο δείγμα των ανδρών (27,4% έναντι 29,4%).

Με βάση τα παραπάνω, στην παρούσα έρευνα συμπεραίνεται πως η έννοια της τοξικής αρρενωπότητας θεωρείται δόκιμη από τους συμμετέχοντες, ενώ παράλληλα πιστεύεται πως αφορά συγκεκριμένους άνδρες και όχι όλους, επηρεάζει τις αντιλήψεις τους ως προς το περιβάλλον και δεν ευθύνεται εν μέρει για την περιβαλλοντική κρίση. Παράλληλα, δεν υποστηρίζεται η θέση πως οι περισσότεροι άνδρες δεν νοιάζονται για το περιβάλλον.

Αν και φαίνεται πως τα αποτελέσματα δείχνουν ότι πλέον υπάρχει μεγαλύτερη αποδοχή ως προς τον όρο σε σχέση με τα ευρήματα της ερευνητικής ομάδας των Barry et al. το 2020, επιβεβαιώνεται πως οι γυναίκες και τα άτομα LGBTQ+ που μπορεί να είναι πιο πιθανό να ευθυγραμμιστούν με τη φεμινιστική και αντιπατριαρχική προοπτική είναι περισσότερο ανοιχτά στην υποστήριξη της έννοιας. Αυτό γίνεται αντιληπτό λαμβάνοντας υπόψη πως οι ετεροφυλόφιλοι άνδρες, για τους οποίους και γίνεται λόγος στην συζήτηση που αφορά την τοξική αρρενωπότητα, παρουσιάζουν την μεγαλύτερη αντίσταση αποδοχής του όρου και των σχετικών με αυτόν προεκτάσεων. Αξίζει να αναφερθεί πως το ευρύτερο σύνολο του δείγματος των ανδρών περιείχε 163 άνδρες εκ των οποίων ετεροφυλόφιλοι ήταν οι 106, δηλαδή ποσοστό περίπου 65%. Το υπόλοιπο 45% των μη – ετεροφυλόφιλων ανδρών φαίνεται να διαμορφώνει τις απαντήσεις της ευρύτερης ομάδας των ανδρών καθώς προκύπτουν διαφοροποιήσεις ανα ερώτηση σε σχέση με τους ετεροφυλόφιλους και ως εκ τούτου οι απαντήσεις τους τείνουν να είναι πιο κοντά σε αυτές των γυναικών / άλλων φύλων, δείχνοντας μεγαλύτερη αποδοχή στους όρους και μικρότερη αντίσταση στις ευθύνες που αποδίδονται στην αρρενωπότητα.

4.2 Περιορισμοί μελέτης και προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Η αναζήτηση βιβλιογραφίας αναφορικά με την τοξική αρρενωπότητα σε διαδικτυακές βάσεις δεδομένων κατέστησε φανερό πως το διαθέσιμο ερευνητικό υλικό προς εξέταση είναι περιορισμένο. Αντίστοιχα, η διερεύνηση των προεκτάσεων του όρου προς το περιβάλλον και η σύνδεση του με την τρέχουσα περιβαλλοντική κρίση φαίνεται να αποτελεί ένα ανερχόμενο ερευνητικό πεδίο στην κοινωνιολογία του περιβάλλοντος και του φύλου το οποίο δεν έχει μελετηθεί εκτενώς.

Το δείγμα ατόμων το οποίο συμπλήρωσε το ερωτηματολόγιο αποτελούνταν σε μεγάλο ποσοστό από μη-ετεροφυλόφιλους άνδρες, καθιστώντας δύσκολη την ανεύρεση ατόμων με ενδεχόμενα τοξικά αρρενωπά χαρακτηριστικά. Ταυτόχρονα, η κοινοποίηση του ερωτηματολογίου έγινε μέσω προσωπικών εφαρμογών κοινωνικής δικτύωσης του μεταπτυχιακού φοιτητή και ως εκ τούτου κλήθηκαν να την συμπληρώσουν κυρίως άτομα που φέρουν παρόμοια με αυτόν ενδιαφέροντα και συγκεκριμένα εδώ, παρόμοιες φιλοπεριβαλλοντικές στάσεις. Ο τίτλος, επίσης, των ερωτηματολογίων ο οποίος περιείχε την έννοια της τοξικής αρρενωπότητας θα ήταν βέλτιστο να έχει παραλλαχθεί προκειμένου τα άτομα να μην είναι προκατειλημμένα κατά την συμπλήρωση του. Αναφορικά με αυτό, λήφθηκε ανατροφοδότησης από άτομο που αρνήθηκε να το συμπληρώσει όταν του προτάθηκε, με την αιτιολογία ότι η έννοια αυτή δεν ευσταθεί.

Αν και η παρούσα διπλωματική εργασία αποτελεί μια καινοτόμο προσπάθεια προσέγγισης του θέματος, η σχέση αρρενωπότητας και περιβάλλοντος φαίνεται να είναι περίπλοκη και πολυπαραγοντική, απαιτώντας την ύπαρξη συγκεκριμένων μεθοδολογικών εργαλείων που αξιολογούν την τοξική αρρενωπότητα ώστε να μπορέσει ύστερα να γίνει κατανοητός σε βάθος ο τρόπος με τον οποίο δύναται να επηρεάσει το περιβάλλον μέσω ερευνών ευρύτερης κλίμακας σε μεγαλύτερα και τυχαίοποιημένα δείγματα του πληθυσμού.

Κεφάλαιο 5: Συμπεράσματα

Η παρούσα μελέτη αποτελεί μια προσπάθεια ενίσχυσης της υπάρχουσας γνώσης και ειδικότερα της ελληνικής βιβλιογραφίας γύρω από την τοξική αρρενωπότητα και την επίδραση της προς την περιβαλλοντική συνείδηση. Για την ενδελεχή προσέγγιση του θέματος αρχικά αποσαφηνίστηκαν τα χαρακτηριστικά της έννοιας της τοξικής αρρενωπότητας με βάση την διαθέσιμη βιβλιογραφία, αναλύθηκαν οι παράγοντες διαμόρφωσης της περιβαλλοντικής συνείδησης και περιγράφηκε η σχέση της αρρενωπότητας με το περιβάλλον. Στη συνέχεια εκπονήθηκε έρευνα μέσω ερωτηματολογίων η οποία είχε ως στόχο την βαθύτερη διερεύνηση των συμπεριφορών και στάσεων των ανδρών προς το περιβάλλον σε σχέση με τις γυναίκες και υπό το πρίσμα της τοξικής αρρενωπότητας.

Τα αποτελέσματα έδειξαν πως σε γενικές γραμμές δεν υπάρχουν σημαντικές διαφορές ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες στις στάσεις τους προς το περιβάλλον, ωστόσο οι άνδρες φαίνεται να έχουν ελαφρώς καλύτερο φιλοπεριβαλλοντικό προφίλ με βάση τις απαντήσεις τους. Ταυτόχρονα, επιβεβαιώθηκαν συγκεκριμένες αναφορές της βιβλιογραφίας από έρευνες που εκτιμούν πως οι άνδρες υστερούν σε ορισμένες οικολογικές συνήθειες όπως οι πράσινες αγορές, η ανακύκλωση και η φιλική προς το περιβάλλον διατροφή. Τα ευρήματα ελέγχου συσχέτισης της τοξικής αρρενωπότητας με την περιβαλλοντική συνείδηση περιορίζονται σε δυο κατηγορίες δηλώσεων, αυτές που σχετίζονταν με έμφυλα στερεότυπα για το περιβάλλον για τις οποίες βρέθηκε υψηλή θετική συσχέτιση και αυτές που σχετίζονταν με τις περιβαλλοντικές αντιλήψεις για τις οποίες βρέθηκε πολύ χαμηλή, θετική συσχέτιση.

Με βάση τα στοιχεία που συλλέχθηκαν στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής γίνεται αντιληπτό πως η σχέση της τοξικής αρρενωπότητας με το περιβάλλον και ο τρόπος που δύναται να επιδράσει στην περιβαλλοντική συνείδηση αποτελούν σύνθετες δυναμικές με ποικίλες εκδηλώσεις. Η προαγωγή της αίσθηση κυριαρχίας και ελέγχου που την πλαισιώνει, οδηγεί σε συμπεριφορές εκμετάλλευσης, υπερκατανάλωσης πόρων και ρύπανσης λόγω έλλειψης ενσυναίσθησης προς τη φύση. Ταυτόχρονα, εντείνει το ενδεχόμενο καθολικής απόρριψης ή μείωσης των περιβαλλοντικών ανησυχιών ως ένδειξη αδυναμίας, δυσχεραίνοντας έτσι τις προσπάθειες αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής και περιβαλλοντικών ζητημάτων.

Οι άνδρες που ενσαρκώνουν την τοξική αρρενωπότητα συχνά αντιστέκονται στην υιοθέτηση βιώσιμων πρακτικών και αντίστοιχων συμπεριφορών που γίνονται αντιληπτές ως «γυναικείες» ή περιβαλλοντικά συνειδητές, φοβούμενοι ότι τέτοιες ενέργειες θα μπορούσαν να θεωρηθούν αδύναμες ή λιγότερο παραδοσιακά αρρενωπές. Ο ίδιος φόβος ότι θα φανούν αβοήθητα και ευάλωτα κάνει παράλληλα τα άτομα να αντιστέκονται στην αποδοχή της πραγματικότητας των περιβαλλοντικών προκλήσεων με κύριο χαρακτηριστικό την άρνηση της κλιματικής αλλαγής. Στις ανδροκρατούμενες βιομηχανίες, η τοξική αρρενωπότητα μπορεί να επηρεάσει τις εταιρικές πρακτικές που δίνουν προτεραιότητα στο κέρδος έναντι των περιβαλλοντικά

υπεύθυνων πρακτικών. Αυτό μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα οι βιομηχανίες να συμβάλλουν στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος χωρίς να λαμβάνονται υπόψη μακροπρόθεσμες συνέπειες.

Στη συζήτηση γύρω από το ζήτημα της τοξικής αρρενωπότητας στην υπάρχουσα βιβλιογραφία επισημαίνεται πως τα χαρακτηριστικά της και οι προεκτάσεις της δεν αποδίδονται σε όλους τους άνδρες ή δεν αφορούν την ίδια την αρρενωπότητα καθολικά, αλλά αποτελούν νόρμες και προσδοκίες κοινωνικά κατασκευασμένες. Σε αυτό φαίνεται να συμφωνεί και η πλειοψηφία των συμμετεχόντων της παρούσας έρευνας, υποστηρίζοντας την θέση πως «η τοξική αρρενωπότητα αφορά κάποιους άνδρες και όχι όλους τους άνδρες». Κατ' επέκταση υπάρχουν πολλοί άνδρες οι οποίοι επιδίδονται σε περιβαλλοντικά υπεύθυνες συμπεριφορές και στην προάσπιση του περιβάλλοντος, καθώς η σχέση των ατόμων με τον φυσικό κόσμο διαμορφώνεται από πληθώρα παραγόντων (π.χ πολιτιστικές και εκπαιδευτικές επιρροές) και προσωπικών ερεθισμάτων (Carson et al., 2017).

Η έννοια της τοξικής αρρενωπότητας φαίνεται πως γίνεται ολοένα και πιο ευρέως γνωστή αλλά και αποδεκτή με βάση την πλειοψηφία των συμμετεχόντων της έρευνας. Ο σαφής προσδιορισμός της ορολογίας και των αρνητικών εκφάνσεων της αρρενωπότητας, με την παράλληλη συνέχιση της αύξησης των σχετικών με το ζήτημα επιστημονικών ευρημάτων καθίστανται απαραίτητα. Με αυτό τον τρόπο θα είναι εφικτή η προώθηση μιας περισσότερο υγιούς αντίληψης για τον ανδρισμό και τους φυλετικούς ρόλους, ωφελώντας τόσο τους ίδιους τους άνδρες όσο και το σύνολο της κοινωνίας και κατ' επέκταση το περιβάλλον.

Στο βιβλίο «Is Masculinity Toxic?» διατυπώνεται το ερώτημα τι είδος ανδρών θέλουμε και τι μπορούμε να κάνουμε για να βελτιώσουμε τις πτυχές της αρρενωπότητας που είναι τοξικές. Συμπεραίνεται πως «ίσως πρέπει να είμαστε πιο σαφείς στη δημιουργία και την ενθάρρυνση πολλαπλών αρρενωποτήτων και να απαλλαγούμε από την ιδέα ότι υπάρχει μόνο ένα αληθινό αρσενικό ιδανικό με όλες τις άλλες μορφές που κατατάσσονται κάτω από αυτό. Θα μπορούσαμε να φανταστούμε κάθε τύπο αρρενωπότητας ως μια συλλογή από επιθυμητές ιδιότητες, συμπεριφορές και ρόλους. Κάθε άντρας θα μπορούσε να επιλέξει ένα σύνολο ιδιοτήτων για να δημιουργήσει τη δική του προσωπική αρρενωπότητα. Κανένα σύνολο δεν χρειάζεται να θεωρείται καλύτερο από οποιοδήποτε άλλο, καταργώντας έτσι μια ιεραρχία αρρενωποτήτων.» (Smiler, 2019)

Παράλληλα, σύμφωνα με την ερευνητική ομάδα των Carson et al. για την καθιέρωση θετικής και βιώσιμης σχέσης μεταξύ ανδρών και περιβάλλοντος θα πρέπει να δοθεί έμφαση στην αμφισβήτηση κάθε τοξικά αρρενωπής νόρμας που εμποδίζει περιβαλλοντικά υπεύθυνες συμπεριφορές, να προωθηθεί η περιβαλλοντική εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση, να αναπλαισιωθεί ο ορισμός της αρρενωπότητας από ένα πιο ευρύ σύνολο ιδιοτήτων όπως η ενσυναίσθηση, η συμπόνια και η υπεύθυνη διαχείριση του περιβάλλοντος και να δημιουργηθούν χώροι και κοινότητες που υποστηρίζουν τις περιβαλλοντικά υπεύθυνες συμπεριφορές και αξίες μεταξύ των ανδρών (Carson et al., 2017).

Συμπερασματικά, με βάση τη θεωρητική και ερευνητική προσέγγιση της παρούσας διπλωματικής εργασίας, γίνεται αντιληπτό πως η τοξική πτυχή της αρρενωπότητας δύναται να επιδράσει και στην περιβαλλοντική συνείδηση ορισμένων ανδρών, διαμορφώνοντας τις στάσεις τους. Η κατανόηση της σχέσης αρρενωπότητας - περιβάλλοντος αποτελεί βασική προϋπόθεση προκειμένου να μπορούν να θεσπιστούν κατάλληλες κοινωνικές πολιτικές παρέμβασης που θα αναδιαμορφώσουν τον τρόπο με τον οποίο οι άνδρες αλληλεπιδρούν με το περιβάλλον. Ο επαναπροσδιορισμός και η υποστήριξη των διαφορετικών εκφάνσεων της αρρενωπότητας δύναται να συμβάλει στην εδραίωση ενός πιο δίκαιου και συμπεριληπτικού, χωρίς αποκλεισμούς, κόσμου, ενώ παράλληλα καθίσταται επιτακτικός ώστε να επιτευχθούν οι 17 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης που έχουν τεθεί για το 2030 από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών και να διασφαλιστεί η προστασία του φυσικού μας περιβάλλοντος.

Βιβλιογραφία

- Abdollahi, A., Hosseinian, S., Karbalaie, S., Beh-Pajoo, A., Kesh, Y., & Najafi, M. (2017). The big five personality traits and environmental concern: the moderating roles of individualism/collectivism and gender. *Romanian Journal of Applied Psychology*, 19(1), 1–9. <https://doi.org/10.24913/rjap.19.1.01>
- Agius, C., Rosamond, A. B., & Kinnvall, C. (2021). Populism, Ontological Insecurity and Gendered Nationalism: Masculinity, Climate Denial and Covid-19. *Politics, Religion & Ideology*, 21(4), 432–450. <https://doi.org/10.1080/21567689.2020.1851871>
- Alsmadi, S. (2007). Green Marketing and the Concern over the Environment: Measuring Environmental Consciousness of Jordanian Consumers. *Journal of Promotion Management*, 13(3–4), 339–361. <https://doi.org/10.1080/10496490802306905>
- Appiah-Opoku, S. (2007). Indigenous Beliefs and Environmental Stewardship: A Rural Ghana Experience. *Journal of Cultural Geography*, 24(2), 79–98. <https://doi.org/10.1080/08873630709478212>
- Arbuckle, M. B., & Konisky, D. M. (2015). The Role of Religion in Environmental Attitudes. *Social Science Quarterly*, 96(5), 1244–1263. <https://doi.org/10.1111/SSQU.12213>
- Arnocky Steven, & Stroink Mirella. (2011). *Gender differences in environmentalism: The mediating role of emotional empathy*. Current Research in Social Psychology . <https://psycnet.apa.org/record/2014-37822-001>
- Banet-Weiser, S., & Portwood-Stacer, L. (2017). The traffic in feminism: an introduction to the commentary and criticism on popular feminism. *Feminist Media Studies*, 17(5), 884–888. <https://doi.org/10.1080/14680777.2017.1350517>
- Barry, J., Liddon, L., & Seager, M. (2020). Reactions to Contemporary Narratives about Masculinity: A Pilot Study. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/SSRN.3734314>
- Bennett, G., & Williams, F. (2011). *Mainstream Green: Moving Sustainability from Niche to Normal*. <https://climateaccess.org/resource/mainstream-green-moving-sustainability-niche-normal>
- Berke, D. S., Reidy, D. E., Miller, J. D., & Zeichner, A. (2017). Take it like a man: Gender-threatened men’s experience of gender role discrepancy, emotion activation, and pain tolerance. *Psychology of Men and Masculinity*, 18(1), 62–69. <https://doi.org/10.1037/men0000036>
- Bhana, D. (2012). “Girls are not free” —In and out of the South African school. *International Journal of Educational Development*, 32(2), 352–358. <https://doi.org/10.1016/J.IJEDUDEV.2011.06.002>
- Bicchieri, C., Muldoon, R., & Sontuoso, A. (2018). Social Norms. In *Stanford Encyclopedia of Philosophy* (pp. 7–8). Stanford.

- Briscoe, M. D., Givens, J. E., Hazboun, S. O., & Krannich, R. S. (2019). At home, in public, and in between: gender differences in public, private and transportation pro-environmental behaviors in the US Intermountain West. *Environmental Sociology*, 5(4), 374–392. <https://doi.org/10.1080/23251042.2019.1628333>
- Brough, A. R., Wilkie, J. E. B., Ma, J., Isaac, M. S., & Gal, D. (2016). Is Eco-Friendly Unmanly? The Green-Feminine Stereotype and Its Effect on Sustainable Consumption. *Journal of Consumer Research*, 43(4), 567–582. <https://doi.org/10.1093/JCR/UCW044>
- Burns, J. (2017). *Biopolitics, Toxic Masculinities, Disavowed Histories, and Youth Radicalization*. 29(2), 176–183. <https://doi.org/10.1080/10402659.2017.1308723>
- Call, D. C., Challa, M., & Telingator, C. J. (2021). Providing Affirmative Care to Transgender and Gender Diverse Youth: Disparities, Interventions, and Outcomes. *Current Psychiatry Reports*, 23(6). <https://doi.org/10.1007/S11920-021-01245-9>
- Carson, R., Chan, J., & Curnow, J. (2017). Taking Up Space. *Perspectives*, 4, 77–86. <https://doi.org/10.2307/26241458>
- Cheung, H. (2020). 'What Does Trump Actually Believe on Climate Change?' BBC News. <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-51213003>
- Clements, B. (2012). Exploring public opinion on the issue of climate change in Britain. *British Politics*, 7(2), 183–202. <https://doi.org/10.1057/bp.2012.1>
- Clonan, A., Roberts, K. E., & Holdsworth, M. (2016). Socioeconomic and demographic drivers of red and processed meat consumption: implications for health and environmental sustainability. *Proceedings of the Nutrition Society*, 75(3), 367–373. <https://doi.org/10.1017/S0029665116000100>
- Collado, S., Staats, H., & Sancho, P. (2017). Normative Influences on Adolescents' Self-Reported Pro-Environmental Behaviors: The Role of Parents and Friends. <https://doi.org/10.1177/0013916517744591>, 51(3), 288–314. <https://doi.org/10.1177/0013916517744591>
- Colliver, B., & Jamel, J. (2023). Internalised homophobia Or externalised transphobia: Violence against trans women in a sexual or romantic context. *Toxic Masculinity: Men, Meaning, and Digital Media*, 110–128. <https://doi.org/10.4324/9781003263883-8/INTERNALISED-HOMOPHOBIA-EXTERNALISED-TRANSPHOBIA-BEN-COLLIVER-JOANNA-JAMEL>
- Daggett, C. (2018). Petro-masculinity: Fossil Fuels and Authoritarian Desire. <https://doi.org/10.1177/0305829818775817>, 47(1), 25–44. <https://doi.org/10.1177/0305829818775817>
- Dagher, G. K., Itani, O., & Kassar, A. N. (2015). The Impact of Environment Concern and Attitude on Green Purchasing Behavior: Gender as The Moderator. *Contemporary Management Research*, 11(2), 179–206. <https://doi.org/10.7903/CMR.13625>
- de Boise, S. (2019). Editorial: is masculinity toxic? *NORMA*, 14(3), 147–151.

<https://doi.org/10.1080/18902138.2019.1654742>

- Economou, A., & Halkos, G. (2020). The Gender Environmentalism Gap in Germany and the Netherlands. *Social Science Quarterly*, *101*(3), 1038–1055.
<https://doi.org/10.1111/SSQU.12785>
- Essiz, O., & Mandrik, C. (2022). Intergenerational influence on sustainable consumer attitudes and behaviors: Roles of family communication and peer influence in environmental consumer socialization. *Psychology & Marketing*, *39*(1), 5–26.
<https://doi.org/10.1002/MAR.21540>
- Fan, Y. W., Fang, Y. H., & Cer, J. Z. (2012). The impacts of environmental knowledge on green consumption. *International Conference on Innovation and Management, Koror, Palau*, 15–18.
- FAO and WHO. (2019). Sustainable healthy diets – Guiding principles. In *Sustainable healthy diets*. <https://doi.org/10.4060/ca6640en>
- Farizo, B. A., Oglethorpe, D., & Soliño, M. (2016). Personality traits and environmental choices: On the search for understanding. *Science of the Total Environment*, *566–567*, 157–167.
<https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2016.05.053>
- Farrow, K., Grolleau, G., & Ibanez, L. (2017). Social Norms and Pro-environmental Behavior: A Review of the Evidence. *Ecological Economics*, *140*, 1–13.
<https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2017.04.017>
- Fatha, L., & Ayoubi, R. (2023). A revisit to the role of gender, age, subjective and objective knowledge in consumers' attitudes towards organic food. *Journal of Strategic Marketing*, *31*(3), 499–515. <https://doi.org/10.1080/0965254X.2021.1939405>
- Giordano, S. (2017). *The Confused Stork: Gender Identity Development, Parental and Social Responsibilities*. 133–151. https://doi.org/10.1007/978-3-319-42834-5_9
- Gremillion, H. (2011). Feminism and the mythopoetic men's movement: Some shared concepts of gender. *Women's Studies Journal*, *25*(2), 43–55. www.wsanz.org.nz/
- Gundala, R. R., Nawaz, N., R M, H., Boobalan, K., & Gajenderan, V. K. (2022). Does gender moderate the purchase intention of organic foods? Theory of reasoned action. *Heliyon*, *8*(9), e10478. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2022.e10478>
- Gwendolyn, T. (2019). *How Toxic Masculinity Contributes To Climate Change*. GLOBUS.
<https://globuswarwick.com/2019/10/24/how-toxic-masculinity-contributes-to-climate-change/>
- Haider, S. (2016). The Shooting in Orlando, Terrorism or Toxic Masculinity (or Both?). [Http://Dx.Doi.Org/10.1177/1097184X16664952](http://Dx.Doi.Org/10.1177/1097184X16664952), *19*(5), 555–565.
<https://doi.org/10.1177/1097184X16664952>
- Harrington, C. (2020). *What is "Toxic Masculinity" and Why Does it Matter?* *24*(2), 345–352.
<https://doi.org/10.1177/1097184X20943254>

- Havet, N., Bayart, C., & Bonnel, P. (2021). Why do Gender Differences in Daily Mobility Behaviours persist among workers? *Transportation Research Part A: Policy and Practice*, 145(June 2020), 34–48. <https://doi.org/10.1016/j.tra.2020.12.016>
- Hill, A. L., Miller, E., Switzer, G. E., Yu, L., Heilman, B., Levto, R. G., Vlahovicova, K., Espelage, D. L., Barker, G., & Coulter, R. W. S. (2020). Harmful masculinities among younger men in three countries: Psychometric study of the Man Box Scale. *Preventive Medicine*, 139, 106185. <https://doi.org/10.1016/J.YPMED.2020.106185>
- Hiramatsu, A., Kurisu, K., Hanaki, K., Rosen, M. A., Fukushima, Y., Kondo, Y., Murakami, S., Motoshita, M., & Finkbeiner, M. (2015). Environmental Consciousness in Daily Activities Measured by Negative Prompts. *Sustainability 2016, Vol. 8, Page 24, 8(1)*, 24. <https://doi.org/10.3390/SU8010024>
- Hultman, M., & Pulé, P. (2019). Ecological masculinities : A response to the Manthropocene question? *Routledge International Handbook of Masculinity Studies*, 477–487. <https://doi.org/10.4324/9781315165165-47>
- Hultman, M., & Pulé, P. M. (2018). Ecological Masculinities. *Ecological Masculinities*. <https://doi.org/10.4324/9781315195223>
- Huluka, A. T. (2022). Is there any gender difference in environmental concern? Evidence from the smallholder farmers in Oromia regional state of Ethiopia. *Cogent Social Sciences*, 8(1). <https://doi.org/10.1080/23311886.2022.2103284>
- Hunter, L. M., Hatch, A., & Johnson, A. (2004). Cross-national gender variation in environmental behaviors. *Social Science Quarterly*, 85(3), 677–694. <https://doi.org/10.1111/j.0038-4941.2004.00239.x>
- Irianto, H. (2015). *Consumers' Attitude and Intention towards Organic Food Purchase: An Extension of Theory of Planned Behavior in Gender Perspective*. International Journal of Management, Economics and Social Sciences. <https://doi.org/2304-1366>
- Janmaimool, P., & Chudech, S. (2020). Effect of Domestic and Global Environmental Events on Environmental Concern and Environmental Responsibility among University Students. *Sustainability 2020, Vol. 12, Page 1610, 12(4)*, 1610. <https://doi.org/10.3390/SU12041610>
- Kim, N., & Lee, K. (2023). Environmental Consciousness, Purchase Intention, and Actual Purchase Behavior of Eco-Friendly Products: The Moderating Impact of Situational Context. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(7). <https://doi.org/10.3390/IJERPH20075312>
- Kirby, R., & Kirby, M. (2019). The perils of toxic masculinity: four case studies. *Trends in Urology & Men's Health*, 10(5), 18–20. <https://doi.org/10.1002/TRE.712>
- Kleppestø, T. H., Eftedal, N. H., & Thomsen, L. (2021). Social Dominance Orientation (SDO). *Encyclopedia of Evolutionary Psychological Science*, 7676–7684. https://doi.org/10.1007/978-3-319-19650-3_2602

- Kopsakangas-Savolainen, M., Juutinen, A., Kopsakangas-Savolainen, M., & Juutinen, A. (2013). Energy consumption and savings: A survey-based study of Finnish households. *Journal of Environmental Economics and Policy*, 2(1), 71–92. <https://doi.org/10.1080/21606544.2012.755758>
- Krange, O., Kaltenborn, B. P., & Hultman, M. (2019). Cool dudes in Norway: climate change denial among conservative Norwegian men. *Environmental Sociology*, 5(1), 1–11. <https://doi.org/10.1080/23251042.2018.1488516>
- Lawson, D. F., Stevenson, K. T., Peterson, M. N., Carrier, S. J., Seekamp, E., & Strnad, R. (2019). Evaluating climate change behaviors and concern in the family context. *Environmental Education Research*, 25(5), 678–690. <https://doi.org/10.1080/13504622.2018.1564248>
- Lin, S. T., & Niu, H. J. (2018). Green consumption: Environmental knowledge, environmental consciousness, social norms, and purchasing behavior. *Business Strategy and the Environment*, 27(8), 1679–1688. <https://doi.org/10.1002/BSE.2233>
- Lin, Y. C., & Chang, C. A. (2012). Double Standard: The Role of Environmental Consciousness in Green Product Usage. <https://doi.org/10.1509/Jm.11.0264>, 76(5), 125–134. <https://doi.org/10.1509/JM.11.0264>
- Makhanya, M. (2023). *Causes and Consequences of Toxic Masculinity: Can HeForShe Be a Solution for Gender-Based Violence?* <https://doi.org/10.5772/INTECHOPEN.110872>
- Mallick, R., & Bajpai, S. P. (2019). Impact of Social Media on Environmental Awareness. <https://services.igi-global.com/resolvedoi/resolve.aspx?doi=10.4018/978-1-5225-5291-8.ch007>, 140–149. <https://doi.org/10.4018/978-1-5225-5291-8.ch007>
- Marasco, V. M. (2018). Addressing Hegemonic Masculinity With Adolescent Boys Within the Counseling Relationship. <https://doi.org/10.1080/23727810.2017.1422647>, 4(3), 226–238. <https://doi.org/10.1080/23727810.2017.1422647>
- McCright, A. M. (2010). The effects of gender on climate change knowledge and concern in the American public. *Population and Environment*, 32(1), 66–87. <https://doi.org/10.1007/s1>
- McCright, A. M., & Dunlap, R. E. (2011). Cool dudes: The denial of climate change among conservative white males in the United States. *Global Environmental Change*, 21(4), 1163–1172. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2011.06.003>
- McCright, A. M., & Sundström, A. (2013). Examining Gender Differences in Environmental Concern in the Swedish General Public, 1990–2011. *International Journal of Sociology*, 43(4), 63–86. <https://doi.org/10.2753/IJS0020-7659430402>
- McCright, A. M., & Xiao, C. (2014). Gender and Environmental Concern: Insights from Recent Work and for Future Research. *Society & Natural Resources*, 27(10), 1109–1113. <https://doi.org/10.1080/08941920.2014.918235>
- Meeusen, C. (2014). The Intergenerational Transmission of Environmental Concern: The Influence of Parents and Communication Patterns Within the Family. *The Journal of*

- Environmental Education*, 45(2), 77–90. <https://doi.org/10.1080/00958964.2013.846290>
- Messerschmidt, J. W. (2017). Masculinities and femicide. *Qualitative Sociology Review*, 13(3), 70–78. <https://doi.org/10.18778/1733-8077.13.3.05>
- Milfont, T. L., & Sibley, C. G. (2016). Empathic and social dominance orientations help explain gender differences in environmentalism: A one-year Bayesian mediation analysis. *Personality and Individual Differences*, 90, 85–88. <https://doi.org/10.1016/J.PAID.2015.10.044>
- Modlinska, K., Adamczyk, D., Maison, D., & Pisula, W. (2020). Gender Differences in Attitudes to Vegans/Vegetarians and Their Food Preferences, and Their Implications for Promoting Sustainable Dietary Patterns—A Systematic Review. *Sustainability* 2020, Vol. 12, Page 6292, 12(16), 6292. <https://doi.org/10.3390/SU12166292>
- Noth, F., & Tonzer, L. (2022). Understanding climate activism: Who participates in climate marches such as “Fridays for Future” and what can we learn from it? *Energy Research and Social Science*, 84(March 2019). <https://doi.org/10.1016/j.erss.2021.102360>
- O’Brien, J., & Thondhlana, G. (2019). Plastic bag use in South Africa: Perceptions, practices and potential intervention strategies. *Waste Management*, 84, 320–328. <https://doi.org/10.1016/J.WASMAN.2018.11.051>
- Olofsson, A., & Öhman, S. (2006). General Beliefs and Environmental Concern: Transatlantic Comparisons. *Environment and Behavior*, 38(6), 768–790. <https://doi.org/10.1177/0013916506287388>
- Otinga, C. S. (2014). *Media and environmental awareness in Kenya: the case of TV* [University of Nairobi]. <http://erepository.uonbi.ac.ke/handle/11295/77599>
- Oztekin, C., Teksöz, G., Pamuk, S., Sahin, E., & Kilic, D. S. (2017). Gender perspective on the factors predicting recycling behavior: Implications from the theory of planned behavior. *Waste Management*, 62, 290–302. <https://doi.org/10.1016/J.WASMAN.2016.12.036>
- Pappas, S. (2019). *APA issues first-ever guidelines for practice with men and boys*. Monitor on Psychology. <https://www.apa.org/monitor/2019/01/ce-corner>
- Paulson, S., & Boose, W. (2019). Masculinities and environment. *CAB Reviews: Perspectives in Agriculture, Veterinary Science, Nutrition and Natural Resources*, 14(30). <https://doi.org/10.1079/PAVSNNR201914030>
- Pearse, R. (2017). Gender and climate change. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Climate Change*, 8(2), 1–16. <https://doi.org/10.1002/wcc.451>
- Peattie, K. (2010). Green Consumption: Behavior and Norms. <https://doi.org/10.1146/Annurev-Environ-032609-094328>, 35, 195–228. <https://doi.org/10.1146/ANNUREV-ENVIRON-032609-094328>
- Permana, A. S., Aziz, N. A., & Siong, H. C. (2015). Is mom energy efficient? A study of gender, household energy consumption and family decision making in Indonesia. *Energy Research*

- & *Social Science*, 6, 78–86. <https://doi.org/10.1016/J.ERSS.2014.12.007>
- Putra, M. A. H., Mahfuzah, & Subiyakto, B. (2021). Ecological Awareness Based on Religious Activities. *Proceedings of the 2nd International Conference on Social Sciences Education (ICSSE 2020)*, 525, 312–315. <https://doi.org/10.2991/ASSEHR.K.210222.051>
- Ramstetter, L., & Habersack, F. (2020). Do women make a difference? Analysing environmental attitudes and actions of Members of the European Parliament. *Environmental Politics*, 29(6), 1063–1084. <https://doi.org/10.1080/09644016.2019.1609156>
- Räty, R., & Carlsson-Kanyama, A. (2010). Energy consumption by gender in some European countries. *Energy Policy*, 38(1), 646–649. <https://doi.org/10.1016/J.ENPOL.2009.08.010>
- Reigeluth, C. S., & Addis, M. E. (2016). Adolescent boys' experiences with policing of masculinity: Forms, functions, and consequences. *Psychology of Men and Masculinity*, 17(1), 74–83. <https://doi.org/10.1037/A0039342>
- Ritzel, C., & Mann, S. (2021). The Old Man and the Meat: On Gender Differences in Meat Consumption across Stages of Human Life. *Foods 2021, Vol. 10, Page 2809, 10(11)*, 2809. <https://doi.org/10.3390/FOODS10112809>
- Roberts, L. (2019). *Toxic Masculinity on Television: A Content Analysis of Preferred Adolescent Programs* [The University of Arizona]. <https://www.proquest.com/openview/71b34435fd656e68abda907193a782bb/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y>
- Rosenfeld, D. L., & Tomiyama, A. J. (2021). Gender differences in meat consumption and openness to vegetarianism. *Appetite*, 166, 105475. <https://doi.org/10.1016/J.APPET.2021.105475>
- Rothfuss-Hanke, L. (2022). *What makes a man? Exploring historical and cultural concepts of Masculinity* [University of Education Karlsruhe]. chrome-extension://efaidnbmnribpcajpcglclefindmkaj/https://www.researchgate.net/profile/Leonie-Rothfuss-Hanke/publication/377029928_What_makes_a_man_Exploring_historical_and_cultural_concepts_of_Masculinity/links/6592cb033c472d2e8ea663e2/What-makes-a-man-Exploring-historical-and-cultural-concepts-of-Masculinity.pdf
- Rotundi, L. (2020). *The Issue of Toxic Masculinity*. LUISS Guido Carli.
- Sachdeva, S. (2017). The Influence of Sacred Beliefs in Environmental Risk Perception and Attitudes. *Environment and Behavior*, 49(5), 583–600. https://doi.org/10.1177/0013916516649413/ASSET/IMAGES/LARGE/10.1177_0013916516649413-FIG2.JPEG
- Saikia, R. (2017). Role of mass media in creating environmental awareness. *National Journal of Multidisciplinary Research and Development*, 2(1), 2455–9040. www.nationaljournals.com
- Salahodjaev, R. (2018). Is there a link between cognitive abilities and environmental

- awareness? Cross-national evidence. *Environmental Research*, 166(March), 86–90.
<https://doi.org/10.1016/j.envres.2018.05.031>
- Salter, M. (2019). The Problem With a Fight Against Toxic Masculinity. *The Atlantic*, Feb(27th), 1–8. <https://www.theatlantic.com/health/archive/2019/02/toxic-masculinity-history/583411/>
- Sand, J. (2022). *Climate, Gender and Consumption: A research overview of gender perspectives on sustainable lifestyles*.
- Schaefer, E. (2020). *Toxic Masculinity: Roots, Reality, and Breaking the Cycle*. University of North Carolina at Chapel Hill.
- Schösler, H., de Boer, J., Boersema, J. J., & Aiking, H. (2015). Meat and masculinity among young Chinese, Turkish and Dutch adults in the Netherlands. *Appetite*, 89, 152–159.
<https://doi.org/10.1016/J.APPET.2015.02.013>
- Sculos, B. W. (2017). Who’s Afraid of “Toxic Masculinity”? *Class, Race and Corporate Power*, 5(3), Article 6. <http://digitalcommons.iu.edu/classracecorporatepower/vol5/iss3/6>
- Singh Kushwaha, V. (2015). Mass Media in Disseminating Environmental Awareness. *International Journal of Research -GRANTHAALAYAH*, 3(9SE), 1–4.
<https://doi.org/10.29121/granthaalayah.v3.i9se.2015.3185>
- Smiler, A. P. (2019). *Is Masculinity Toxic?* (WW Norton (ed.)). The Big Idea Series.
- Springer, K. W., & Mouzon, D. M. (2011). Macho men and preventive health care: Implications for older men in different social classes. *Journal of Health and Social Behavior*, 52(2), 212–227.
https://doi.org/10.1177/0022146510393972/ASSET/IMAGES/LARGE/10.1177_0022146510393972-FIG2.JPEG
- Spyridakis, D. (2021). *Environmental impact of Mediterranean diet*.
<https://estia.hua.gr/browse/25117>
- Stoddart, M. C. J., & Tindall, D. B. (2011). Ecofeminism, hegemonic masculinity, and environmental movement participation in British Columbia, Canada, 1998-2007: “women always clean up the mess.” *Sociological Spectrum*, 31(3), 342–368.
<https://doi.org/10.1080/02732173.2011.557065>
- Strapko, N., Hempel, L., MacIlroy, K., & Smith, K. (2016). Gender Differences in Environmental Concern: Reevaluating Gender Socialization. *Society & Natural Resources*, 29(9), 1015–1031. <https://doi.org/10.1080/08941920.2016.1138563>
- Sumpter, K. C. (2015). Masculinity and Meat Consumption: An Analysis Through the Theoretical Lens of Hegemonic Masculinity and Alternative Masculinity Theories. *Sociology Compass*, 9(2), 104–114. <https://doi.org/10.1111/SOC4.12241>
- Sundström, A., & McCright, A. M. (2014). Gender differences in environmental concern among Swedish citizens and politicians. *Environmental Politics*, 23(6), 1082–1095.

<https://doi.org/10.1080/09644016.2014.921462>

- Swim, J. K., Gillis, A. J., & Hamaty, K. J. (2020). Gender Bending and Gender Conformity: The Social Consequences of Engaging in Feminine and Masculine Pro-Environmental Behaviors. *Sex Roles, 82*(5–6), 363–385. <https://doi.org/10.1007/s11199-019-01061-9>
- Taniguchi, H., & Marshall, G. A. (2018). Trust, political orientation, and environmental behavior. *Environmental Politics, 27*(3), 385–410. <https://doi.org/10.1080/09644016.2018.1425275>
- Tindall, D. B., Davies, S., & Mauboulès, Cé. (2003). Activism and Conservation Behavior in an Environmental Movement: The Contradictory Effects of Gender. *Society & Natural Resources, 16*(10), 909–932. <https://doi.org/10.1080/716100620>
- Ureña, F., Bernabéu, R., & Olmeda, M. (2008). Women, men and organic food: differences in their attitudes and willingness to pay. A Spanish case study. *International Journal of Consumer Studies, 32*(1), 18–26. <https://doi.org/10.1111/J.1470-6431.2007.00637.X>
- Vicente-Molina, M. A., Fernández-Sainz, A., & Izagirre-Olaizola, J. (2018). Does gender make a difference in pro-environmental behavior? The case of the Basque Country University students. *Journal of Cleaner Production, 176*, 89–98. <https://doi.org/10.1016/J.JCLEPRO.2017.12.079>
- Vowles, K., & Hultman, M. (2021). Dead White men vs. Greta Thunberg: Nationalism, Misogyny, and Climate Change Denial in Swedish far-right Digital Media. *Australian Feminist Studies, 36*(110), 414–431. <https://doi.org/10.1080/08164649.2022.2062669>
- Waling, A. (2019). Problematising ‘Toxic’ and ‘Healthy’ Masculinity for Addressing Gender Inequalities. *Australian Feminist Studies, 34*(101), 362–375. <https://doi.org/10.1080/08164649.2019.1679021>
- Wang, B., & Li, Y. (2021). Plastic bag usage and the policies: A case study of China. *Waste Management, 126*, 163–169. <https://doi.org/10.1016/J.WASMAN.2021.03.010>
- Wang, Y. (2023). Disasters as opportunities for enhancing sustainability values: Disaster experience and environmental awareness in rural China. *Sustainable Development, 31*(4), 2741–2757. <https://doi.org/10.1002/SD.2544>
- Wansink, B., Soman, D., & Herbst, K. C. (2017). Larger partitions lead to larger sales: Divided grocery carts alter purchase norms and increase sales. *Journal of Business Research, 75*, 202–209. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2016.06.023>
- Whitmarsh, L. (2011). Scepticism and uncertainty about climate change: Dimensions, determinants and change over time. *Global Environmental Change, 21*(2), 690–700. <https://doi.org/10.1016/J.GLOENVCHA.2011.01.016>
- Wilson, G. H. (2023). Real Men Go Green : Environmentalism , Threatened Masculinity , and Identity Recovery. *WWU Graduate School Collection., 1201*.
- Witek, L., & Kuźniar, W. (2020). Green Purchase Behavior: The Effectiveness of Sociodemographic Variables for Explaining Green Purchases in Emerging Market.

Sustainability 2021, Vol. 13, Page 209, 13(1), 209. <https://doi.org/10.3390/SU13010209>

Xiao, C., & McCright, A. M. (2013). Gender Differences in Environmental Concern: Revisiting the Institutional Trust Hypothesis in the USA. *Environment and Behavior*, 47(1), 17–37. <https://doi.org/10.1177/0013916513491571>

Xiao, C., & McCright, A. M. (2014). A Test of the Biographical Availability Argument for Gender Differences in Environmental Behaviors. *Environment and Behavior*, 46(2), 241–263. <https://doi.org/10.1177/0013916512453991>

Yousaf, O., Popat, A., & Hunter, M. S. (2015). An investigation of masculinity attitudes, gender, and attitudes toward psychological help-seeking. *Psychology of Men and Masculinity*, 16(2), 234–237. <https://doi.org/10.1037/A0036241>

Παραρτήματα

Παράρτημα 1: Ενημερωτικό σημείωμα συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου

Ποιος είναι ο στόχος της παρούσας μελέτης;

Η διερεύνηση των συμπεριφορών και στάσεων των ανδρών προς το περιβάλλον σε σχέση με τις γυναίκες και υπό το πρίσμα της τοξικής αρρενωπότητας.

Πού διεξάγεται η παρούσα μελέτη;

Η έρευνα διεξάγεται από τον μεταπτυχιακό φοιτητή Σπυριδάκη Δημήτριο, για τους σκοπούς της εκπόνησης της διπλωματικής του εργασίας στο ΠΜΣ Περιβαλλοντική Επικοινωνία και Προαγωγή της Υγείας του Τμήματος Δημόσιας και Κοινωνικής Υγείας του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, υπό την εποπτεία της Δρ. Ανδρομάχης Μπούνα-Βάιλα. Δεν πρόκειται για κάποιο τεστ με σωστές ή λανθασμένες απαντήσεις. Παρακαλώ σημειώστε απλώς την απάντηση που σας έρχεται αυθόρμητα στο νου σε κάθε ερώτηση. Τα περισσότερα άτομα χρειάζονται περίπου 5-10 λεπτά για να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο.

Τι είναι η τοξική αρρενωπότητα;

Αν και μέχρι σήμερα δεν υπάρχει επίσημα μια κοινά συμφωνημένη αποσαφήνιση της ορολογίας, φαίνεται πως κατά γενική αποδοχή η τοξική αρρενωπότητα αφορά τα παραδοσιακά αρρενωπά μοτίβα συμπεριφοράς και τις προσδοκίες και τους κανόνες που τα διέπουν, τα οποία δύνανται να επιφέρουν αρνητικές επιπτώσεις ευρύτερα στην κοινωνία και να καταστούν βλαπτικά τόσο για τους ίδιους τους άνδρες όσο και για τα υπόλοιπα άτομα.

Τι είναι η περιβαλλοντική συνείδηση;

Αφορά τη συνειδητοποίηση των σύγχρονων περιβαλλοντικών ζητημάτων, την επίγνωση και αποδοχή της σημαντικότητας των επιπτώσεων της ανθρώπινης δραστηριότητας, το ενδιαφέρον για τα μέσα πρόληψης της περιβαλλοντικής υποβάθμισης και την προθυμία ανάληψης δράσης για την προστασία του πλανήτη σε προσωπικό και συλλογικό επίπεδο.

Ποια άτομα μπορούν να συμμετάσχουν στην μελέτη;

Προϋπόθεση για τη συμμετοχή στην έρευνα είναι να είστε άνω των 18 ετών και ο μόνιμος τόπος διαμονής σας να είναι η Ελλάδα. Η συμμετοχή στην έρευνα είναι ανώνυμη και εθελοντική. Τα στοιχεία που θα συλλεχθούν είναι ανώνυμα, εμπιστευτικά και θα χρησιμοποιηθούν στο σύνολο τους αποκλειστικά για τους σκοπούς της έρευνας. Τα δεδομένα θα φυλαχθούν σε ένα κωδικοποιημένο αρχείο και θα καταστραφούν μετά την παρέλευση ενός έτους. Αν αλλάξετε γνώμη σε οποιαδήποτε φάση της διαδικασίας, μπορείτε να αποχωρήσετε χωρίς να αποθηκευτούν οι απαντήσεις σας. Η έρευνα συμμορφώνεται πλήρως με τον κανονισμό 679/2016 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα καθώς και με τη σχετική ελληνική νομοθεσία (ν.4624/2019).

Ελπίζουμε να βρείτε ενδιαφέρουσα τη διαδικασία απάντησης στις ερωτήσεις και σας ευχαριστούμε πολύ για τη συμβολή σας στην έρευνα!

Παράρτημα 2: Δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος

Ηλικία

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 18 - 30	250	78,1	78,1	78,1
31 - 40	48	15,0	15,0	93,1
41 - 50	12	3,8	3,8	96,9
50 <	10	3,1	3,1	100,0
Total	320	100,0	100,0	

Φύλο

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Cisgender Άνδρας	157	49,1	49,1	49,1
Cisgender Γυναίκα	145	45,3	45,3	94,4
Transgender Γυναίκα	1	,3	,3	94,7
Non-binary/Μη δυαδικό	6	1,9	1,9	96,6
Άντρας	6	1,9	1,9	98,4
Γυναίκα	3	,9	,9	99,4
Gender non conforming	1	,3	,3	99,7
Only 2 genders TOPG	1	,3	,3	100,0
Total	320	100,0	100,0	

Σεξουαλική Ταυτότητα

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Γκέι (Gay)	46	14,4	14,4	14,4
Λεσβία (Lesbian)	3	,9	,9	15,3
Ετεροφυλόφιλο@ (Straight)	221	69,1	69,1	84,4
Αμφιφυλόφιλο@ (Bisexual)	26	8,1	8,1	92,5
Πανσεξουαλ (Pansexual)	14	4,4	4,4	96,9
Κουίρ (Queer)	6	1,9	1,9	98,8
Τίποτα από τα παραπάνω	1	,3	,3	99,1
Asexual	1	,3	,3	99,4
grizzly sexual	1	,3	,3	99,7
Bicurious	1	,3	,3	100,0
Total	320	100,0	100,0	

Μορφωτικό επίπεδο

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	25	7,8	7,8	7,8
Τριτοβάθμια εκπαίδευση	177	55,3	55,3	63,1
Μεταπτυχιακό	106	33,1	33,1	96,3
Διδακτορικό	12	3,8	3,8	100,0
Total	320	100,0	100,0	

Είδος απασχόλησης

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Δημόσιος τομέας	31	9,7	9,7	9,7
Ιδιωτικός τομέας	168	52,5	52,5	62,2
Ελεύθερο επάγγελμα	53	16,6	16,6	78,8
Σπουδές	50	15,6	15,6	94,4
Ανεργία	18	5,6	5,6	100,0
Total	320	100,0	100,0	

Παράρτημα 3: Απαντήσεις ολόκληρου του δείγματος

Κατά τη γνώμη μου, ένας άντρας δεν πρέπει να κάνει δουλειές του σπιτιού

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	283	88,4	88,4	88,4
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	9	2,8	2,8	91,3
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	6	1,9	1,9	93,1
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	4	1,3	1,3	94,4
	Συμφωνώ απόλυτα	18	5,6	5,6	100,0
	Total	320	100,0	100,0	

Κατά τη γνώμη μου, οι άντρες θα πρέπει να χρησιμοποιούν βία για να λάβουν σεβασμό αν χρειαστεί

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	290	90,6	90,6	90,6
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	7	2,2	2,2	92,8
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	7	2,2	2,2	95,0
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	2	,6	,6	95,6
	Συμφωνώ απόλυτα	14	4,4	4,4	100,0
	Total	320	100,0	100,0	

Κατά τη γνώμη μου, ένας άντρας που μιλάει πολύ για τις ανησυχίες, τους φόβους και τα προβλήματά του δεν πρέπει να λαμβάνει σεβασ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	270	84,4	84,4	84,4
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	20	6,3	6,3	90,6
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	9	2,8	2,8	93,4
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	6	1,9	1,9	95,3
	Συμφωνώ απόλυτα	15	4,7	4,7	100,0
	Total	320	100,0	100,0	

Κατά τη γνώμη μου, ένας πραγματικός άντρας πρέπει να έχει όσο περισσότερους σεξουαλικούς συντρόφους μπορεί

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	261	81,6	81,6	81,6
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	25	7,8	7,8	89,4
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	16	5,0	5,0	94,4
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	6	1,9	1,9	96,3
	Συμφωνώ απόλυτα	12	3,8	3,8	100,0
	Total	320	100,0	100,0	

Κατά τη γνώμη μου, ένας γκέι δεν είναι «πραγματικός άντρας».

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	248	77,5	77,5	77,5
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	27	8,4	8,4	85,9
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	23	7,2	7,2	93,1
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	5	1,6	1,6	94,7
	Συμφωνώ απόλυτα	17	5,3	5,3	100,0
	Total	320	100,0	100,0	

Κατά τη γνώμη μου, τα περιβαλλοντικά ζητήματα είναι σημαντικά προβλήματα προς επίλυση.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	10	3,1	3,1	3,1
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	9	2,8	2,8	5,9
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	11	3,4	3,4	9,4
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	56	17,5	17,5	26,9
	Συμφωνώ απόλυτα	234	73,1	73,1	100,0
	Total	320	100,0	100,0	

Κατά τη γνώμη μου, οι όροι «οικολογικό/φιλικό προς το περιβάλλον» είναι ύποπτοι

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	110	34,4	34,4	34,4
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	81	25,3	25,3	59,7
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	74	23,1	23,1	82,8
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	36	11,3	11,3	94,1
	Συμφωνώ απόλυτα	19	5,9	5,9	100,0
	Total	320	100,0	100,0	

Κατά τη γνώμη μου, η ατομική δράση δεν θα βελτιώσει το περιβάλλον

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	151	47,2	47,2	47,2
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	71	22,2	22,2	69,4
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	52	16,3	16,3	85,6
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	24	7,5	7,5	93,1
	Συμφωνώ απόλυτα	22	6,9	6,9	100,0
	Total	320	100,0	100,0	

Κατά τη γνώμη μου, οι φυσικοί πόροι είναι σπάνιοι, επομένως πρέπει να χρησιμοποιούνται με σύνεση

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	15	4,7	4,7	4,7
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	13	4,1	4,1	8,8
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	41	12,8	12,8	21,6
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	72	22,5	22,5	44,1
	Συμφωνώ απόλυτα	179	55,9	55,9	100,0
	Total	320	100,0	100,0	

Κατά τη γνώμη μου, η υπερθέρμανση του πλανήτη δεν συμβαίνει τόσο έντονα όσο την παρουσιάζουν στα μέσα ενημέρωσης

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	163	50,9	50,9	50,9
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	77	24,1	24,1	75,0
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	42	13,1	13,1	88,1
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	15	4,7	4,7	92,8
	Συμφωνώ απόλυτα	23	7,2	7,2	100,0
	Total	320	100,0	100,0	

Η κλιματική αλλαγή είναι ένα επείγον ζήτημα που μου προκαλεί ανησυχία

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	12	3,8	3,8	3,8
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	12	3,8	3,8	7,5
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	42	13,1	13,1	20,6
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	96	30,0	30,0	50,6
	Συμφωνώ απόλυτα	158	49,4	49,4	100,0
	Total	320	100,0	100,0	

Εκνευρίζομαι όταν κάποιος μολύνει το περιβάλλον

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	13	4,1	4,1	4,1
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	10	3,1	3,1	7,2
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	28	8,8	8,8	15,9
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	83	25,9	25,9	41,9
	Συμφωνώ απόλυτα	186	58,1	58,1	100,0
	Total	320	100,0	100,0	

Όταν δεν ανακυκλώνω τις συσκευασίες μου αισθάνομαι τύψεις

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	38	11,9	11,9	11,9
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	36	11,3	11,3	23,1
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	62	19,4	19,4	42,5
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	110	34,4	34,4	76,9
	Συμφωνώ απόλυτα	74	23,1	23,1	100,0
	Total	320	100,0	100,0	

Νιώθω ικανοποίηση όταν η διατροφή που ακολουθώ είναι φιλική προς το περιβάλλον

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	40	12,5	12,5	12,5
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	41	12,8	12,8	25,3
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	94	29,4	29,4	54,7
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	72	22,5	22,5	77,2
	Συμφωνώ απόλυτα	73	22,8	22,8	100,0
	Total	320	100,0	100,0	

Στη πραγματικότητα δεν με απασχολεί καθόλου το περιβάλλον

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	210	65,6	65,6	65,6
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	71	22,2	22,2	87,8
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	21	6,6	6,6	94,4
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	7	2,2	2,2	96,6
	Συμφωνώ απόλυτα	11	3,4	3,4	100,0
	Total	320	100,0	100,0	

Συχνά επιλέγω να μετακινηθώ με τα πόδια ή με τα μέσα μαζικής μεταφοράς για να μειώσω τους ρύπους μου

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	57	17,8	17,8	17,8
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	50	15,6	15,6	33,4
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	79	24,7	24,7	58,1
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	68	21,3	21,3	79,4
	Συμφωνώ απόλυτα	66	20,6	20,6	100,0
	Total	320	100,0	100,0	

Όταν αγοράζω ένα προϊόν, λαμβάνω πάντα υπόψη τον αντίκτυπό του στο περιβάλλον

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	52	16,3	16,3	16,3
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	78	24,4	24,4	40,6
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	109	34,1	34,1	74,7
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	72	22,5	22,5	97,2
	Συμφωνώ απόλυτα	9	2,8	2,8	100,0
	Total	320	100,0	100,0	

Συνήθως χρησιμοποιώ πλαστικές σακούλες για τα ψώνια μου

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	71	22,2	22,2	22,2
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	103	32,2	32,2	54,4
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	67	20,9	20,9	75,3
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	52	16,3	16,3	91,6
	Συμφωνώ απόλυτα	27	8,4	8,4	100,0
	Total	320	100,0	100,0	

Ανακυκλώνω πάντα τις συσκευασίες των απορριμμάτων μου

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	35	10,9	10,9	10,9
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	49	15,3	15,3	26,3
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	65	20,3	20,3	46,6
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	103	32,2	32,2	78,8
	Συμφωνώ απόλυτα	68	21,3	21,3	100,0
	Total	320	100,0	100,0	

Καταναλώνω συχνά κρέας παρότι γνωρίζω ότι μπορεί να έχει αρνητική επίπτωση στο περιβάλλον

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	36	11,3	11,3	11,3
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	29	9,1	9,1	20,3
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	64	20,0	20,0	40,3
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	95	29,7	29,7	70,0
	Συμφωνώ απόλυτα	96	30,0	30,0	100,0
	Total	320	100,0	100,0	

Αν κάποιος μάθαινε ότι νοιάζομαι για το περιβάλλον θα αισθανόμουν αμήχανα

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	272	85,0	85,0	85,0
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	18	5,6	5,6	90,6
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	17	5,3	5,3	95,9
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	7	2,2	2,2	98,1
	Συμφωνώ απόλυτα	6	1,9	1,9	100,0
	Total	320	100,0	100,0	

Κατά τη γνώμη μου, τα βιολογικά / οργανικά τρόφιμα επιλέγονται κυρίως από γυναίκες

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	116	36,3	36,3	36,3
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	67	20,9	20,9	57,2
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	77	24,1	24,1	81,3
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	41	12,8	12,8	94,1
	Συμφωνώ απόλυτα	19	5,9	5,9	100,0
	Total	320	100,0	100,0	

Κατά τη γνώμη μου, ένας πραγματικός άνδρας δεν θα ήταν ποτέ vegetarian ή vegan

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	266	83,1	83,1	83,1
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	18	5,6	5,6	88,8
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	15	4,7	4,7	93,4
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	5	1,6	1,6	95,0
	Συμφωνώ απόλυτα	16	5,0	5,0	100,0
	Total	320	100,0	100,0	

Κατά τη γνώμη μου, ένας άνδρας που ασχολείται με το περιβάλλον είναι πιθανό να μην είναι τόσο αρρενωπός ή και να είναι ομοφυλόφιλος

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	255	79,7	79,7	79,7
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	27	8,4	8,4	88,1
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	15	4,7	4,7	92,8
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	9	2,8	2,8	95,6
	Συμφωνώ απόλυτα	14	4,4	4,4	100,0
	Total	320	100,0	100,0	

Δεν επιλέγω επαναχρησιμοποιούμενες σακούλες / πάνινες τσάντες στα ψώνια μου διότι νιώθω ότι δεν ταιριάζουν με την εικόνα μου

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	284	88,8	88,8	88,8
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	10	3,1	3,1	91,9
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	7	2,2	2,2	94,1
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	5	1,6	1,6	95,6
	Συμφωνώ απόλυτα	14	4,4	4,4	100,0
	Total	320	100,0	100,0	

Κατά τη γνώμη μου, οι περισσότεροι άνδρες δεν νοιάζονται καθόλου για το περιβάλλον

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	98	30,6	30,6	30,6
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	66	20,6	20,6	51,3
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	89	27,8	27,8	79,1
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	50	15,6	15,6	94,7
	Συμφωνώ απόλυτα	17	5,3	5,3	100,0
	Total	320	100,0	100,0	

Κατά τη γνώμη μου, η τοξική αρρενωπότητα είναι ένας άστοχος όρος

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	175	54,7	54,7	54,7
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	55	17,2	17,2	71,9
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	37	11,6	11,6	83,4
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	21	6,6	6,6	90,0
	Συμφωνώ απόλυτα	32	10,0	10,0	100,0
	Total	320	100,0	100,0	

Κατά τη γνώμη μου, η τοξική αρρενωπότητα επηρεάζει τις αντιλήψεις και στάσεις των ανδρών προς το περιβάλλον

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	42	13,1	13,1	13,1
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	38	11,9	11,9	25,0
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	78	24,4	24,4	49,4
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	95	29,7	29,7	79,1
	Συμφωνώ απόλυτα	67	20,9	20,9	100,0
	Total	320	100,0	100,0	

Κατά τη γνώμη μου, η τοξική αρρενωπότητα ευθύνεται εν μέρει για την περιβαλλοντική κρίση.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	100	31,3	31,3	31,3
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	48	15,0	15,0	46,3
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	99	30,9	30,9	77,2
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	54	16,9	16,9	94,1
	Συμφωνώ απόλυτα	19	5,9	5,9	100,0
	Total	320	100,0	100,0	

Κατά τη γνώμη μου, η τοξική αρρενωπότητα αφορά κάποιους άνδρες και όχι όλους τους άνδρες.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	49	15,3	15,3	15,3
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	27	8,4	8,4	23,8
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	53	16,6	16,6	40,3
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	66	20,6	20,6	60,9
	Συμφωνώ απόλυτα	125	39,1	39,1	100,0
	Total	320	100,0	100,0	

Παράρτημα 4: Απαντήσεις ανδρών

Κατά τη γνώμη μου, ένας άντρας δεν πρέπει να κάνει δουλειές του σπιτιού^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	146	89,6	89,6	89,6
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	2	1,2	1,2	90,8
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	4	2,5	2,5	93,3
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	1	,6	,6	93,9
	Συμφωνώ απόλυτα	10	6,1	6,1	100,0
Total		163	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας

Κατά τη γνώμη μου, οι άντρες θα πρέπει να χρησιμοποιούν βία για να λάβουν σεβασμό αν χρειαστεί^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	149	91,4	91,4	91,4
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	3	1,8	1,8	93,3
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	2	1,2	1,2	94,5
	Συμφωνώ απόλυτα	9	5,5	5,5	100,0
	Total		163	100,0	100,0

a. Φύλο = Άντρας

Κατά τη γνώμη μου, ένας άντρας που μιλάει πολύ για τις ανησυχίες, τους φόβους και τα προβλήματά του δεν πρέπει να λαμβάνει σεβασμό^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	141	86,5	86,5	86,5
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	10	6,1	6,1	92,6
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	2	1,2	1,2	93,9
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	3	1,8	1,8	95,7
	Συμφωνώ απόλυτα	7	4,3	4,3	100,0
Total		163	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας

Κατά τη γνώμη μου, ένας πραγματικός άντρας πρέπει να έχει όσο περισσότερους σεξουαλικούς συντρόφους μπορεί^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	138	84,7	84,7	84,7
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	11	6,7	6,7	91,4
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	6	3,7	3,7	95,1
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	2	1,2	1,2	96,3
	Συμφωνώ απόλυτα	6	3,7	3,7	100,0
	Total		163	100,0	100,0

a. Φύλο = Άντρας

Κατά τη γνώμη μου, ένας γκέι δεν είναι «πραγματικός άντρας»^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	128	78,5	78,5	78,5
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	17	10,4	10,4	89,0
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	9	5,5	5,5	94,5
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	1	,6	,6	95,1
	Συμφωνώ απόλυτα	8	4,9	4,9	100,0
Total		163	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας

Κατά τη γνώμη μου, τα περιβαλλοντικά ζητήματα είναι σημαντικά προβλήματα προς επίλυση.^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	7	4,3	4,3	4,3
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	3	1,8	1,8	6,1
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	5	3,1	3,1	9,2
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	33	20,2	20,2	29,4
	Συμφωνώ απόλυτα	115	70,6	70,6	100,0
	Total	163	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας

Κατά τη γνώμη μου, οι όροι «οικολογικό/φιλικό προς το περιβάλλον» είναι ύποπτοι.^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	51	31,3	31,3	31,3
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	49	30,1	30,1	61,3
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	37	22,7	22,7	84,0
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	18	11,0	11,0	95,1
	Συμφωνώ απόλυτα	8	4,9	4,9	100,0
	Total	163	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας

Κατά τη γνώμη μου, η ατομική δράση δεν θα βελτιώσει το περιβάλλον.^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	81	49,7	49,7	49,7
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	33	20,2	20,2	69,9
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	28	17,2	17,2	87,1
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	11	6,7	6,7	93,9
	Συμφωνώ απόλυτα	10	6,1	6,1	100,0
	Total	163	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας

Κατά τη γνώμη μου, οι φυσικοί πόροι είναι σπάνιοι, επομένως πρέπει να χρησιμοποιούνται με σύνεση.^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	11	6,7	6,7	6,7
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	2	1,2	1,2	8,0
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	22	13,5	13,5	21,5
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	37	22,7	22,7	44,2
	Συμφωνώ απόλυτα	91	55,8	55,8	100,0
	Total	163	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας

Κατά τη γνώμη μου, η υπερθέρμανση του πλανήτη δεν συμβαίνει τόσο έντονα όσο την παρουσιάζουν στα μέσα ενημέρωσης.^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	81	49,7	49,7	49,7
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	43	26,4	26,4	76,1
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	21	12,9	12,9	89,0
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	6	3,7	3,7	92,6
	Συμφωνώ απόλυτα	12	7,4	7,4	100,0
	Total	163	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας

Η κλιματική αλλαγή είναι ένα επείγον ζήτημα που μου προκαλεί ανησυχία^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	8	4,9	4,9	4,9
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	3	1,8	1,8	6,7
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	22	13,5	13,5	20,2
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	54	33,1	33,1	53,4
	Συμφωνώ απόλυτα	76	46,6	46,6	100,0
	Total	163	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας

Εκνευρίζομαι όταν κάποιος μολύνει το περιβάλλον^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	7	4,3	4,3	4,3
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	4	2,5	2,5	6,7
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	11	6,7	6,7	13,5
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	46	28,2	28,2	41,7
	Συμφωνώ απόλυτα	95	58,3	58,3	100,0
	Total	163	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας

Όταν δεν ανακυκλώνω τις συσκευασίες μου αισθάνομαι τύψεις^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	20	12,3	12,3	12,3
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	18	11,0	11,0	23,3
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	29	17,8	17,8	41,1
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	59	36,2	36,2	77,3
	Συμφωνώ απόλυτα	37	22,7	22,7	100,0
	Total	163	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας

Στη πραγματικότητα δεν με απασχολεί καθόλου το περιβάλλον^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	102	62,6	62,6	62,6
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	40	24,5	24,5	87,1
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	11	6,7	6,7	93,9
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	3	1,8	1,8	95,7
	Συμφωνώ απόλυτα	7	4,3	4,3	100,0
	Total	163	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας

Νιώθω ικανοποίηση όταν η διατροφή που ακολουθώ είναι φιλική προς το περιβάλλον^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	21	12,9	12,9	12,9
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	23	14,1	14,1	27,0
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	52	31,9	31,9	58,9
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	28	17,2	17,2	76,1
	Συμφωνώ απόλυτα	39	23,9	23,9	100,0
	Total	163	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας

Συχνά επιλέγω να μετακινηθώ με τα πόδια ή με τα μέσα μαζικής μεταφοράς για να μειώσω τους ρύπους μου^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	30	18,4	18,4	18,4
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	23	14,1	14,1	32,5
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	38	23,3	23,3	55,8
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	34	20,9	20,9	76,7
	Συμφωνώ απόλυτα	38	23,3	23,3	100,0
	Total	163	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας

Όταν αγοράζω ένα προϊόν, λαμβάνω πάντα υπόψη τον αντίκτυπό του στο περιβάλλον^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	31	19,0	19,0	19,0
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	41	25,2	25,2	44,2
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	55	33,7	33,7	77,9
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	32	19,6	19,6	97,5
	Συμφωνώ απόλυτα	4	2,5	2,5	100,0
	Total	163	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας

Συνήθως χρησιμοποιώ πλαστικές σακούλες για τα ψώνια μου^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	40	24,5	24,5	24,5
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	55	33,7	33,7	58,3
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	28	17,2	17,2	75,5
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	25	15,3	15,3	90,8
	Συμφωνώ απόλυτα	15	9,2	9,2	100,0
	Total	163	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας

Ανακυκλώνω πάντα τις συσκευασίες των απορριμμάτων μου^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	18	11,0	11,0	11,0
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	28	17,2	17,2	28,2
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	31	19,0	19,0	47,2
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	54	33,1	33,1	80,4
	Συμφωνώ απόλυτα	32	19,6	19,6	100,0
	Total	163	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας

Καταναλώνω συχνά κρέας παρότι γνωρίζω ότι μπορεί να έχει αρνητική επίπτωση στο περιβάλλον^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	20	12,3	12,3	12,3
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	17	10,4	10,4	22,7
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	24	14,7	14,7	37,4
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	51	31,3	31,3	68,7
	Συμφωνώ απόλυτα	51	31,3	31,3	100,0
	Total	163	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας

Αν κάποιος μάθαινε ότι νοιάζομαι για το περιβάλλον θα αισθανόμουν αμήχανα^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	135	82,8	82,8	82,8
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	12	7,4	7,4	90,2
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	8	4,9	4,9	95,1
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	3	1,8	1,8	96,9
	Συμφωνώ απόλυτα	5	3,1	3,1	100,0
	Total	163	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας

Κατά τη γνώμη μου, τα βιολογικά / οργανικά τρόφιμα επιλέγονται κυρίως από γυναίκες^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	55	33,7	33,7	33,7
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	36	22,1	22,1	55,8
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	43	26,4	26,4	82,2
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	19	11,7	11,7	93,9
	Συμφωνώ απόλυτα	10	6,1	6,1	100,0
	Total	163	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας

Κατά τη γνώμη μου, ένας πραγματικός άνδρας δεν θα ήταν ποτέ vegetarian ή vegan^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	139	85,3	85,3	85,3
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	9	5,5	5,5	90,8
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	5	3,1	3,1	93,9
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	3	1,8	1,8	95,7
	Συμφωνώ απόλυτα	7	4,3	4,3	100,0
	Total	163	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας

Κατά τη γνώμη μου, ένας άνδρας που ασχολείται με το περιβάλλον είναι πιθανό να μην είναι τόσο αρρενωπός ή και να είναι ομοφυλόφιλος^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	131	80,4	80,4	80,4
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	15	9,2	9,2	89,6
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	6	3,7	3,7	93,3
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	3	1,8	1,8	95,1
	Συμφωνώ απόλυτα	8	4,9	4,9	100,0
	Total	163	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας

Δεν επιλέγω επαναχρησιμοποιούμενες σακούλες / πάνινες τσάντες στα ψώνια μου διότι νιώθω ότι δεν ταιριάζουν με την εικόνα μου^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	149	91,4	91,4	91,4
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	2	1,2	1,2	92,6
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	2	1,2	1,2	93,9
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	2	1,2	1,2	95,1
	Συμφωνώ απόλυτα	8	4,9	4,9	100,0
	Total	163	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας

Κατά τη γνώμη μου, οι περισσότεροι άνδρες δεν νοιάζονται καθόλου για το περιβάλλον^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	49	30,1	30,1	30,1
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	37	22,7	22,7	52,8
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	42	25,8	25,8	78,5
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	27	16,6	16,6	95,1
	Συμφωνώ απόλυτα	8	4,9	4,9	100,0
	Total	163	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας

Κατά τη γνώμη μου, η τοξική αρρενωπότητα είναι ένας άστοχος όρος^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	92	56,4	56,4	56,4
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	27	16,6	16,6	73,0
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	19	11,7	11,7	84,7
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	11	6,7	6,7	91,4
	Συμφωνώ απόλυτα	14	8,6	8,6	100,0
	Total	163	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας

Κατά τη γνώμη μου, η τοξική αρρενωπότητα επηρεάζει τις αντιλήψεις και στάσεις των ανδρών προς το περιβάλλον^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	21	12,9	12,9	12,9
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	19	11,7	11,7	24,5
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	38	23,3	23,3	47,9
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	51	31,3	31,3	79,1
	Συμφωνώ απόλυτα	34	20,9	20,9	100,0
	Total	163	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας

Κατά τη γνώμη μου, η τοξική αρρενωπότητα ευθύνεται εν μέρει για την περιβαλλοντική κρίση.^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	46	28,2	28,2	28,2
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	25	15,3	15,3	43,6
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	51	31,3	31,3	74,8
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	30	18,4	18,4	93,3
	Συμφωνώ απόλυτα	11	6,7	6,7	100,0
	Total	163	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας

Κατά τη γνώμη μου, η τοξική αρρενωπότητα αφορά κάποιους άνδρες και όχι όλους τους άνδρες.^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	32	19,6	19,6	19,6
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	16	9,8	9,8	29,4
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	24	14,7	14,7	44,2
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	31	19,0	19,0	63,2
	Συμφωνώ απόλυτα	60	36,8	36,8	100,0
	Total	163	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας

Παράρτημα 5: Απαντήσεις δείγματος χωρίς τους άνδρες

Κατά τη γνώμη μου, ένας άντρας δεν πρέπει να κάνει δουλειές του σπιτιού^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	137	87,3	87,3	87,3
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	7	4,5	4,5	91,7
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	2	1,3	1,3	93,0
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	3	1,9	1,9	94,9
	Συμφωνώ απόλυτα	8	5,1	5,1	100,0
	Total	157	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άλλο

Κατά τη γνώμη μου, οι άντρες θα πρέπει να χρησιμοποιούν βία για να λάβουν σεβασμό αν χρειαστεί^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	141	89,8	89,8	89,8
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	4	2,5	2,5	92,4
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	5	3,2	3,2	95,5
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	2	1,3	1,3	96,8
	Συμφωνώ απόλυτα	5	3,2	3,2	100,0
	Total	157	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άλλο

Κατά τη γνώμη μου, ένας πραγματικός άντρας πρέπει να έχει όσο περισσότερους σεξουαλικούς συντρόφους μπορεί^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	123	78,3	78,3	78,3
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	14	8,9	8,9	87,3
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	10	6,4	6,4	93,6
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	4	2,5	2,5	96,2
	Συμφωνώ απόλυτα	6	3,8	3,8	100,0
	Total	157	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άλλο

Κατά τη γνώμη μου, ένας άντρας που μιλάει πολύ για τις ανησυχίες, τους φόβους και τα προβλήματά του δεν πρέπει να λαμβάνει σεβασμό^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	129	82,2	82,2	82,2
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	10	6,4	6,4	88,5
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	7	4,5	4,5	93,0
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	3	1,9	1,9	94,9
	Συμφωνώ απόλυτα	8	5,1	5,1	100,0
	Total	157	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άλλο

Κατά τη γνώμη μου, ένας γκέι δεν είναι «πραγματικός άντρας».^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	120	76,4	76,4	76,4
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	10	6,4	6,4	82,8
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	14	8,9	8,9	91,7
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	4	2,5	2,5	94,3
	Συμφωνώ απόλυτα	9	5,7	5,7	100,0
	Total	157	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άλλο

Κατά τη γνώμη μου, τα περιβαλλοντικά ζητήματα είναι σημαντικά προβλήματα προς επίλυση.^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	3	1,9	1,9	1,9
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	6	3,8	3,8	5,7
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	6	3,8	3,8	9,6
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	23	14,6	14,6	24,2
	Συμφωνώ απόλυτα	119	75,8	75,8	100,0
	Total	157	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άλλο

Κατά τη γνώμη μου, οι όροι «οικολογικό/φιλικό προς το περιβάλλον» είναι ύποπτοι.^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	59	37,6	37,6	37,6
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	32	20,4	20,4	58,0
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	37	23,6	23,6	81,5
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	18	11,5	11,5	93,0
	Συμφωνώ απόλυτα	11	7,0	7,0	100,0
	Total	157	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άλλο

Κατά τη γνώμη μου, η ατομική δράση δεν θα βελτιώσει το περιβάλλον.^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	70	44,6	44,6	44,6
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	38	24,2	24,2	68,8
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	24	15,3	15,3	84,1
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	13	8,3	8,3	92,4
	Συμφωνώ απόλυτα	12	7,6	7,6	100,0
	Total	157	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άλλο

Κατά τη γνώμη μου, οι φυσικοί πόροι είναι σπάνιοι, επομένως πρέπει να χρησιμοποιούνται με σύνεση.^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	4	2,5	2,5	2,5
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	11	7,0	7,0	9,6
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	19	12,1	12,1	21,7
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	35	22,3	22,3	43,9
	Συμφωνώ απόλυτα	88	56,1	56,1	100,0
	Total	157	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άλλο

Κατά τη γνώμη μου, η υπερθέρμανση του πλανήτη δεν συμβαίνει τόσο έντονα όσο την παρουσιάζουν στα μέσα ενημέρωσης.^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	82	52,2	52,2	52,2
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	34	21,7	21,7	73,9
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	21	13,4	13,4	87,3
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	9	5,7	5,7	93,0
	Συμφωνώ απόλυτα	11	7,0	7,0	100,0
	Total	157	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άλλο

Η κλιματική αλλαγή είναι ένα επείγον ζήτημα που μου προκαλεί ανησυχία^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	4	2,5	2,5	2,5
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	9	5,7	5,7	8,3
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	20	12,7	12,7	21,0
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	42	26,8	26,8	47,8
	Συμφωνώ απόλυτα	82	52,2	52,2	100,0
	Total	157	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άλλο

Εκνευρίζομαι όταν κάποιος μολύνει το περιβάλλον^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	6	3,8	3,8	3,8
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	6	3,8	3,8	7,6
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	17	10,8	10,8	18,5
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	37	23,6	23,6	42,0
	Συμφωνώ απόλυτα	91	58,0	58,0	100,0
	Total	157	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άλλο

Όταν δεν ανακυκλώνω τις συσκευασίες μου αισθάνομαι τύψεις^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	18	11,5	11,5	11,5
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	18	11,5	11,5	22,9
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	33	21,0	21,0	43,9
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	51	32,5	32,5	76,4
	Συμφωνώ απόλυτα	37	23,6	23,6	100,0
	Total	157	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άλλο

Νιώθω ικανοποίηση όταν η διατροφή που ακολουθώ είναι φιλική προς το περιβάλλον^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	19	12,1	12,1	12,1
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	18	11,5	11,5	23,6
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	42	26,8	26,8	50,3
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	44	28,0	28,0	78,3
	Συμφωνώ απόλυτα	34	21,7	21,7	100,0
	Total	157	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άλλο

Στη πραγματικότητα δεν με απασχολεί καθόλου το περιβάλλον^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	108	68,8	68,8	68,8
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	31	19,7	19,7	88,5
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	10	6,4	6,4	94,9
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	4	2,5	2,5	97,5
	Συμφωνώ απόλυτα	4	2,5	2,5	100,0
	Total	157	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άλλο

Συχνά επιλέγω να μετακινηθώ με τα πόδια ή με τα μέσα μαζικής μεταφοράς για να μειώσω τους ρύπους μου^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	27	17,2	17,2	17,2
Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	27	17,2	17,2	34,4
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	41	26,1	26,1	60,5
Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	34	21,7	21,7	82,2
Συμφωνώ απόλυτα	28	17,8	17,8	100,0
Total	157	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άλλο

Όταν αγοράζω ένα προϊόν, λαμβάνω πάντα υπόψη τον αντίκτυπο του στο περιβάλλον^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	21	13,4	13,4	13,4
Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	37	23,6	23,6	36,9
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	54	34,4	34,4	71,3
Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	40	25,5	25,5	96,8
Συμφωνώ απόλυτα	5	3,2	3,2	100,0
Total	157	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άλλο

Συνήθως χρησιμοποιώ πλαστικές σακούλες για τα ψώνια μου^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	31	19,7	19,7	19,7
Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	48	30,6	30,6	50,3
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	39	24,8	24,8	75,2
Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	27	17,2	17,2	92,4
Συμφωνώ απόλυτα	12	7,6	7,6	100,0
Total	157	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άλλο

Ανακυκλώνω πάντα τις συσκευασίες των απορριμμάτων μου^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	17	10,8	10,8	10,8
Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	21	13,4	13,4	24,2
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	34	21,7	21,7	45,9
Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	49	31,2	31,2	77,1
Συμφωνώ απόλυτα	36	22,9	22,9	100,0
Total	157	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άλλο

Καταναλώνω συχνά κρέας παρότι γνωρίζω ότι μπορεί να έχει αρνητική επίπτωση στο περιβάλλον^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	16	10,2	10,2	10,2
Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	12	7,6	7,6	17,8
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	40	25,5	25,5	43,3
Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	44	28,0	28,0	71,3
Συμφωνώ απόλυτα	45	28,7	28,7	100,0
Total	157	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άλλο

**Αν κάποιος μάθαινε ότι νοιάζομαι για το περιβάλλον θα αισθανόμουν
αμήχανα^a**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	137	87,3	87,3	87,3
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	6	3,8	3,8	91,1
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	9	5,7	5,7	96,8
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	4	2,5	2,5	99,4
	Συμφωνώ απόλυτα	1	,6	,6	100,0
	Total	157	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άλλο

**Κατά τη γνώμη μου, τα βιολογικά / οργανικά τρόφιμα επιλέγονται κυρίως
από γυναίκες^a**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	61	38,9	38,9	38,9
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	31	19,7	19,7	58,6
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	34	21,7	21,7	80,3
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	22	14,0	14,0	94,3
	Συμφωνώ απόλυτα	9	5,7	5,7	100,0
	Total	157	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άλλο

**Κατά τη γνώμη μου, ένας πραγματικός άνδρας δεν θα ήταν ποτέ
vegeterian ή vegan^a**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	127	80,9	80,9	80,9
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	9	5,7	5,7	86,6
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	10	6,4	6,4	93,0
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	2	1,3	1,3	94,3
	Συμφωνώ απόλυτα	9	5,7	5,7	100,0
	Total	157	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άλλο

**Κατά τη γνώμη μου, ένας άνδρας που ασχολείται με το περιβάλλον είναι
πιθανό να μην είναι τόσο αρρενωπός ή και να είναι ομοφυλόφιλος^a**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	124	79,0	79,0	79,0
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	12	7,6	7,6	86,6
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	9	5,7	5,7	92,4
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	6	3,8	3,8	96,2
	Συμφωνώ απόλυτα	6	3,8	3,8	100,0
	Total	157	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άλλο

**Δεν επιλέγω επαναχρησιμοποιούμενες σακούλες / πάνινες τσάντες στα
ψώνια μου διότι νιώθω ότι δεν ταιριάζουν με την εικόνα μου^a**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	135	86,0	86,0	86,0
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	8	5,1	5,1	91,1
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	5	3,2	3,2	94,3
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	3	1,9	1,9	96,2
	Συμφωνώ απόλυτα	6	3,8	3,8	100,0
	Total	157	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άλλο

Κατά τη γνώμη μου, οι περισσότεροι άνδρες δεν νοιάζονται καθόλου για το περιβάλλον^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	49	31,2	31,2	31,2
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	29	18,5	18,5	49,7
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	47	29,9	29,9	79,6
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	23	14,6	14,6	94,3
	Συμφωνώ απόλυτα	9	5,7	5,7	100,0
	Total	157	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άλλο

Κατά τη γνώμη μου, η τοξική αρρενωπότητα είναι ένας άστοχος όρος^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	83	52,9	52,9	52,9
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	28	17,8	17,8	70,7
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	18	11,5	11,5	82,2
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	10	6,4	6,4	88,5
	Συμφωνώ απόλυτα	18	11,5	11,5	100,0
	Total	157	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άλλο

Κατά τη γνώμη μου, η τοξική αρρενωπότητα επηρεάζει τις αντιλήψεις και στάσεις των ανδρών προς το περιβάλλον^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	21	13,4	13,4	13,4
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	19	12,1	12,1	25,5
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	40	25,5	25,5	51,0
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	44	28,0	28,0	79,0
	Συμφωνώ απόλυτα	33	21,0	21,0	100,0
	Total	157	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άλλο

Κατά τη γνώμη μου, η τοξική αρρενωπότητα ευθύνεται εν μέρει για την περιβαλλοντική κρίση.^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	54	34,4	34,4	34,4
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	23	14,6	14,6	49,0
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	48	30,6	30,6	79,6
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	24	15,3	15,3	94,9
	Συμφωνώ απόλυτα	8	5,1	5,1	100,0
	Total	157	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άλλο

Κατά τη γνώμη μου, η τοξική αρρενωπότητα αφορά κάποιους άνδρες και όχι όλους τους άνδρες.^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	17	10,8	10,8	10,8
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	11	7,0	7,0	17,8
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	29	18,5	18,5	36,3
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	35	22,3	22,3	58,6
	Συμφωνώ απόλυτα	65	41,4	41,4	100,0
	Total	157	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άλλο

Παράρτημα 6: Απαντήσεις ετεροφυλόφιλων ανδρών

Κατά τη γνώμη μου, ένας άντρας δεν πρέπει να κάνει δουλειές του σπιτιού^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	91	85,8	85,8	85,8
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	2	1,9	1,9	87,7
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	3	2,8	2,8	90,6
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	1	,9	,9	91,5
	Συμφωνώ απόλυτα	9	8,5	8,5	100,0
	Total	106	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας, Σεξουαλική Ταυτότητα = Ετεροφυλόφιλο (Straight)

Κατά τη γνώμη μου, οι άντρες θα πρέπει να χρησιμοποιούν βία για να λάβουν σεβασμό αν χρειαστεί^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	95	89,6	89,6	89,6
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	2	1,9	1,9	91,5
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	1	,9	,9	92,5
	Συμφωνώ απόλυτα	8	7,5	7,5	100,0
	Total	106	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας, Σεξουαλική Ταυτότητα = Ετεροφυλόφιλο (Straight)

Κατά τη γνώμη μου, ένας πραγματικός άντρας πρέπει να έχει όσο περισσότερους σεξουαλικούς συντρόφους μπορεί^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	90	84,9	84,9	84,9
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	4	3,8	3,8	88,7
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	6	5,7	5,7	94,3
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	2	1,9	1,9	96,2
	Συμφωνώ απόλυτα	4	3,8	3,8	100,0
	Total	106	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας, Σεξουαλική Ταυτότητα = Ετεροφυλόφιλο (Straight)

Κατά τη γνώμη μου, ένας άντρας που μιλάει πολύ για τις ανησυχίες, τους φόβους και τα προβλήματά του δεν πρέπει να λαμβάνει σεβασμό^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	91	85,8	85,8	85,8
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	6	5,7	5,7	91,5
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	2	1,9	1,9	93,4
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	1	,9	,9	94,3
	Συμφωνώ απόλυτα	6	5,7	5,7	100,0
	Total	106	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας, Σεξουαλική Ταυτότητα = Ετεροφυλόφιλο (Straight)

Κατά τη γνώμη μου, ένας γκέι δεν είναι «πραγματικός άντρας».^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	73	68,9	68,9	68,9
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	16	15,1	15,1	84,0
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	9	8,5	8,5	92,5
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	1	,9	,9	93,4
	Συμφωνώ απόλυτα	7	6,6	6,6	100,0
	Total	106	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας, Σεξουαλική Ταυτότητα = Ετεροφυλόφιλο (Straight)

Κατά τη γνώμη μου, τα περιβαλλοντικά ζητήματα είναι σημαντικά προβλήματα προς επίλυση.^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	5	4,7	4,7	4,7
Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	2	1,9	1,9	6,6
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	3	2,8	2,8	9,4
Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	25	23,6	23,6	33,0
Συμφωνώ απόλυτα	71	67,0	67,0	100,0
Total	106	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας, Σεξουαλική Ταυτότητα = Ετεροφυλόφιλο@ (Straight)

Κατά τη γνώμη μου, οι όροι «οικολογικό/φιλικό προς το περιβάλλον» είναι ύποπτοι^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	30	28,3	28,3	28,3
Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	32	30,2	30,2	58,5
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	27	25,5	25,5	84,0
Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	11	10,4	10,4	94,3
Συμφωνώ απόλυτα	6	5,7	5,7	100,0
Total	106	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας, Σεξουαλική Ταυτότητα = Ετεροφυλόφιλο@ (Straight)

Κατά τη γνώμη μου, η ατομική δράση δεν θα βελτιώσει το περιβάλλον^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	51	48,1	48,1	48,1
Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	26	24,5	24,5	72,6
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	14	13,2	13,2	85,8
Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	6	5,7	5,7	91,5
Συμφωνώ απόλυτα	9	8,5	8,5	100,0
Total	106	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας, Σεξουαλική Ταυτότητα = Ετεροφυλόφιλο@ (Straight)

Κατά τη γνώμη μου, οι φυσικοί πόροι είναι σπάνιοι, επομένως πρέπει να χρησιμοποιούνται με σύνεση^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	9	8,5	8,5	8,5
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	16	15,1	15,1	23,6
Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	25	23,6	23,6	47,2
Συμφωνώ απόλυτα	56	52,8	52,8	100,0
Total	106	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας, Σεξουαλική Ταυτότητα = Ετεροφυλόφιλο@ (Straight)

Κατά τη γνώμη μου, η υπερθέρμανση του πλανήτη δεν συμβαίνει τόσο έντονα όσο την παρουσιάζουν στα μέσα ενημέρωσης^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	49	46,2	46,2	46,2
Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	30	28,3	28,3	74,5
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	15	14,2	14,2	88,7
Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	5	4,7	4,7	93,4
Συμφωνώ απόλυτα	7	6,6	6,6	100,0
Total	106	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας, Σεξουαλική Ταυτότητα = Ετεροφυλόφιλο@ (Straight)

Η κλιματική αλλαγή είναι ένα επείγον ζήτημα που μου προκαλεί ανησυχία^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	5	4,7	4,7	4,7
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	2	1,9	1,9	6,6
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	16	15,1	15,1	21,7
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	39	36,8	36,8	58,5
	Συμφωνώ απόλυτα	44	41,5	41,5	100,0
Total		106	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας, Σεξουαλική Ταυτότητα = Ετεροφυλόφιλο (Straight)

Εκνευρίζομαι όταν κάποιος μολύνει το περιβάλλον^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	6	5,7	5,7	5,7
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	2	1,9	1,9	7,5
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	11	10,4	10,4	17,9
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	29	27,4	27,4	45,3
	Συμφωνώ απόλυτα	58	54,7	54,7	100,0
Total		106	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας, Σεξουαλική Ταυτότητα = Ετεροφυλόφιλο (Straight)

Όταν δεν ανακυκλώνω τις συσκευασίες μου αισθάνομαι τύψεις^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	13	12,3	12,3	12,3
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	13	12,3	12,3	24,5
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	19	17,9	17,9	42,5
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	40	37,7	37,7	80,2
	Συμφωνώ απόλυτα	21	19,8	19,8	100,0
Total		106	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας, Σεξουαλική Ταυτότητα = Ετεροφυλόφιλο (Straight)

Νιώθω ικανοποίηση όταν η διατροφή που ακολουθώ είναι φιλική προς το περιβάλλον^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	15	14,2	14,2	14,2
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	12	11,3	11,3	25,5
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	37	34,9	34,9	60,4
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	16	15,1	15,1	75,5
	Συμφωνώ απόλυτα	26	24,5	24,5	100,0
Total		106	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας, Σεξουαλική Ταυτότητα = Ετεροφυλόφιλο (Straight)

Στη πραγματικότητα δεν με απασχολεί καθόλου το περιβάλλον^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	67	63,2	63,2	63,2
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	25	23,6	23,6	86,8
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	8	7,5	7,5	94,3
	Συμφωνώ απόλυτα	6	5,7	5,7	100,0
	Total		106	100,0	100,0

a. Φύλο = Άντρας, Σεξουαλική Ταυτότητα = Ετεροφυλόφιλο (Straight)

Συχνά επιλέγω να μετακινηθώ με τα πόδια ή με τα μέσα μαζικής μεταφοράς για να μειώσω τους ρύπους μου^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	27	25,5	25,5	25,5
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	15	14,2	14,2	39,6
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	24	22,6	22,6	62,3
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	23	21,7	21,7	84,0
	Συμφωνώ απόλυτα	17	16,0	16,0	100,0
	Total	106	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας, Σεξουαλική Ταυτότητα = Ετεροφυλόφιλο@ (Straight)

Όταν αγοράζω ένα προϊόν, λαμβάνω πάντα υπόψη τον αντίκτυπο του στο περιβάλλον^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	24	22,6	22,6	22,6
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	26	24,5	24,5	47,2
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	33	31,1	31,1	78,3
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	22	20,8	20,8	99,1
	Συμφωνώ απόλυτα	1	,9	,9	100,0
	Total	106	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας, Σεξουαλική Ταυτότητα = Ετεροφυλόφιλο@ (Straight)

Συνήθως χρησιμοποιώ πλαστικές σακούλες για τα ψώνια μου^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	25	23,6	23,6	23,6
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	33	31,1	31,1	54,7
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	18	17,0	17,0	71,7
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	18	17,0	17,0	88,7
	Συμφωνώ απόλυτα	12	11,3	11,3	100,0
	Total	106	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας, Σεξουαλική Ταυτότητα = Ετεροφυλόφιλο@ (Straight)

Ανακυκλώνω πάντα τις συσκευασίες των απορριμμάτων μου^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	13	12,3	12,3	12,3
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	13	12,3	12,3	24,5
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	21	19,8	19,8	44,3
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	37	34,9	34,9	79,2
	Συμφωνώ απόλυτα	22	20,8	20,8	100,0
	Total	106	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας, Σεξουαλική Ταυτότητα = Ετεροφυλόφιλο@ (Straight)

Καταναλώνω συχνά κρέας παρότι γνωρίζω ότι μπορεί να έχει αρνητική επίπτωση στο περιβάλλον^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	10	9,4	9,4	9,4
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	10	9,4	9,4	18,9
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	14	13,2	13,2	32,1
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	35	33,0	33,0	65,1
	Συμφωνώ απόλυτα	37	34,9	34,9	100,0
	Total	106	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας, Σεξουαλική Ταυτότητα = Ετεροφυλόφιλο@ (Straight)

Αν κάποιος μάθαινε ότι νοιάζομαι για το περιβάλλον θα αισθανόμουν αμήχανα^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	88	83,0	83,0	83,0
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	7	6,6	6,6	89,6
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	6	5,7	5,7	95,3
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	2	1,9	1,9	97,2
	Συμφωνώ απόλυτα	3	2,8	2,8	100,0
	Total	106	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας, Σεξουαλική Ταυτότητα = Ετεροφυλόφιλο@ (Straight)

Κατά τη γνώμη μου, τα βιολογικά / οργανικά τρόφιμα επιλέγονται κυρίως από γυναίκες^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	35	33,0	33,0	33,0
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	22	20,8	20,8	53,8
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	30	28,3	28,3	82,1
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	12	11,3	11,3	93,4
	Συμφωνώ απόλυτα	7	6,6	6,6	100,0
	Total	106	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας, Σεξουαλική Ταυτότητα = Ετεροφυλόφιλο@ (Straight)

Κατά τη γνώμη μου, ένας πραγματικός άνδρας δεν θα ήταν ποτέ vegetarian ή vegan^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	86	81,1	81,1	81,1
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	8	7,5	7,5	88,7
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	4	3,8	3,8	92,5
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	2	1,9	1,9	94,3
	Συμφωνώ απόλυτα	6	5,7	5,7	100,0
	Total	106	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας, Σεξουαλική Ταυτότητα = Ετεροφυλόφιλο@ (Straight)

Κατά τη γνώμη μου, ένας άνδρας που ασχολείται με το περιβάλλον είναι πιθανό να μην είναι τόσο αρρενωπός ή και να είναι ομοφυλόφιλος^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	85	80,2	80,2	80,2
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	10	9,4	9,4	89,6
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	2	1,9	1,9	91,5
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	3	2,8	2,8	94,3
	Συμφωνώ απόλυτα	6	5,7	5,7	100,0
	Total	106	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας, Σεξουαλική Ταυτότητα = Ετεροφυλόφιλο@ (Straight)

Δεν επιλέγω επαναχρησιμοποιούμενες σακούλες / πάνινες τσάντες στα ψώνια μου διότι νιώθω ότι δεν ταιριάζουν με την εικόνα μου^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	95	89,6	89,6	89,6
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	2	1,9	1,9	91,5
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	2	1,9	1,9	93,4
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	1	,9	,9	94,3
	Συμφωνώ απόλυτα	6	5,7	5,7	100,0
	Total	106	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας, Σεξουαλική Ταυτότητα = Ετεροφυλόφιλο@ (Straight)

Κατά τη γνώμη μου, οι περισσότεροι άνδρες δεν νοιάζονται καθόλου για το περιβάλλον^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	36	34,0	34,0	34,0
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	24	22,6	22,6	56,6
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	24	22,6	22,6	79,2
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	17	16,0	16,0	95,3
	Συμφωνώ απόλυτα	5	4,7	4,7	100,0
	Total	106	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας, Σεξουαλική Ταυτότητα = Ετεροφυλόφιλο (Straight)

Κατά τη γνώμη μου, η τοξική αρρενωπότητα είναι ένας άστοχος όρος^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	48	45,3	45,3	45,3
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	22	20,8	20,8	66,0
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	16	15,1	15,1	81,1
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	8	7,5	7,5	88,7
	Συμφωνώ απόλυτα	12	11,3	11,3	100,0
	Total	106	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας, Σεξουαλική Ταυτότητα = Ετεροφυλόφιλο (Straight)

Κατά τη γνώμη μου, η τοξική αρρενωπότητα επηρεάζει τις αντιλήψεις και στάσεις των ανδρών προς το περιβάλλον^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	17	16,0	16,0	16,0
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	13	12,3	12,3	28,3
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	29	27,4	27,4	55,7
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	32	30,2	30,2	85,8
	Συμφωνώ απόλυτα	15	14,2	14,2	100,0
	Total	106	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας, Σεξουαλική Ταυτότητα = Ετεροφυλόφιλο (Straight)

Κατά τη γνώμη μου, η τοξική αρρενωπότητα ευθύνεται εν μέρει για την περιβαλλοντική κρίση.^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	34	32,1	32,1	32,1
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	20	18,9	18,9	50,9
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	36	34,0	34,0	84,9
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	13	12,3	12,3	97,2
	Συμφωνώ απόλυτα	3	2,8	2,8	100,0
	Total	106	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας, Σεξουαλική Ταυτότητα = Ετεροφυλόφιλο (Straight)

Κατά τη γνώμη μου, η τοξική αρρενωπότητα αφορά κάποιους άνδρες και όχι όλους τους άνδρες.^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διαφωνώ απόλυτα	22	20,8	20,8	20,8
	Διαφωνώ σε ορισμένο βαθμό	7	6,6	6,6	27,4
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	18	17,0	17,0	44,3
	Συμφωνώ σε ορισμένο βαθμό	19	17,9	17,9	62,3
	Συμφωνώ απόλυτα	40	37,7	37,7	100,0
	Total	106	100,0	100,0	

a. Φύλο = Άντρας, Σεξουαλική Ταυτότητα = Ετεροφυλόφιλο (Straight)

Παράρτημα 7: Έλεγχος συσχέτισης

Correlations^a

		Αρρενωπότητα	Περιβαλλοντικές αντιλήψεις	Περιβαλλοντικές αξίες και συναισθήματα	Περιβαλλοντικές συνήθειες	Αρρενωπά στερεότυπα για το περιβάλλον	Τοξική αρρενωπότητα και περιβάλλον
Αρρενωπότητα	Pearson Correlation	1	,179*	-,456**	-,247**	,787**	-,146
	Sig. (2-tailed)		,022	,000	,001	,000	,063
	N	163	163	163	163	163	163
Περιβαλλοντικές αντιλήψεις	Pearson Correlation	,179*	1	-,344**	-,185*	,201*	-,105
	Sig. (2-tailed)	,022		,000	,018	,010	,181
	N	163	163	163	163	163	163
Περιβαλλοντικές αξίες και συναισθήματα	Pearson Correlation	-,456**	-,344**	1	,443**	-,421**	,237**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000		,000	,000	,002
	N	163	163	163	163	163	163
Περιβαλλοντικές συνήθειες	Pearson Correlation	-,247**	-,185*	,443**	1	-,175*	,103
	Sig. (2-tailed)	,001	,018	,000		,025	,191
	N	163	163	163	163	163	163
Αρρενωπά στερεότυπα για το περιβάλλον	Pearson Correlation	,787**	,201*	-,421**	-,175*	1	-,055
	Sig. (2-tailed)	,000	,010	,000	,025		,482
	N	163	163	163	163	163	163
Τοξική αρρενωπότητα και περιβάλλον	Pearson Correlation	-,146	-,105	,237**	,103	-,055	1
	Sig. (2-tailed)	,063	,181	,002	,191	,482	
	N	163	163	163	163	163	163

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

a. Φύλο = Άντρας

Correlations^a

		Αρρενωπότητ α	Περιβαλλοντικ ές αντιλήψεις	Περιβαλλοντικ ές αξίες και συναισθήματα	Περιβαλλοντικ ές συνήθειες	Αρρενωπά στερεότυπα για το περιβάλλον	Τοξική αρρενωπότητ α και περιβάλλον
Αρρενωπότητα	Pearson Correlation	1	,265**	-,403**	-,215**	,705**	,057
	Sig. (2-tailed)		,001	,000	,007	,000	,481
	N	157	157	157	157	157	157
Περιβαλλοντικές αντιλήψεις	Pearson Correlation	,265**	1	-,241**	-,040	,192*	,054
	Sig. (2-tailed)	,001		,002	,616	,016	,501
	N	157	157	157	157	157	157
Περιβαλλοντικές αξίες και συναισθήματα	Pearson Correlation	-,403**	-,241**	1	,451**	-,237**	,171*
	Sig. (2-tailed)	,000	,002		,000	,003	,032
	N	157	157	157	157	157	157
Περιβαλλοντικές συνήθειες	Pearson Correlation	-,215**	-,040	,451**	1	-,071	,008
	Sig. (2-tailed)	,007	,616	,000		,378	,918
	N	157	157	157	157	157	157
Αρρενωπά στερεότυπα για το περιβάλλον	Pearson Correlation	,705**	,192*	-,237**	-,071	1	,244**
	Sig. (2-tailed)	,000	,016	,003	,378		,002
	N	157	157	157	157	157	157
Τοξική αρρενωπότητα και περιβάλλον	Pearson Correlation	,057	,054	,171*	,008	,244**	1
	Sig. (2-tailed)	,481	,501	,032	,918	,002	
	N	157	157	157	157	157	157

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

a. Φύλο = Άλλο